

# ATHENS voice

Οδοιπορικό στον Έβρο με την ΠτΔ

**Κατερίνα  
Σακελλαροπούλου**

Της Δήμητρας Γκρους

**Με τον Asaf Avidan**  
στο κτήμα του στην Τουλούζη  
Του Γιώργου Μουχταρίδη

**Αλλάζει κλίμα η Αθήνα;**  
Της Κατερίνας Καμπόσου

**Με τον Σταμάτη Φασουλή,**  
τότε, τώρα, πάντα  
Του Γιώργου Θ. Παυριανού

**Θεόδωρος Τερζόπουλος**  
Ο μεγάλος σκηνοθέτης μιλάει στην Α.Β.  
Της Ιωάννας Γκομούζα

**Λουκάς Καρυτινός**  
Η όπερα είναι η καρδιά μου  
Του Γιώργου Φλωράκη

**Ξυλόκαστρο**  
Τα καλύτερα μέρη  
για κοντινή εκδρομή  
Της Μαριάννας Μανωλοπούλου



# lupilu®

Φροντίδα και ασφάλεια  
για το μωρό σας  
σε κάθε ηλικία

Τέλεια εφαρμογή και σύστημα fast dry,  
για να αισθάνεται το μωρό σας στεγνό.  
Βρείτε ακόμα περισσότερες επιλογές  
στα καταστήματά μας.

1 TEM.  
0,22€



Lupilu  
Πάνες βρακάκι  
XL

18 τεμ.  
**3,89€**

1 τεμ. = 0,22€

1 TEM.  
0,15€



Lupilu  
Πάνες No.4

50 τεμ.  
**7,25€**

1 τεμ. = 0,15€

1 TEM.  
0,20€



Lupilu  
Πάνες βρακάκι  
Junior

20 τεμ.  
**3,99€**

1 τεμ. = 0,20€

1 TEM.  
0,17€



Lupilu  
Πάνες Junior

44 τεμ.  
**7,39€**

1 τεμ. = 0,17€

1 TEM.  
0,19€



Lupilu  
Πάνες XL

30 τεμ.  
**5,79€**

1 τεμ. = 0,19€

[f](https://www.facebook.com/lupilu) [i](https://www.instagram.com/lupilu) [y](https://www.youtube.com/lupilu) [in](https://www.linkedin.com/lupilu)  
www.lidl-hellas.gr



To Lidl στα καλύτερά του!

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργαλές

Σύμβουλος Έκδοσης Διευθύντρια Σύνταξης  
Σταυρούλα Παναγιωτάκη Αγγελική Μπριμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης  
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)

Editorial Manager Ηλένα Κρητικού

Βοηθός αρχισυντάκτη Τόνια Ζαραβέλα

Τεχνικός διευθυντής Βάσιος Συντασιμάς

Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος  
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους  
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου,  
Χριστίνα Κασσεσιάν

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Ανδριωτάκη, Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργαλέ, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Παναγιώτης, Ι. Γκομούζα, Κ. Γλυσιδάκη, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος, Θ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Μπ. Καλογιάννης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κασσαπαλή, Σπ. Λαμπρόπουλος, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Ε. Μικαηλίδου, Γ. Μπελεσιώτης, Α. Μπρουτζάκη, Γ. Νέγες, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσόκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη, Α. Τριανταφυλλίδη, Σ. Τριανταφύλλου, Μ. Τσιλιπάνου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα  
info@athensvoice.gr  
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης  
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου  
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr  
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρζώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσιος, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλαος, Λάζαρος Γραικός

Account Directors

Γιώτα Αθανασοπούλου, Βόννη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director

Άννα Αντωνίου

Direct Market Advertising Managers

Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου,  
Νώντα Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Advertising & Marketing Director VOICE 102.5

Κική Μαλέρδου

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη

marketing@athensvoice.gr

Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη

Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλαος Αργυρίου,  
Άγγελος Καραμανωλάκης

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μουρτζή

Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Βασίλης Νάκος,  
Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση

«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.

Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317

Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310

VOICE 102.5: 210 3648.213

Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,

επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369

Κωδικός εντύπου: 7021

ISSN 1790-6164

ATHENS voice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.



ΣΕ ΒΛΕΠΩ!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

## Σε βλέπω να σου γυρίζει το μάτι ανάποδα

Σε βλέπω να σου γυρίζει το μάτι ανάποδα. Ακούς λόγου χάρη ότι έπιασε φωτιά στην Κερατέα και έστειλαν μηνύματα στους κατοίκους να απομακρυνθούν. Τι σκέφτεσαι αμέσως αν είσαι ψυχικά, κάπως, υγιής (σχετικό είναι αυτό βέβαια, κανένας μας δεν είναι και τόσο ψυχικά υγιής πια); Σκέφτεσαι κάτι σαν αυτό που σχολίασε ο πρώτος: φταις εσύ που έχτισες αυθαίρετο, αλλά φταίει και το κράτος που αυθαιρετεί παρέχοντας διευκολύνσεις στη δική σου αυθαιρεσία. ΟΚ, το ακούω (αν και νομίζω ότι κι εσύ αυθαιρέτως συμπεραίνεις ότι όλα τα παραναλώματα της φωτιάς είναι πράγματι αυθαίρετα).

Εσύ όμως ο από κάτω έδωσες ρέστα, φίλε. Είχαμε να αντιμετωπίσουμε τους 40 βαθμούς και τον καυτό αγέρα, είχαμε κι εσένα που μας αποτελειώσες. Μα πόσο διεισπραμμένη φαντασία έχεις, βρε αγάπη μου; Αλήθεια τώρα; Βάζουν κάποιιο φωτιά ώστε να διωχτούν από τα σπίτια τους οι ιδιοκτήτες, να τα κατασχέσει μετά το κράτος, να τα επισκευάσει και να τα δώσει σε δολοφόνους μετανάστες και ειδικότερα σε παιδόφιλους Πακιστανούς για τις διακοπές τους;

Ωραία, αυτούς τους βόλεψες. Οι ρωσόφιλες vegan λεσβίες πού θα κάνουν διακοπούλες; Ακούω ότι σχεδιάζουν να πυρπολήσουν μια πτέρυγα του Ελουντα Μπιτς ώστε να καταλάβουν μετά τις άλλες. Ισχύει;

### ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει αποκλειστικά για την ATHENS VOICE, ο **Asaf Avidan**. Γράφει ο ίδιος για την εικόνα που μας έστειλε: «Από τη στιγμή του εξοστρακισμού μας από το μητρικό σώμα και της αποκοπής του ομφάλιου λώρου μας, είμαστε για πάντα εγκαταλελειμμένοι στον περιορισμό του εαυτού. Εφεξής κάθε πράξη μας είναι μια διαπραγμάτευση ανάμεσα στο "εγώ" και το "άλλο". Για μένα το να είσαι άνθρωπος είναι αυτή ακριβώς η διαπραγμάτευση. Τελευταία βρίσκω τον εαυτό μου πλήρως συνεπαρμένο από την ευαίσθητη ομορφιά, την ευθραυστότητα, αλλά και τη γενναιότητα της φτέρης που κατακλύζει τον κήπο μου κάθε άνοιξη. Τα φύλλα της ξεκινούν κουλουριασμένα σε σπείρες για να ξετυλιχτούν και να τεντωθούν προς τη χάρη του φωτός σε έναν επικίνδυνο κόσμο. Αυτή η κίνηση και η λέξη "ξετυλιγνται" διακατέχει τις σκέψεις μου αυτό τον καιρό και αποτελεί το θέμα του καινούργιου άλμπουμ που έχει αρχίσει να αποκτά τη μορφή του».

Ο σπουδαίος μουσικός πραγματοποιεί αυτό τον καιρό την περιοδεία του με τίτλο «*ICHNOLOGY solo tour 2024*» και δίνει στην Αθήνα μια συναυλία την Παρασκευή 12/7 στο θέατρο Λυκαβηττού. Διαβάστε τη συνέντευξή που παραχώρησε στον Γιώργο Μουχταρίδη στη σελίδα 16.



Ασε ρε!!! 30/06/2024

Μέσα σε δασώδες περιβάλλον με τόσα δένδρα μέσα στις αυλές πως να μην αρπάξουν φωτιά σπίτια ρε παιδιά. Τι σπίτια είναι αυτά εκτός από εκτός σχεδίου σε δασικές περιοχές που το ασύστολο κράτος ηλεκτροδότησε κ.λ.π

Απαντήστε

ενα κι ένασα δυόοο 30/06/2024

112:απομακρυνθείτε απ' τα σπίτια σας τώραααα! Ούτως ή άλλως σας τα φάγαμε δεν σας ανήκουν Μετά την "πυρκαγιά" θα ανακαινιστούν από το κράτος για παιδόφιλους πακιστνούς και δολοφόνους "μετανάστες Ένα κι ένα δυόοοοο!"

Απαντήστε

ATHENS VOICES

ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

«Έχει πολλές γάτες στη Σύρο. Να φέρω;»

(SMS διακοπών)

Σε καφέ, δύο ηλικιωμένοι 70+ συνομιλούν. Ο ένας αρχίζει να λέει κάτι στον άλλο και η φωνή του σπάει. Κλαίγοντας: «Να θυμάσαι, η γνώση ΧΑΡΙΖΕΤΑΙ. Δεν πουλιέται... Και να κόψεις το κάπνισμα, αν και σε αυτήν την ηλικία, θα μου πεις, τι να κόψουμε...»

(Εξάρχεια, Πέμπτη πρωί)

«Αχ, τι ωραίο σκυλάκι. Το έχετε αποστειρώσει;»

(Κορίτσια μιλάνε για σκυλάκια στο δ.α.ο.γ.σ. Σάββατο βράδυ)

Κυρία στο σουπερ μάρκετ αγοράζει 2 αγγούρια και η ταμίας από λάθος χτυπάει 22. Όση ώρα περιμένει τη διαδικασία για τη διόρθωση, η διευθύντρια φωνάζει από το βάθος:

-Η κυρία με τα αγγούρια τελείωσε;

-Μόλις τώρα! Φωνάζει η ταμίας.

(Νέα Σμύρνη, Πέμπτη μεσημέρι)

Μικρή: Μαμά να βάψω κι εγώ τα νύχια μου;  
Μαμά: Όχι, βέβαια.  
Μικρή: Να βάψω μόνο τα τρία;

(Πεντάχρονη με τη μαμά της, μπροστά στα βερνίκια σε καλλυντικό κατάστημα στο Χαλάνδρι, Σάββατο πρωί)

«Όταν κανετε Σεξ Σας ακουη η ποληκατικια Εχουμε πεδια ΤΗΝ Αλλη φορα θα ερθη το 100 Ζωα»

(Χειρόγραφο σημείωμα τοιχοκολλημένο σε πολυκατοικία. Από το το foititistigmi.)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ  
panikoval500@gmail.com

# ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

3 χρόνια μετά την επίσημη κυκλοφορία του βιβλίου «Οι απόρρητοι φάκελοι Καραμανλή» πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα εκδήλωση για την παρουσίασή του στο Πολεμικό Μουσείο.

2 πρώην πρωθυπουργοί μίλησαν στην εκδήλωση, λέγοντας διάφορα άσχετα με το περιεχόμενο. Προφανώς για να αποφύγουν το spoiler. Τους άκουσαν με ενδιαφέρον μεγάλες προσωπικότητες της εγχώριας λογοτεχνίας όπως η Βασιλική Θάνου, ο Δημήτρης Παπαγγελόπουλος, ο Νίκος (Νικ-Νικ) Νικολόπουλος και ο γνωστός στους λογοτεχνικούς Κύκλους, Γιώργος Πατούλης.

250 παραλίες της χώρας μας είναι πλέον προσβάσιμες σε άτομα με ειδικές ανάγκες (άτομα με αναπηρία, με περιορισμένη κινητικότητα, ηλικιωμένοι, έγκυες και άτομα με προσωρινούς τραυματισμούς). Το γεγονός αυτό -εκτός του ότι μας κάνει υπερήφανους- μας κατατάσσει στην πρώτη θέση της σχετικής λίστας παγκοσμίως.

220 Seatrac έχουν τοποθετηθεί στις ελληνικές ακτές. Πρόκειται για μια συσκευή που διευκολύνει την πρόσβαση στη θάλασσα και αποτελεί εφεύρεση μιας εταιρείας που προέκυψε ως τεχνολογία του πανεπιστημίου Πατρών. Εξάγονται σε πολλές χώρες του κόσμου.

168 θάνατοι για κάθε 100 γεννήσεις, σημειώθηκαν στην Ελλάδα την τριετία 2020-2022, σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Δημογραφικών Ερευνών και Μελετών.

143 θάνατοι ανά 100 γεννήσεις είχαν σημειωθεί την προηγούμενη τριετία (2017-2019).

29,25% έλαβε το Rassemblement National (που ελέγχεται από τη Μαρί Λεπέν) στον πρώτο γύρο των γαλλικών εκλογών και εξέλεξε ήδη 37 βουλευτές.

27,99% έλαβε το αριστερό Νέο Λαϊκό Μέτωπο.



© PHIL DENT/REDFERNS/GETTY

500 εκ. ευρώ ήταν τα χρέη του Michel Jackson όταν πέθανε το 2009, όπως αποκάλυπταν νέα δικαστικά έγγραφα. Ο «βασιλιάς της pop» ήταν αντιμετώπιος με αγωγές στο εξωτερικό και σε αρκετές πολιτείες των ΗΠΑ,

συμπεριλαμβανομένης της Καλιφόρνιας, κατά τη στιγμή του θανάτου του.

400 εκατομμύρια δίσκους πούλησε ο Jackson κατά τη διάρκεια της τεράστιας καριέρας του.

20,04% έλαβε ο κεντρικός συνασπισμός του Macron, τον οποίο τα γαλλικά μέσα αποκαλούν ήδη Micron.

66,71% ήταν η συμμετοχή στον πρώτο γύρο των γαλλικών προεδρικών εκλογών.

577 έδρες συνιστούν τη Γαλλική Εθνοσυνέλευση, συμπεριλαμβανομένων 13 υπερπόντιων περιφερειών και 11 εκλογικών περιφερειών που εκπροσωπούν τους Γάλλους ομογενείς στο εξωτερικό.

289 έδρες χρειάζεται ένα κόμμα για να εξασφαλίσει την απόλυτη πλειοψηφία.

5 πασοκτζήδες έχουν ήδη θέσει υποψηφιότητα για την προεδρία του κόμματος. Εκτός από τον νυν πρόεδρο Νίκο Ανδρουλάκη, πρόκειται για τους Παύλο Γερούλιαν, Μιλένα Αποστολάκη, Χάρη Δούκα και Μιχάλη Κατερίνη.

2 ακόμη στελέχη τους ΠΑΣΟΚ «το σκέφτονται». Ακουστήκε το όνομα της Νάντιας Γιαννακοπούλου αλλά και της Άννας Διαμαντοπούλου. Ελπίζω στο τέλος να μην είναι περισσότεροι οι υποψήφιοι από τους ψηφοφόρους.

30.000 ευρώ ήταν η απευθείας ανάθεση του Δήμου Αθηναίων προς το στέλεχος του ΠΑΣΟΚ Κατερίνα Μπατζελή. Η ανάθεση έγινε την προ-

ηγούμενη εβδομάδα και προφανώς μετά την εκδήλωση ενδιαφέροντος από πλευράς του Δημάρχου Αθηναίων για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Η κυρία Μπατζελή δήλωσε ότι δεν θα την υπογράψει.

3 ακόμη απευθείας αναθέσεις από τον Δήμο Αθηναίων για συμβουλευτικές υπηρεσίες έγιναν το ίδιο διάστημα.

67.884 ευρώ είναι το συνολικό κόστος για το Δήμο Αθηναίων. Πρώην βουλευτής Φωκίδας του ΠΑΣΟΚ, που πρόκειται στον Πύργο Παπανδρέου, ανάμεσα στους απευθείας «συνεργάτες» του Δήμου Αθηναίων. Δεν μπορεί 3-4 συμπτώσεις να χαρακτηρίσουν σκοπιμότητα.

1,85 είναι η απόδοση που έδινε η στοιχίμαν για νίκη του Χάρη Δούκα, το πρωί της Τρίτης. Στο 1,75 κατέβηκε η Novibet.

2,15 έδινε η στοιχίμαν στον Νίκο Ανδρουλάκη. 2,30 η απόδοση από τη Novibet. Όποιος πετύχει φυσικά το παρόλι με τους 5 ή 7 δελφίνους, θα γίνει προφανώς πλούσιος.

375.000 ευρώ απαιτούνται για να πληρωθούν οι δημοσιογράφοι των κομματικών μέσων ενημέρωσης του ΣΥΡΙΖΑ για τον μήνα Ιούλιο.

20.000 ευρώ δώρισε ο πρόεδρος Στέφανος Κασσελάκης,

ζητώντας από τους βουλευτές και τα στελέχη του κόμματος να συνδράμουν στον έρανο.

700 ευρώ συγκέντρωσε ο έρανος, σύμφωνα με ρεπορτάζ μέσω εν-μέρωσης.

87 βουλευτές και στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ έστειλαν επιστολή-φωτιά με παραλήπτη προφανώς τον πρόεδρο και περιεχόμενο σχετικό με το «μαύρο χρήμα», την «Αυγή» και τις απολύσεις στελεχών.

30,3% πρόθεση ψήφου συγκεντρώνει η ΝΔ σε δημοσκόπηση της Kapa Research.

13,5% για τον ΣΥΡΙΖΑ και 12,2% για το ΠΑΣΟΚ.

64% όσων ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ στις τελευταίες ευρωεκλογές επιμένουν ότι πρέπει να παραμείνει στην ηγεσία ο Στέφανος Κασσελάκης, σύμφωνα με την ίδια έρευνα.

74% του δείγματος δεν πιστεύουν ότι θα υπάρξει σύγκλιση μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ.

47% πιστεύει ότι ο Αλέξης Τσίπρας δεν πρέπει να επανέλθει ενεργά.

61% πιστεύει ότι θα πρέπει να προταθεί άλλος για το ανώτατο πολιτειακό αξίωμα, αντί της κυρίας Σακελλαρόπουλου.

80.000 voucher του Κοινωνικού Τουρισμού ενεργοποιήθηκαν τον Ιούνιο για διακοπές σε τουριστικά καταλύματα της Ελλάδας.

300.000 επιταγές διανεμήθηκαν συνολικά, με προϋπολογισμό 50 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 43% από πέρυσι.

10% των δικαιούχων επέλεξαν την Εύβοια, 7,5% τη Χαλκιδική, 6,8% την Πιερία 5,8% την Αργολίδα και 5,2% την Πρέβεζα.

2,4% ήταν ο πληθωρισμός τον Ιούνιο στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη Eurostat.

## VERBA VOLANT

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ

«Ενώ περπατούσα σε κεντρικό δρόμο της Αθήνας, ένας νεαρός Τούρκος με πλησίασε και με ξάφνιασε λέγοντάς μου να μην τα παρατήσω. Μου είπε ότι οι Τούρκοι έχουν ένα ρητό: *Boyun egme - Κράτα το κεφάλι σου ψηλά, είπε*». Παρακαλούνται οι φίλοι Τούρκοι που μένουν στην Ελλάδα να μην ενοχλούν τον πρώην πρωθυπουργό και του φουσκώνουν τα μυαλά.

ΝΙΚΟΣ ΠΕΛΕΤΙΕ

«Η θέση της γυναίκας στην κοινωνία είναι μόνο μία, η ανατροπή των παιδιών και η στήριξη στον σύζυγό της». Ο παίκτης του The Power of Love είναι «παλαιός κοπής» αρσενικό. Από εκείνα που ακολουθούν το πρότυπο πατέρας-αφέντης, με όλα τα παρελκόμενα. Ρε σατανάδες, ας αφήσουμε την αγάπη έξω από στερεότυπα κλαρινोगαμπρού και barbie.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ

«Μας κόστισε η υπερπροβολή της προσωπικής ζωής και του πλούτου του Κασσελάκη». Ο τιμητής των πάντων και πρώην πολιτευτής με το ΕΠΑΜ (ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΩΞΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΟΚΟΓΛΥΦΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΤΟΠΙΟΥΣ ΥΠΗΡΕΤΕΣ ΤΟΥΣ) βάλλει πλέον και κατά του Κασσελάκη. Αντίθετα οι ψεκασμένες θεωρίες περί εμβολιύων και οι κεντροαριστερές μετριοπαθείς απόψεις του τύπου «να βάλουμε όλους τους άλλους στη φυλακή» βοήθησαν το κόμμα να ανθίσει.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

«Δημιουργήθηκε η μικρότερη και πιο φοβική ΝΔ όλων των εποχών». Δεν είμαι ειδικός στην ανάλυση φόβου. Διαβάζοντας όμως τα αποτελέσματα των εκλογών, η ΝΔ του Μητσοτάκη έλαβε στις αρχές του μήνα 28,31% και θεωρήθηκε αποτυχία. Αντίθετα η ΝΔ του Α. Σαμαρά έλαβε τον Μάιο του 2014 στις ευρωεκλογές 22,72% και δύο χρόνια νωρίτερα στις εθνικές εκλογές είχε λάβει 18,85%.

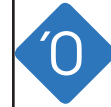
ΜΙΛΕΝΑ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ

«Νιώθω έτοιμη για πρωθυπουργός». Ένας καλός επικοινωνιολόγος θα μετέτρεπε το statement της Μιλένας σε κραυγή αγωνίας, βγαλμένη από το «Σ' αγαπώ - Μ' αγαπάς» με φωνή Δημήτρη Παπαδοπούλου: «Εγώ πότε θα γίνω πρωθυπουργός?».

## ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ Σοβαρότης μηδέν

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Αν κάτι λείπει από την αντιπολίτευση των ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ, είναι η σοβαρότητα. Προφανώς και οι ελλείψεις είναι μεγάλες, αλλά θα μπορούσαν κάπως να καλυφθούν αν υπήρχε στοιχειώδης ορθολογική διαχείριση του εκλογικού αποτελέσματος και της πολιτικής συγκυρίας. Και τα δύο είναι κόμματα με σημαντική ιστορία, έμπειρα στελέχη, κυβερνητική μνήμη και θα περίμενε κανείς μια πιο ψύχραιμη αντιμετώπιση της κατάστασης και σίγουρα όχι διαλυτικές και αυτοκτονικές τάσεις. Ο εκφυλισμός τους είναι ακατανόητος. Καταλαβαίνω τις φιλοδοξίες των στελεχών, την αγωνία της επιβίωσης, τη δίψα για εξουσία, αλλά όταν όλα αυτά γίνονται τροχοπέδη και σε εκθέτουν, τι να τα κάνεις; Αν δεν μπορείς να τα διαχειριστείς άλλαξε επάγγελμα.



Όλα ξεκινούν από την εμμονή τους για τον Μητσοτάκη. Αναγνωρίζουν τις ικανότητες και την ευρωπαϊκή του ακτινοβολία, αντιλαμβάνονται ότι ξεχωρίζει στο στελεχικό δυναμικό του κόμματός του και δέχονται ότι πολύ δύσκολα θα βρεθεί διάδοχος στον ευρύτερο κεντροδεξιό χώρο. Οπότε, χτυπώντας αυτόν ως το απόλυτο κακό, νομίζουν ότι μπορούν να βγάλουν τη Δεξιά από το παιχνίδι της εξουσίας. Αδυνατούν να «διαβάσουν» τις δημοσκοπήσεις και να δουν ότι ο πρωθυπουργός είναι δημοφιλής ακόμα και στο δικό τους ακροατήριο και συνεπώς κάπως αλλιώς πρέπει να αποδομήσουν την πολιτική του κυριαρχία. Με πολιτικά επιχειρήματα και συγκεκριμένα σχέδια και όχι με χαρακτηρισμούς και ύβρεις. Και φυσικά ο Κυριάκος δεν είναι ο πατέρας του. Γιατί το προδικτατορικό παρελθόν στοιχειώνει ακόμα την αριστερή αντιπολίτευση. Παραδοσιακά.

Μόλις λοιπόν έσκασε το αποτέλεσμα και η ΝΔ έχασε ένα εκατομμύριο ψήφους, που όμως δεν πήρε αυτή, η αριστερή αντιπολίτευση θόλωσε, πανικοβλήθηκε και άρχισε να διαλύεται. Στο ΠΑΣΟΚ χύμψαν κυριολεκτικά να αποκαθηλώσουν τον Ν. Ανδρουλάκη που δεν τα πήγε άσχημα και τον οποίο την προηγούμενη ημέρα θεωρούσαν ως κραταιό και ακλόνητο. Και πιάστηκαν από έναν καινοφανή αστέρα, τον δήμαρχο Αθηναίων, Χ. Δούκα, επειδή με ένα γλίσχρο ποσοστό είχε νικήσει τον Μπακογιάννη. Τον τένος δήμαρχο που είχε επί 4 χρόνια γιαπί το κέντρο της Αθήνας χωρίς κανένα λόγο. Σιγά το έπος.

Και σαν να μην έφτανε αυτό, πηγαίνουν πανικόβλητοι σε νέα εκλογή αρχηγού τον Οκτώβριο με 4-5 υποψήφιους με διαφορετικά πολιτικά στίγματα και σθένη που θολώνουν εισέτι την ήδη θολή πολιτική ταυτότητα του κόμματος και προ-

καλούν σύγχυση στο δικό τους ακροατήριο. Και κυρίως δημιουργούν μια κατάσταση μειωμένης σοβαρότητας. Διότι ο κόσμος πια ξέρει ότι όλοι αυτοί που δηλώνουν επίδοξοι αρχηγοί, και γιατί όχι πρωθυπουργοί χωρίς ελπίδα, θα διαπραγματευτούν στον δεύτερο γύρο την υποστήριξή τους στους δύο finalist, με στόχο κομματικά οφέλη. Τόσο καλά και κυρίως προοδευτικά.

Απέναντι σε μια συμπαγή ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ φιλοδοξεί να κυβερνήσει διασπασμένο, χωρίς να έχει απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα. Προς ποια κατεύθυνση θέλει να σπρώξει τη χώρα, με ποια εργαλεία και με ποια στελέχη φιλοδοξεί να αντιμετωπίσει τις χρόνιες παθολογίες της. Όπως την παραγωγικότητα, τις επενδύσεις, τον δημόσιο τομέα, την Εκπαίδευση, την Υγεία κ.λπ. Ειδικά όταν το εκλογικό σώμα «τιμώρησε» τη ΝΔ για τις μεταρρυθμίσεις που απέφυγε και τις οποίες το ΠΑΣΟΚ ως αντιπολίτευση αντιμάχεται. Ακόμα και τα μη κρατικά πανεπιστήμια. Για να μη θυμηθούμε ότι καταψήφισε την επαναλειτουργία των ναυπηγείων. Διότι όλα τα προγράμματα ήταν να φιλοτεχνήσει αριστερό προφίλ ώστε να επανακτήσει ψηφοφόρους από τον ΣΥΡΙΖΑ. Αλλά δεν τα κατάφερε. Διότι ούτε αριστερό κόμμα είναι ούτε αριστερούς ψηφοφόρους έχει.

Στον ΣΥΡΙΖΑ τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα. Ο φυσικός ηγέτης του, ο Α. Τσίπρας, παραιτήθηκε ως μη όφειλε, χωρίς όμως να αποσυρθεί ως όφειλε. Και μόνο η παρουσία του στα πολιτικά πράγματα της ριζοσπαστικής αριστεράς προκαλεί σύγχυση και υπονομιεύει τον σημερινό ηγέτη Στ. Κασσελάκη τον οποίο αυτός πλάσαρε και στήριξε. Όταν, μάλιστα, η εκλογή του προκάλεσε την πρώτη διάσπαση και τη δημιουργία της Νέας Αριστεράς. Δεν τον ήξερε; Δεν κατάλαβε τίποτα για τον άγνωστο και πολιτικά άκαπνο αυτόν κύριο; Δεν του έκανε 5 ερωτήσεις, έστω πολλαπλής επιλογής, ώστε να έχει μια εικόνα σε ποιον θα παρέδιδε το κόμμα του; Αυτά παθαίνεις όταν θεωρείς κάθε αξιολόγηση ως τιμωρία. Ή μήπως υπήρχε πρόθεση;

Και τώρα τι ζητάει ο Αλέξης; Να φύγει ο Αμερικάνος φίλος και να του παραδώσει τα κλειδιά; Ή να παραμείνει ως αχυράνθρωπος και να του κάνει λεζάντα μέχρι να εξελιχθεί το μεγάλο εγχείρημα και να ηγηθεί αυτός της όλης «κεντροαριστεράς»; Και τους απέναντι του ΠΑΣΟΚ τους ρώτησε; Όταν μάλιστα και αυτοί αναζητούν το νέο Μεσοία για τον ίδιο ρόλο. Φαίνεται ότι με τον Στέφανο ο ΣΥΡΙΖΑ έμπλεξε και πολύ πιθανό να οδηγηθεί σε νέα διάσπαση. Η τοξικότητα μπορεί να μην υποχώρησε, αλλά το κλείσιμο της «Αυγής», ο αρχηγισμός, ο παραγκωνισμός παλιών στελεχών και διάφορες αντιφατικές ή

αιρετικές για την Αριστερά δηλώσεις προκαλούν αναταράξεις και αποστασιοποιήσεις. Εκτός και αν ο Α. Τσίπρας επεδίωκε ακριβώς αυτό, μια νέα διάσπαση ώστε να προβάλλει και πάλι ως Μεσοίας και ενοποιητικός παράγων. Αλλά επί ερειπίων θα είναι κομμάτι δύσκολο να του παραδώσουν και πάλι τα κλειδιά. Διότι δεν θα υπάρχει πόρτα.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά τα παράξενα έως φαιδρά, ο Α. Τσίπρας ιδρύει Ίδρυμα που φέρει το όνομά του (μα ποιος είσαι, ο Αντρέας;) και κανονίζει να ανακηρυχτεί επιτίμος διδάκτωρ σε ιδιωτικό, κερδοσκοπικό πανεπιστήμιο της Τουρκίας. Δεν θα ρωτήσω τι ακριβώς θα διδάσκει, υποθέτω «διαχείριση μαζών». Αλλά δεν είναι σόλοικο ο απηλής διώκτης των μη κρατικών πανεπιστημίων να βραβεύεται από αυτούς που καταδικάζει; Ή μήπως είναι και αυτό ένα δείγμα της φαιδρής κατάστασης των αριστερών πραγμάτων της χώρας μας; Διότι το πανεθνικό ακροατήριο μετά από όλα αυτά που πέρασε, τις κακοφωνίες που άκουσε και τις επικίνδυνες ατραπούς που περπάτησε είναι πλέον εκπαιδευμένο στις κάλπικες πολιτικές. Τις αναγνωρίζει από μακριά και βάζει τα γέλια. Φυσικά και υπάρχουν και οι αμετανόητοι ή οι αφέλεις, αλλά είναι σχετικά λίγοι και δεν αρκούν για να παραδώσουν και πάλι τη χώρα σε όσους την κακοποίησαν.

Είναι διαφορετικό να θέλεις απλώς την εξουσία μιας χώρας και διαφορετικό να τη θέλεις αλλά ταυτόχρονα να ξέρεις τι θα την κάνεις. Να έχεις ένα οδικό χάρτη επεξεργασμένο, κοστολογημένο, προσαρμοσμένο στην εποχή και την ιδιοσυγκρασία της χώρας και φυσικά μια πλειάδα στελεχών για να τον τρέξουν. Στελέχη δοκιμασμένα και όχι μαθητευόμενους μάγους ή αερολόγους. Είναι διαφορετικό να έχουν τα στελέχη σου φιλοδοξίες και διαφορετικό να είναι χωρισμένα σε «νταϊφάδες» πολλαπλώς διαπλεκόμενων που βλέπουν τη χώρα ως λάφυρο το οποίο αυτοί θα διαμοιράσουν. Είναι διαφο-

ρετικό να σε καθοδηγεί μια σύγχρονη πολιτική αντίληψη όσο αιρετική και αν είναι και διαφορετικό να έχεις ιδεολογικές αγκυλώσεις που αναφέρονται σε αποτυχημένους -ισμούς του προηγούμενου αιώνα.

Είναι διαφορετικό το νέο, καθαρό, φωτεινό πρόσωπο που δεν υποκρίνεται και δεν καμώνεται πως είναι άλλο. Και διαφορετικό το νέο πρόσωπο που από μακριά φαίνεται ότι είναι κάλπικο, που κρύβει τα παντός είδους κενά του ή δήθεν αρνείται την ιστορία του χωρίς να κάνει ειλικρινή αυτοκριτική. Οι λαοί εξαπατώνται και ποδηγετούνται. Αλλά ποτέ από το ίδιο άτομο. Διότι έχουν μνήμη. Λαοί που δεν έχουν μνήμη, πεθαίνουν. **Α**

## Μνήμη ψαριού; Όχι δα!

Της ΗΛΕΝΑΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

**Οι περισσότεροι από εμάς αισθανόμαστε ότι ο χρόνος τρέχει και δεν προλαβαίνουμε. Σαν να τρέχει πολύ πιο γρήγορα από ό,τι μας είχε συνθίσει παλιότερα. Πριν τα μνημόνια, ας πούμε. Τότε που γιορτάζαμε την κατάκτηση του Euro (!). Ίσως και λίγο αργότερα. Έκτοτε, πάντως, τρέχουμε και δεν φτάνουμε. Όμως, όταν σταματάμε, λαχανιασμένοι, για να βρούμε την ανάσα μας και να συνεχίσουμε, θυμόμαστε. Όταν και όσο θέλουμε. Όσο και όποτε μας το επιτρέπουμε. Τα Καστελόριζα, τα Ζάπεια, τα δημοψηφίσματα και άλλα τέτοια πικρά. Για να μην ξεχάσουμε από πού ξεκίνησε αυτό το κομμάτι της διαδρομής της ζωής μας για να φωτίζει τον δρόμο που έχουμε χαράξει και να μην παλινδρομήσουμε, αν τύχει και βρεθούμε σε ξέφωτο.**

**Κ**αμιά φορά που ξεχνάμε να θυμηθούμε, έρχονται άλλοι να μας σκουντήσουν. Τη Δευτέρα ήρθε το Πολεμικό Μουσείο. Πολύ σημειολογικό, πολύ επικοινωνιακό τους φαντάζομαι να φαντάζονται τίτλους: «Ο Σαμαράς πήρε το όπλο του», «Ο Καραμανλής έριξε βόμβες από το Πολεμικό Μουσείο». Ούτε στον Σαμαρά ούτε στον Καραμανλή αρέσει η πορεία που έχει χαράξει ο Κυριάκος Μητσοτάκης τα τελευταία 5 χρόνια. Μας το εξήγησαν με κάθε τρόπο για όλα τα ζητήματα, από την εξωτερική πολιτική μέχρι την ακρίβεια, με έμφραση στα δικαιωματικά. Γιατί το δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών στον γάμο είναι από αυτές τις αμαρτίες, που το κρίμα πέφτει πάνω στα κεφάλια εκείνων που ψήφισαν, και των παιδιών τους, και των εγγονών τους.

Τέτοια κρίματα, όχι άλλα. Όχι, ας πούμε, όταν συνειδητοποιείς ότι κρατάς μια βόμβα έτοιμη να σκάσει –ας μην εξετάσουμε καν αν είχες συμβολή στη δημιουργία της– την πετάς στον επόμενο και «καλή επιτυχία, αν με χρειαστείτε μην κάνετε τον κόπο, θα ξεκουράζομαι γιατί με κυνηγούσαν και κουράστηκα». Ή, ο άλλος, όταν έστρωνε τον δρόμο στους αντιμνημονιακούς λαϊκιστές που λίγο έλειψε να στείλουν τη χώρα στον αγύριστο, για να πάρει το τιμόνι από εκείνους που προσπαθούσαν να κυβερνήσουν το πλοίο μέσα σε θαλασσοταραχή. Η ανταρσία του Μπάουντι. Ή, «Πολύ κακό για το τίποτα», αυτό με τα ψεύτικα ζευγάρια.

Ο Αντώνης Σαμαράς και ο Κώστας Καραμανλής. Δύο πρώην πρόεδροι της ΝΔ και πρωθυπουργοί, που θέλουν να επιστρέψουν στο προσκήνιο. Εμφανίστηκαν μαζί, αν και λίγα κοινά έχουν, για να υποστηρίξουν –με τη σοφία των προηγούμενων επιτυχιών τους– ότι η χώρα πάει στα βράχια, επειδή προσπαθεί να έχει ενήλικη σχέση με τις γειτονικές χώρες, επειδή ψηφίζει δικαιώματα για όλους, επειδή ζυγίζει τις επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στο Κλίμα, επειδή έχει διάφορες «νοσηρές και επικίνδυνες» νοσοτροπίες. Γιατί είναι νοσηρή

και επικίνδυνη νοσοτροπία να είναι η χώρα σοβαρός και ισότιμος συνομιλητής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διεθνή φόρα, και όχι κανένα μωτρωμένο παιδάκι στη γωνιά του. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει μια νοσηρή και επικίνδυνη νοσοτροπία, τόσο για τα εξωτερικά ζητήματα όσο και για τα εσωτερικά, μας είπαν, κραδαινοντας τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών, λες και ψηφίσαμε για πρωθυπουργό λες και το 41% έγινε 28,3% και η κυβέρνηση της ΝΔ κινδυνεύει να πέσει από τη θριαμβευτική άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ ή του ΠΑΣΟΚ – ή και των δύο μαζί. Ο Αντώνης Σαμαράς και ο Κώστας Καραμανλής απλώς είδαν φως δεξί(στερ)ά και είπαν να μπουν.

Γιατί αν θέλουμε να δούμε τα πράγματα πιο ρεαλιστικά, η ΝΔ του Κυριάκου Μητσοτάκη δεν μετακινήθηκε από την ιδεολογική βάση της παράταξης –όπως υποστηρίζουν–, δεν μεταλλάχθηκε. Αναπτύχθηκε. Κέρδισε έδαφος προς τον πολιτικό χώρο του λεγόμενου κέντρου, ελλείψει άλλων πολιτικών δυνάμεων που να πειθούν. Γιατί το αίτημα των πολιτών είναι η κανονικότητα – όπως την εννοεί ο καθένας βέβαια, αλλά πάντως όχι οι περιπέτειες των προηγούμενων ετών. Οι σειρήνες του λαϊκισμού, με τις πατριωτικές ιαχές και όλα τα γνωστά τερτίπια των ακροδεξιών που κερδίζουν έδαφος και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δεν διαστίζουν να τα βάλουν και πάλι με εκείνους που κρατούν το τιμόνι, που οδήγησαν με ασφάλεια το πλοίο μέσα από τις τρικυμίες, και συνεχίζουν.

Την ώρα, δε, που οι πολιτικές δυνάμεις του Κέντρου και της Αριστεράς επιχειρούν ανασυγκρότηση και αναδιάρθρωση –κάποιοι συζητώντας ακόμη και για συμμαχία με στόχο την ανατροπή της κυβέρνησης Μητσοτάκη–, ο Αντώνης Σαμαράς και ο Κώστας Καραμανλής αναλαμβάνουν τον ρόλο αντιπολίτευσης. Δεξιάς αντιπολίτευσης. Ίσως χρειαστεί να συμμαχίσουν και με τον Βελόπουλο,

τη Λατινοπούλου, τη Νίκη, τα ορφανά των Χρυσουγιωτών, ποιος ξέρει, προκειμένου να δημιουργήσουν μια «σοβαρή ακροδεξιά» που επί χρόνια φαντασιώνονται κάποιοι. Ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι η χθεσινή εμφάνιση στο Πολεμικό Μουσείο ήταν αφετηρία για τη δημιουργία κάποιου νέου σχηματισμού στα δεξιά της ΝΔ. Ίσως ξεχνούν ότι ο Αντώνης Σαμαράς έχει προηγούμενη εμπειρία και μάλλον το μάθημα που πήρε είναι ότι τα κάστρα πέφτουν ευκολότερα εκ των έσω.

Ο Αντώνης Σαμαράς μαζί με τον Κώστα Καραμανλή –του οποίου το φλερτ με τον Αλέξη Τσίπρα δεν απέδωσε όσα θα επιθυμούσε–, ίσως θεωρούν ότι τα χρόνια που πέρασαν τους έχουν ξεπλύνει ως άλλη Κολυμβήθρα του Σιλβάμ και μπορούν να επιστρέψουν αγνοί, καινούριοι. Ίσως νομίζουν ότι έχουμε ξεχάσει. Αλλά, όχι. Δεν έχουμε μνήμη ψαριού. **Α**

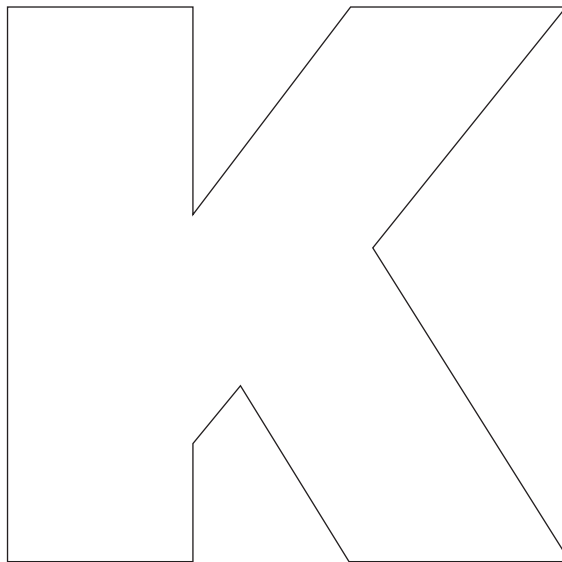
**ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ  
ΚΑΙ ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ. ΔΥΟ ΠΡΩΗΝ  
ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΙ, ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ  
ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ  
ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ.**

# Οδοιπορικό στον Έβρο με την ΠΤΔ Κατερίνα Σακελλαροπούλου

Όσα ζήσαμε με αφορμή την επίσκεψη στην Αλεξανδρούπολη  
για το συνέδριο «Κλιματική Ανθεκτικότητα και Τοπική Κοινωνία»

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ





μας τη ζωή. Η έννοια της «κλιματικής ανθεκτικότητας», που ήταν και ο τίτλος του συνεδρίου, είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας και σημαίνει με ποιους τρόπους περιβάλλον, κοινωνία, θεσμοί, επιχειρήσεις θα αναπτύξουν την ικανότητα να επιβιώνουν, να προσαρμοστούν και να εξελισσονται ανεξάρτητα από τις πιέσεις και τις αρνητικές συνέπειες της κλιματικής κρίσης.

## Αλεξανδρούπολη, η πιο απομακρυσμένη πόλη

Δεν μείναμε, όμως, στην αίθουσα του ξενοδοχείου που έλαβε χώρα το συνέδριο. Στις μέρες της επίσκεψής μας είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε μια όμορφη και ζωντανή πόλη, με ένα μεγάλο παραθαλάσσιο μέτωπο στο Θρακικό πέλαγος. Η Αλεξανδρούπολη τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ραγδαία, καθώς μετατρέπεται σε ενεργειακό κόμβο γεωστρατηγικής σημασίας, με όλο και περισσότερους τουρίστες να την επισκέπτονται, κυρίως Τούρκους και Βούλγαρους, με ανάπτυξη των υποδομών της (κοιμητικές σημασίας η σύνδεση της Εγνατίας οδού με το λιμάνι) και ραγδαία ανοιχτόδρομη. Σύμφωνα με τις προβλέψεις των ανθρώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε μερικά χρόνια η Αλεξανδρούπολη θα είναι η τρίτη πιο σημαντική πόλη της Ελλάδας. Μιλάμε για την πρωτεύουσα μιας περιφέρειας που χιλιόμετρα είναι η πλέον απομακρυσμένη από την Αθήνα: απέχει οδικώς 840 χλμ. (μόλις 1 ώρα με το αεροπλάνο), ενώ η γεωγραφική της θέση την τοποθετεί πιο κοντά στην Κωνσταντινούπολη (295 χλμ.) σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη (340 χλμ.).

Τα βράδια ο μακρύς παραλιακός δρόμος, που διαθέτει και ποδηλατόδρομο, μετά τις 7 το βράδυ γίνεται πεζόδρομος για το πλήθος του κόσμου που συρρέει για τη βραδινή έξοδο, τα εστιατόρια και τα καφέ κατά μήκος της θάλασσας είναι γεμάτα, ενώ στη διάρκεια της μέρας οι παραλίες της πόλης περιμένουν ντόπιους και παραθεριστές, με τον βράχο της Σαμοθράκης να ορθώνεται υπερήφανος ακριβώς απέναντι. Το ταξίδι μας όμως με την αποστολή της ΠτΔ δεν περιορίστηκε στην Αλεξανδρούπολη. Όσα ακούσαμε στο συνέδριο και η αγωνία που εισπράξαμε για το μέλλον της περιφέρειας του Έβρου συνομιλώντας με τους ανθρώπους, συμπληρώθηκαν με εικόνες από την ενδοχώρα. Αν η Αλεξανδρούπολη ακμάζει, τα χωριά του Έβρου μαραζώνουν και χρειάζονται επειγόντως στήριξη και πολιτικές που θα επιτρέψουν στους ανθρώπους να «αντέξουν» (πάλι η έννοια της ανθεκτικότητας) να μείνουν στον τόπο τους και να τον αναπτύξουν.

## Ταξιδεύοντας στον Έβρο, κατά μήκος των συνόρων

Το πρωί της Κυριακής επιβιβαζόμαστε στα αυτοκίνητα και παίρνουμε τον δρόμο παράλληλα με τα ελληνοτουρκικά σύνορα, κατευθυνόμενοι βόρεια. Όσοι ερχόμαστε για πρώτη φορά στην περιοχή, παρακολουθούμε τη φύση που όσο προχωράει θυμίζει ευρωπαϊκό τοπίο, με νοικοκυρεμένες εκτάσεις πεδιάδας στις οποίες οι Εβρίτες καλλιεργούν κυρίως σιτηρά και βαμβάκι. Όπως ανεβαίνουμε, στα δυτικά μας, σε κοντινή απόσταση, ξεκινάει το δάσος της Δαδιάς, χωρίς οπτική επαφή με τα καμένα, ενώ αριστερά, σε μεγάλο μέρος της διαδρομής, ταξιδεύουμε παράλληλα με τον φράκτη του Έβρου που σε κάποια σημεία είναι πολύ κοντά στον δρόμο. «Εκεί είναι Τουρκία» μας λέει ο οδηγός δείχνοντάς μας τη φύση σε κοντινή απόσταση – βγαίνοντας από το αστικό κέντρο, δεν μπορεί κανείς να μην αισθανθεί το βάρος αυτού του τόπου.

Για τον ταξιδιώτη το να βρίσκεται τόσο κοντά στα σύνορα, σε αυτό τον ενδιαμέσο χώρο Ανατολής και Δύσης, φτιάχνει ένα ιδιαίτερο συναίσθημα. Για τους ανθρώπους που ζουν εδώ είναι η ζωή τους, άλλωστε είναι στο θρακιώτικο dna η έννοια της συνύπαρξης, όπως θα μας πει η κ. **Αγγελική Γιαννακίδου**, ιδρύτρια του **Εθνολογικού Μουσείου Θράκης**, αυτή η υπέροχη Θρακιώτισσα που μας συστήθηκε στο Συνέδριο για το Κλίμα και μας συνόδευσε σε διάφορες στιγμές αυτού του ταξιδιού. Η κυρία Γιαννακίδου ίδρυσε το 2002 η ίδια στην Αλεξανδρούπολη ένα από τα πιο ωραία μουσεία της Ελλάδας, συλλέγοντας αντικείμενα που σχετίζονται με την παράδοση και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της Θράκης από το 17ο αιώνα: ρούχα, αγροτική ζωή, κεραμικά, διατροφή. Παράλληλα, όλα αυτά τα χρόνια, με το Δίκτυο Τεχνουργών Riza, που ξεκίνησε το 2020 από τα ορεινά χωριά της Ξάνθης και τους οικισμούς του βόρειου Έβρου, εκπαιδεύει τις γυναίκες να υφαίνουν, αναβιώνοντας τις παραδοσιακές τέχνες στο σήμερα ως ένα μέσο χειραφέτησης και βιοπορισμού. «Είμαστε στα σύνορα κοντά, πρέπει να αυτοπροσδιοριστούμε, να συνεχίσουμε να παράγουμε αυτόν τον πολιτισμό» μας λέει, και δεν μπορείς να μη σκεφτείς πόσο η γεωγραφία καθορίζει την καθημερινή ζωή των ανθρώπων και πόσο κρίσιμο είναι το πώς θα κρατηθούν στον τόπο τους οι νέοι άνθρωποι που εγκαταλείπουν, ελλείψει ευκαιριών και υποδομών, τα ακριτικά χωριά.

Κάθε φορά που διάβαζα τη φράση «*Με πρωτοβουλία της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου*» σκεφτόμουν: ακούγεται τυπικό, αλλά δεν είναι. Ήταν από καιρό και επίμονη η επιθυμία της προέδρου, πολύ πριν από την περσινή καταστροφή, να διοργανωθεί ένα συνέδριο για την κλιματική κρίση, το περιβάλλον και τις αντοχές της τοπικής κοινωνίας στον τόπο της καρδιάς της, τη Θράκη. Στον ευρύτερο τόπο όπου γεννήθηκε και έζησε τα παιδικά της καλοκαίρια και γνωρίζει από πρώτο χέρι την ανθρωπογεωγραφία του, αλλά και «το σπάνιο φυσικό κάλλος αυτής της ξεχωριστής γέφυρας ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση και το υψηλό της φορτίο για τον ελληνισμό» όπως τόνισε στην ομιλία της με την οποία άνοιξε το συνέδριο «**Κλιματική Ανθεκτικότητα και Τοπική Κοινωνία**» στην Αλεξανδρούπολη, πρωτεύουσα του νομού Έβρου, που διοργάνωσε με δική της πρωτοβουλία το Ίδρυμα Ευγενίδου.

«Ο τραγικός απολογισμός των πυρκαγιών στον Έβρο, κυρίως στο δάσος της Δαδιάς, είναι το καταστροφικό και θλιβερό αποτύπωμα μιας ανθρωπογενοφάνειας κρίσης με πολύπλευρες συνέπειες στο φυσικό οικοσύστημα και την οικονομία της περιοχής. Το πλήγμα που δέχθηκαν η υλοτομία, η κτηνοτροφία, η μελισσοκομία και άλλα επαγγέλματα ήταν εξαιρετικά βαρύ και η στήριξη των ανθρώπων της Θράκης είναι επείγουσα προτεραιότητα τόσο για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, όσο και για τη συγκράτηση των νέων στον τόπο καταγωγής τους. Επείγει η ενίσχυση της ανθεκτικότητας, δηλαδή της ικανότητας επανόδου σε μια κανονική λειτουργία όταν παρέλθει η κρίση, που εξαρτάται ασφαλώς από οικονομικούς παράγοντες, όπως γενναία οικονομική ενίσχυση, στοχευμένα και αποτελεσματικά» είπε ανάμεσα σε άλλα η Πρόεδρος δίνοντας το στίγμα του συνεδρίου, ζητώντας τη συμβολή όλων ώστε η Θράκη «να αναγεννηθεί και να παραμείνει σύμβολο ομορφιάς, ποικιλομορφίας και ανθεκτικότητας για τις επόμενες γενιές».

Γράφω αυτές τις γραμμές στην Αθήνα έχοντας την εμπειρία της παρακολούθησης ενός συνεδρίου, που όλοι ευχνηθήκαμε να γίνει θεσμός. Πέραν της επείγουσας ανάγκης για πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση όλων σε σχέση με την κλιματική κρίση, η οποία αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε ότι είναι ήδη εδώ, η Θράκη ειδικά μπορεί να γίνει ένα case study για τη χώρα. Το ερώτημα είναι πώς προλαμβάνουμε, αλλά και πώς επιβιώνουν οι κοινωνίες μετά από μια ανυπολόγιστη καταστροφή; Το συνέδριο έδειξε τον δρόμο, χτίζοντας συνέργειες ανάμεσα στους εκπροσώπους της επιστήμης, της πολιτικής, της εκπαιδευτικής κοινότητας (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο) και την τοπική κοινωνία προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που προκύπτουν από τη νέα πραγματικότητα. Οι ομιλίες τους ήταν πολύ κατατοπιστικές και ενδιαφέρουσες, όπως και αυτές των εκπροσώπων των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Ακούσαμε όμως και την αγωνία της τοπικής κοινωνίας μετά την καταστροφική φωτιά που έκανε στάχτη 1 εκ. στρέμματα, συμπεριλαμβανόμενου ενός μοναδικού οικοσυστήματος Natura.

Το τραύμα μιας φυσικής καταστροφής δεν περνάει εύκολα, τα χωριά του Έβρου απειλήθηκαν με αφανισμό, ενώ οι απόκοσμες εικόνες της Αλεξανδρούπολης περικυκλωμένης από ένα πύρινο μέτωπο φωτιάς θυμίζουν ταίνια επιστημονικής φαντασίας. Οι μέγα-πυρκαγιές (το νερό από τα πτητικά μέσα, ακούσαμε στο συνέδριο, εξατμίζονταν πριν καν φτάσει στο έδαφος), πέραν της ανυπολόγιστης οικολογικής καταστροφής, προκάλεσαν και ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα. Χάθηκαν καλλιέργειες και παραγωγικές μονάδες, ενώ κινδυνεύουν να εξαφανιστούν ολόκληρα επαγγέλματα, όπως οι υλοτόμοι και οι μελισσοκόμοι.

Οι Εβρίτες, όπως και οι κάτοικοι της Βόρειας Εύβοιας και της Θεσσαλίας, δυστυχώς κατάλαβαν με σκληρό τρόπο ότι η «κλιματική κρίση» δεν αφορά μόνο με το περιβάλλον, αλλά την ίδια



Η Κατερίνα Σακελλαροπούλου φωτογραφίζεται με εκπροσώπους των πολιτιστικών και λαογραφικών συλλόγων στην Ορεστιάδα, στο προαύλιο του Ιερού Ναού Αγίων Θεοδώρων





## Ορεστιάδα, η νεότερη πόλη της Ελλάδας

Ο πρώτος σταθμός σε αυτό το μικρό οδοιπορικό στον νομό του Έβρου είναι η Ορεστιάδα. Η ΠτΔ παρακολουθεί την επιμνημόσυνη δέηση στον Ιερό Ναό Αγίων Θεοδώρων, καταθέτει στεφάνι (σε έναν τόπο όπως αυτός, τα εθνικά σύμβολα και οι θρησκευτικές τελετές δημιουργούν μια διαφορετική συγκίνηση), ενώ ακολουθεί η **ανακήρυξη της σε επίτιμη δημότη**, την τελευταία μέρα των εκδηλώσεων για τη συμπλήρωση 101 χρόνων από την ίδρυση της Νέας Ορεστιάδας. Για τους κατοίκους αυτής της πόλης, που έχουν φορέσει «τα καλά» τους για να τιμήσουν την ημέρα, η επιτιμοποίηση της Προέδρου της Δημοκρατίας έχει έναν ιδιαίτερο συμβολισμό. Στην ομιλία της στο Δημαρχείο η Κατερίνα Σακελλαροπούλου, αφού αναφερθεί στους δεσμούς της με τη Θράκη, «*ένα τόπο μνήμης και βιώματος με τον οποίο με συνδέει όχι μόνο η καταγωγή από την πλευρά της μητέρας μου, αλλά και ένα παράδειγμα ζωής που χαρακτηρίζεται από σεβασμό στη φύση, μόχθο, αρχές και αξίες*», μας μιλάει για την ιστορία της πόλης, που είναι η νεότερη πόλη της Ελλάδας.

*«Η Ορεστιάδα δημιουργήθηκε από το μηδέν, καθώς άρχισε να οικοδομείται το 1923 σε απόσταση δύο μόλις χιλιομέτρων από τον ποταμό Έβρο για να στεγάσει τους διωγμένους από τις προγονικές εστίες τους στο όμορφο Καραγάτς της Αδριανούπολης Έλληνες και να γίνει ένα ακόμμη δείγμα του θάρρους, της πίστης και του δυναμισμού του προσφυγικού στοιχείου στη μεγάλη εποποιία της ενσωμάτωσής του στη νέα του πατρίδα».*

Δεν μπορείς να έρθεις εδώ και να μη μιλήσεις για τα σύνορα, είμαστε σε έναν τόπο στον οποίον ανέκαθεν η γεωγραφία παράγει πολιτική. *«Κύριε Δήμαρχε, την ώρα που ο διεθνής ορίζοντας έχει σκοτεινιάσει από την*

Καστανιές, όπου αντάλλαξε ευχές με τους άντρες και τις γυναίκες των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας. Εκεί θα πάμε αμέσως μετά.

## Επόμενη στάση, Καστανιές

Το μικρό αυτό ακριτικό χωριό στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας είναι ένα από τα 4 συνοριακά φυλάκια του νομού Έβρου, το μοναδικό χερσαίο με την Τουρκία. Λίγες εκατοντάδες μέτρα από εκεί που βρισκόμαστε τώρα, τον Φεβρουάριο του 2021 έγιναν τα επεισόδια με την απόπειρα παραβίασης των ελληνικών συνόρων και οργανωμένη εισβολή εκατοντάδων παράτυπων μεταναστών από την τουρκική πλευρά. Σε αυτό το χωριό –που σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είχε 1.059 κατοίκους και του 2021 ζουν μόλις 698 κάτοικοι– η Κατερίνα Σακελλαροπούλου εγκαινίασε τη **Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας «Ευγένιος Ευγενίδης»**, στο μέχρι πρότινος εγκαταλειμμένο, λόγω έλλειψης μαθητών, δημοτικό σχολείο Καστανιών.

Όπως σημείωσε στην ομιλία της η Κ. Σακελλαροπούλου, κάτω από έναν ανελέητο μεσημεριανό ήλιο (ποτέ δεν είχε ξανά τέτοια ζέση Ιούλιο μήνα σε αυτά τα μέρη) αλλά με τη διάθεση ντόπιων και επισκεπτών ακμαία, ήταν ο ιδανικός επίλογος του συνεδρίου «Κλιματική Ανθεκτικότητα και τοπική κοινωνία». Η ιδέα της μεταφοράς των εκθεμάτων της έκθεσης που δημιουργήθηκε από το Ίδρυμα Ευγενίδου και το Διεθνές Γαλλικό Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας στο ανακαινισμένο Δημοτικό Σχολείο των Καστανιών, έχουν στόχο να μετατρέψουν το ακριτικό χωριό σε **Πρότυπο Κέντρο Τεχνολογίας** του Δήμου Ορεστιάδας. Τα εκθέματα αφορούν τις θετικές επιστήμες, φυσική, βιολογία, τεχνολογία, στα οποία μικροί και μεγάλοι μπορούν με βιωματικό και διασκεδαστικό τρόπο να έρθουν σε επαφή με τον κόσμο της Επιστήμης και της

Τεχνολογίας. Να πούμε εδώ ότι το **Ίδρυμα Ευγενίδου** εδώ και πολλά χρόνια διατηρεί στενή επαφή με τη Θράκη και ιδιαίτερα τον ακριτικό Έβρο, κυρίως μέσα από δωρεές σε φορείς της εκπαίδευσης, καθώς το Διδυμότειχο είναι ο τόπος καταγωγής του ιδρυτή του, εφοπλιστή και εθνικού ευεργέτη Ευγένιου Ευγενίδου.

Ίσως όλα αυτά να ακούγονται κάπως οξύμωρα. Τα χωριά του Έβρου με τους άδειους δρόμους, τα λιγοστά μαγαζιά, με πολλά σπίτια κλειστά με κατεβασμένα τα παντζούρια και τις ελληνικές σημαίες στα περισσότερα να ανεμίζουν περήφανα. Κι από την άλλη, ένα Πρότυπο Κέντρο Τεχνολογίας σε ένα χωριό χωρίς παιδιά, η δημιουργία του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αειφορίας στην Ορεστιάδα, ένα πολύ σημαντικό συνέδριο για το κλίμα στην πρωτεύουσα, δεν έχουν τον νομού Έβρου φτάνοντας τα κοντά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Σε όλη τη διαδρομή δεν σταματήσαμε να χαζεύουμε τις απέραντες εκτάσεις με τα ηλιοτρόπια. Τα τελευταία δέκα χρόνια η καλλιέργεια του ηλιάνθου, που αξιοποιεί χαμηλής γονιμότητας μη αρδευόμενα εδάφη, έχει σε ετήσια βάση μια έκταση περίπου 300.000 στρέμματα, δημιουργώντας τοπία που λες και έχουν βγει από πίνακες του Βαν Γκογκ. Σε όλο τον δρόμο η εβρίτικη φύση δεν σταματά να μας εκπλήσσει με την ξεχωριστή ομορφιά της.

## Τα ηλιοτρόπια και ένα ζευγάρι ηλικιωμένων

Στη διαδρομή μέχρι τις **Καστανιές**, αλλά και μετά μέχρι το **Πεντάλοφο** στο γεύμα που παρέθεσε ο δήμαρχος Ορεστιάδας, διασχίσαμε όλο το ανατολικό και βόρειο κομμάτι του νομού Έβρου φτάνοντας τα κοντά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Σε όλη τη διαδρομή δεν σταματήσαμε να χαζεύουμε τις απέραντες εκτάσεις με τα ηλιοτρόπια. Τα τελευταία δέκα χρόνια η καλλιέργεια του ηλιάνθου, που αξιοποιεί χαμηλής γονιμότητας μη αρδευόμενα εδάφη, έχει σε ετήσια βάση μια έκταση περίπου 300.000 στρέμματα, δημιουργώντας τοπία που λες και έχουν βγει από πίνακες του Βαν Γκογκ. Σε όλο τον δρόμο η εβρίτικη φύση δεν σταματά να μας εκπλήσσει με την ξεχωριστή ομορφιά της.

Με αυτές τις υπέροχες εικόνες θα κλείναμε αυτό το μικρό οδοιπορικό στον νομό του Έβρου, αν δεν ακολουθούσε μία τελευταία εμβόλιμη στάση στην επιστροφή, στον δρόμο για το αεροδρόμιο. Με μια μικρή παράκαμψη 15 λεπτά από το Διδυμότειχο, σταματήσαμε στη **Μάνη**, ένα μικρό χωριό όπου μας περίμεναν ένα ζευγάρι ηλικιωμένων. Η **κ. Σωτηρία** και ο **κ. Παναγιώτης Αραμπατζής** υποδέχονται την ΠτΔ και όλους εμάς, τους ανθρώπους που τη συνοδεύουν, στο ταπεινό τους σπίτι. Οι δυο τους χρειάστηκε να ξενιτευτούν στη Γερμανία το 1966, όπου εργάστηκαν ο κ. Παναγιώτης σε εργοστάσιο πλεκτών και σε αυτοκινητοβιομηχανία και η κ. Σωτηρία σε σοκολατοποιία. Σχεδόν 50 χρόνια μετά, η Κατερίνα Σακελλαροπούλου κάθεται στον καναπέ ανάμεσά τους και μιλάνε. Ο κ. Παναγιώτης φροντίζει την κ. Σωτηρία, που είναι 86 χρόνων και όχι πολύ καλά στην υγεία της, η οποία ήθελε από παλιά να κάνει μια δωρεά στο νοσοκομείο από τα χρήματα που είχαν μαζέψει μια ζωή. Τελικά με τις 100.000 ευρώ που έδωσαν αγοράστηκε ένα μικρό λεωφορείο το οποίο μεταφέρει άτομα με ειδικές ανάγκες στο Κέντρο Φυσικής Ιατρικής Αποκατάστασης Ορεστιάδας και εξοπλισμός για το νοσοκομείο. Η κ. Σωτηρία δείχνει με χέρια που τρέμουν τη φωτογραφία με το αυτοκίνητο που γράφει το όνομά της. *«Μας δίνετε μεγάλη χαρά»* λέει ανάμεσα σε άλλα ο κ. Παναγιώτης στην Πρόεδρο που τον επαινεί για αυτή τους τη χειρονομία τους, προσθέτοντας εκείνος το συγκινητικό: *«Μα, κυρία πρόεδρε, όλοι εμείς είμαστε το κράτος»*. Είναι μια στιγμή γεμάτη ενσυναίσθηση, σχεδόν ιερή, δύο άνθρωποι στη δύση της ζωής τους που η ευγενική και γενναϊόδωρη πράξη τους δίνει πίσω σαν δώρο αυτό το τρυφερό τετ α τετ με την Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Αυτός ήταν και ο επίλογος του ταξιδιού, μία επισφράγιση ενός πράγματος που υπογράμμιζε η Κατερίνα Σακελλαροπούλου σε όλο το ταξίδι, μέσα από την καρδιά της αλλά και με μια βιωμένη βελιτιότητα, για το ήθος των ανθρώπων της Θράκης: *«Είναι απλοί και σεμνοί, συγκινητικοί»*. Πόσοι γνωρίζουμε αυτή την πιο απομακρυσμένη περιοχή της χώρας και τους ανθρώπους της, τον φυσικό της πλούτο και τον πλούτο των παραδόσεων και της ιστορίας που διατηρείται ζωντανή ακριβώς μέσα από το ήθος και το πάθος κάποιων ανθρώπων; Αν κάτι καταλάβουμε σε αυτό το ταξίδι, πέρα από την ανάγκη να ευαισθητοποιηθούμε και να λάβουμε συντονισμένα δράση σαν κοινωνία για το κλίμα, είναι πόσους αμέτρητους θησαυρούς κρύβει η Θράκη, πολύ περισσότερους βέβαια από όσους προλάβαμε να δούμε σε τέσσερις ημέρες. Ένας πόσος πραγματικά σπάνιος που εμπλουτίζει την εμπειρία, οξύνει το πνεύμα και καλλιεργεί την ευαισθησία του επισκέπτη, δείχνοντάς του τι σημαίνει ελληνική ταυτότητα αλλά και διδάσκοντάς, μέσω της ιστορίας αλλά και του ζωντανού βιώματος, την τέχνη της συνύπαρξης. **A**



Η ΠτΔ στο σπίτι της κ. Σωτηρίας και του κ. Παναγιώτη Αραμπατζή, που δώρισαν 100.000 για να αγοραστεί ένα μικρό λεωφορείο το οποίο μεταφέρει άτομα με ειδικές ανάγκες

*αυξανόμενη ένταση σε δυο εμπόλεμες περιοχές στην ευρύτερη γειτονιά μας, κατανοούμε όλοι ότι είναι επιτακτική ανάγκη η αποτελεσματική φύλαξη και ο έλεγχος των συνόρων μας, που είναι και σύνορα της ΕΕ. Είστε σε αυτή τη γωνιά της πατρίδας μας οι ακρίτες τους οποίους τιμούμε, εμπιστευόμαστε και στηρίζουμε. Θα είμαστε κοντά σας σε κάθε προσπάθεια ενίσχυσης των υποδομών, της ασφάλειας και της παραγωγικότητας στην περιοχή σας. Αποδεχόμενη σήμερα με συγκίνηση την τιμή να είμαι κι εγώ δημότης Ορεστιάδας, θα χαρώ να συνεχίσετε το έργο σας με την ίδια επιμονή και ζέση. Καλή δημιουργική πορεία».*

Οι δημοσιογράφοι της αποστολής κρατάμε τα λόγια του δήμαρχου Ορεστιάδας **Αδαμάντιου Παπαδόπουλου**, που έρχονται σαν απάντηση: *«Κυρία πρόεδρε, στο πρόσωπό σας βρίσκει έκφραση ο νέος ελληνικός πατριωτισμός που απαντάει θετικά στις προκλήσεις του σύγχρονου ραγδαία μεταβαλλόμενου κόσμου. Ο λόγος σας αποπνέει ένα φιλελεύθερο πνεύμα που δίνει νόημα στην πορεία του Ελληνισμού προς το μέλλον»*. Ο δήμαρχος μας θυμίζει και τη γεμάτη συμβολισμό πρώτη έξοδος της Κατερίνας Σακελλαροπούλου αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων της, το Πάσχα του 2020, στις

**ΑΝ ΚΑΤΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΜΕ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ, ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΛΑΒΟΥΜΕ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΑ ΔΡΑΣΗ ΣΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ, ΕΙΝΑΙ ΠΟΣΟΥΣ ΑΜΕΤΡΗΤΟΥΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ ΚΡΥΒΕΙ Η ΘΡΑΚΗ**



# Η μακρά **λεπενοποίηση** της Γαλλίας και η εξοικείωση με το τέρας

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Π. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

**Ο**ι ιστορικοί συνήθως δεν συμμαθούν τις ιστορικές νομοτέλειες. Πώς μπορεί άραγε να θεωρούμε ότι κάτι είναι προδιαγεγραμμένο να συμβεί όταν στην ιστορία της ανθρωπότητας όλα είναι δυνατά και τίποτε προβλέψιμο; Από την άλλη, ενώ πράγματι δεν υπάρχει «μοίρα» και «πεπρωμένο», ορισμένα γεγονότα δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσουν, όσο κι αν ίσως μας σοκάρουν. Είναι αποτελέσματα μακρών κοινωνικών και πολιτισμικών ωριμάνσεων που δεν μπορεί να διαφεύγουν των πιο προσεκτικών παρατηρητών. Αυτή είναι και η περίπτωση της προδιαγραφόμενης ανόδου του λεπενικού κόμματος στην κυβερνητική εξουσία, όπως έδειξαν τα αποτελέσματα του πρώτου προχθεσινού γύρου των βουλευτικών εκλογών στη Γαλλία. Η εξέλιξη είναι ασφαλώς ένα τεράστιο πλήγμα στη Γαλλική Ρεπουμπλικ, όπως και γενικώς στην υπόθεση της δημοκρατίας στην ΕΕ, αλλά δεν θα πρέπει να μας κάνει να πέφτουμε από τα σύννεφα. Ούτε φυσικά να αποδίδουμε το σύνολο της ευθύνης στη θητεία του Μακρόν στο ύπατο αξίωμα της χώρας. Τα αίτια είναι σίγουρα πιο περίπλοκα από τον υποτιθέμενο αλαζονικό χαρακτήρα του σημερινού Προέδρου ή τη δυσκολία του στις σχέσεις με τις υπόλοιπες προσωπικότητες του χώρου του. Οι ρίζες του προβλήματος είναι κυρίως ιστορικές, πηγαινοντας κάποιες δεκαετίες πίσω στον χρόνο.

## **Εθνικό Μέτωπο, ένα κόμμα του κλασικού φασισμού**

Όταν ο Ζαν Μαρί Λεπέν ίδρυσε το Εθνικό Μέτωπο το 1972, ήταν ακόμη νωπές οι μνήμες του φασισμού στην Ευρώπη. Αυτό ωστόσο δεν λειτουργούσε μόνο αποτρεπτικά για ένα τέτοιο ακροδεξιό κόμμα, καθώς αν απευθυνόταν κάπου ήταν στους νοσταλγούς της υπερεθνικιστικής και ρατσιστικής αυτής ιδεολογίας. Λίγους, όχι πολύ ορατούς αλλά υπαρκτούς και κυρίως πολύ φανατικούς. Ο Λεπέν, γεννημένος το 1928 και έχοντας υπηρετήσει στην Λεγεώνα των Ξένων όλη την περίοδο της αποικιοποίησης, όταν η Γαλλία πολεμούσε με κάθε αθέμιτο μέσο για να κρατήσει τις κτήσεις της από την Ινδοκίνα μέχρι την Αλγερία, ξεκίνησε αρχικά απευθυνόμενος σε αυτό το περιορισμένο ακροατήριο που δεν θα του εξασφάλιζε παρά μόνο 0,74% στις προεδρικές εκλογές του 1974.

Ωστόσο, οι ιστορικές εξελίξεις λειτουργούσαν αργά αλλά σταθερά υπέρ του. Έτσι, τα κοινωνικά προβλήματα στη Γαλλία που άρχισαν να αναδύονται εντονότερα τη δεκαετία του '80 και '90, μετά τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις, τη μετεγκατάσταση μέρους της παραγωγικής βάσης σε φθηνότερες χώρες και γενικώς την απαξίωση του προλεταριάτου σε μια μεταβιομηχανική κοινωνία όπως η γαλλική, οδήγησαν στην ενίσχυση της ψήφου διαμαρτυρίας από τα κατώτερα στρώματα. Αυτό ακριβώς το κενό ήρθε να καλύψει ο Λεπέν, που μάλιστα

κατάφερε να εκλεγεί ευρωβουλευτής το 1984, για να ακολουθήσουν πολλές ανάλογες επιτυχίες έκτοτε.

Το βασικότερο όλων όμως ήταν η τακτική της «λεπενοποίησης» της κοινής γνώμης που εφαρμόζε ήδη από τότε αυτός ο νομικός με τη ρητορική άνεση, τακτική που συνίστατο σε μια επιχειρηματολογία η οποία ήξερε συνειδητά να διχάζει και να παράγει τοξικότητα, εξοικειώνοντας όμως ταυτόχρονα την κοινή γνώμη με τα ακραία επιχειρήματα του εμπνευστή της. Όλη την κοινή γνώμη, και όχι μόνο τους λιγότερο προνομιούχους.

Η τακτική του θα γνώριζε τη μεγαλύτερη δικαίωση στις προεδρικές εκλογές του 2002 όταν θα κατάφερνε να περάσει στον δεύτερο γύρο απέναντι στον Ζακ Σιράκ, καταγράφοντας το διόλου ευκαταφρόνητο για τότε 18%. Αν και υπήρξε συνολικά πέντε φορές υποψήφιος για την προεδρία της Γαλλίας, μπορούμε να πούμε ότι εκεί ήταν που άγγιξε και το ταβάνι των δυνατοτήτων του. Από εκεί και μετά, το Εθνικό Μέτωπο ήταν υποχρεωμένο να περάσει σε μια νέα εποχή, αν ήθελε από κόμμα διαμαρτυρίας και νοσταλγών του φασισμού και του ρατσιστικού αντισημιτισμού να μετεξελιχθεί σε κόμμα εξουσίας το οποίο θα μπορούσε να απευθυνθεί και στα μεσαία στρώματα. Το μέλλον, συνεπώς, έδειχνε προς την κόρη του, Μαρίν Λεπέν, μάχιμη δικηγόρο, μέλος από τα 18 της χρόνια του Εθνικού Μετώπου (από τα 18 της χρόνια του οποίου άλλωστε βρήκε και τους δύο πρώτους συζύγους της), όπως και εξίσου φιλόδοξη και δυναμική με τον πατέρα της. Με μια διαφορά: η ίδια, γεννημένη το 1968, ήταν προϊόν μιας πολύ διαφορετικής ιστορικής συγκυρίας, σε μια Γαλλία με εντελώς άλλο τύπο κοινωνικές εντάσεις.

## **Μαρίν Λεπέν, η πατροκτονία που γέννησε τον νέο λεπενισμό**

Έτσι, όταν θα καλούνταν το 2011 να αναλάβει βάσει κληρονομικού δικαιώματος το κόμμα του «μπαμπά», θα βρισκόταν ενώπιον της ανάγκης μιας πατροκτονίας. Η αφορμή θα δίνονταν το 2015, όταν ο 87χρονος τότε επίτιμος πρόεδρος του κόμματος χαρακτήρισε, μεταξύ άλλων, τους θαλάμους αερίων των ναζι «λεπτομέρεια της ιστορίας».

Τα αντανάκλαστα της κόρης ήταν άμεσα. Όπως θα έγραφε η σχετική ανακοίνωση: «Ο Ζαν Μαρί Λεπέν εξέφρασε μια θέση που έρχεται σε πλήρη και ευθεία ρήξη με τη θέση του Εθνικού Μετώπου, σε πλήρη αντίθεση με τις γραμμές που οριοθετήθηκαν από την Μαρίν Λεπέν. Επομένως, το κόμμα θα επιληφθεί του θέματος». Και πράγματι, σύντομα, θα κινούνταν οι διαδικασίες αποπομπής του από το κόμμα που είχε ιδρύσει ο ίδιος, παρά τις μνύσεις που θα υπέβαλλε μάταια κατόπιν για να το αποτρέψει. Τυπικά έμοιαζε με οικογενειακό δράμα ή κατ' άλλους για μια σκηνοθετημένη ένταση που σκοπό είχε την παραπλάνηση της κοινής γνώμης. Ουσιαστικά όμως ήταν η στιγμή της γέννησης του νέου λεπενισμού, δηλαδή της

υιοθέτησης μιας πιο σύγχρονης ακροδεξιής ιδεολογίας, που δεν εμπνεόταν πια από έναν ρατσισμό του αίματος αλλά από έναν πολιτισμικό ρατσισμό: θα χώριζε την Γαλλία ανάμεσα σε «αυθεντικούς» Γάλλους και σε Γάλλους «στα χαρτιά», ενώ σε ένδειξη ρεαλισμού θα απέσυρε τις ενστάσεις της για το γάμο των ομοφύλων και για τις εκτρώσεις, αφαιρώντας επίσης από το πρόγραμμά της την απειλή εξόδου από την ΕΕ.

Είναι ενδεικτικό ότι η 56χρονη πρόεδρος της Εθνικής Συσπείρωσης παρουσιάζει πλέον το κόμμα της ως υπερασπιστή των γκωλικών αξιών, ενώ η ίδια προβάλλει συχνά τη γυναικεία της ταυτότητα καθώς και την ανάγκη της γυναίκας να χειραφετηθεί, σε αντίθεση φυσικά με τον πατέρα της που η πρώην του σύζυγος τον είχε κατηγορήσει ως βίαιο, άπιστο και γεμάτο από τα στερεότυπα περί κατώτερότητας της γυναίκας.

Το rebranding του κόμματος και η εκστρατεία αποδαιμονοποίησής του είχε πετύχει. Αποδείχθηκε ότι το 2017, 15 χρόνια μετά τον πατέρα της, η Μαρίν Λεπέν κατάφερε να βρεθεί και η ίδια στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Ηττήθηκε μεν από τον Εμανουέλ Μακρόν, όμως κατάφερε να συγκεντρώσει πάνω από το 34% των ψήφων, δηλαδή ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από αυτό του 2002. Η λεπενοποίηση της Γαλλίας ήταν ανεπίστρεπτη, και είχε επιτευχθεί με δόλιο τρόπο, εργαλειοποιώντας το μεταναστευτικό, μοιράζοντας λαϊκιστικές υποσχέσεις για αδύνατες παροχές και παίζοντας με τους κοινωνικούς φόβους των Γάλλων ιδίως της επαρχίας όπου η Εθνική Συσπείρωση αντλεί τη μεγαλύτερη δύναμή της (και όπου παρεμπιπτόντως δεν θα συναντήσει ποτέ κανείς μετανάστες...).

Στην πολιτική πάντως έχει μεγάλη σημασία ποιους αντιπάλους επιλέγει ως βασικούς για να αντιπαρατεθεί. Και για τον λεπενισμό, πιο μισητός από τον μακρονισμό, κατέστη ο αριστερισμός της σημερινής γαλλικής Αριστεράς. Με όλες τις εξαλλοσύνες του νεοκομμουνιστή Μελανσόν και της παράταξής του τα τελευταία χρόνια, η Μαρίν Λεπέν θα έβρισκε το ιδανικότερο πρόσωπο για να τον εμφανίσει ως εκθρό των ρεπουμπλικανικών αξιών. Εξαλλοσύνες που θα οδηγούσαν ακόμη και έναν εβραίο Γάλλο, πρώην κυνηγό φυγόδικων ναζί, τον Σερζ Κλάρσφελντ να δηλώσει τις προάλλες ότι θα ψηφίσει τους λεπενικούς διότι δεν θέλει να δει στην εξουσία ένα κόμμα όπως της Αριστεράς που υπερασπίζεται το ισλάμ. Εντελώς παράδοξο προφανώς για έναν τέτοιο άνθρωπο να ψηφίζει ένα κόμμα που ήταν για χρόνια ο πλέον αποκάλυπτος εκφραστής του αντισημιτισμού, αλλά πολύ χαρακτηριστικό για το τι αντανάκλαστα μπορεί να ξυπνήσει αυτή η μετεξέλιξη της λαϊκιστικής και φιλο-ισλαμικής αριστεράς σήμερα. Και είναι τώρα πιο πολύ από ποτέ που θα χρειάζομασταν μια υπεύθυνη Αριστερά η οποία θα είχε προ πολλού συγκροτήσει ενιαίο μέτωπο με το φιλελεύθερο κέντρο απέναντι στον μείζονα κίνδυνο του λεπενισμού. ■

**ΤΩΡΑ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΑΠΟ ΠΟΤΕ ΘΑ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΑΝ ΜΙΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΧΕ ΠΡΟ ΠΟΛΛΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΙ ΕΝΙΑΙΟ ΜΕΤΩΠΟ ΜΕ ΤΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΟΥ ΛΕΠΕΝΙΣΜΟΥ**

# Όμιλος ΔΕΗ: Ηγείται της πράσινης με

Σε ηγέτιδα δύναμη στην πράσινη ενέργεια εξελίσσεται η ΔΕΗ, κάνοντας πράξη το όραμά της να μετασχηματιστεί σε μια οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη, σύγχρονη, ψηφιακή εταιρεία. Έτσι, ανταποκρινόμενη στο κάλεσμα διεθνών οργανισμών για δράσεις υπέρ της προστασίας του πλανήτη μας, επιταχύνει τη διαδικασία αποανθρακοποίησης και επενδύει σημαντικά στην ανάπτυξη έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Παράλληλα, επενδύει στη βιώσιμη κινητικότητα, προσφέρει στους καταναλωτές πράσινα προϊόντα εξοικονόμησης ενέργειας και ενισχύει τις δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, υποστηρίζοντας την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

## Η πράσινη μετάβαση στην πράξη

**Στόχος της ΔΕΗ είναι να μετατραπεί σε κορυφαία εταιρεία καθαρής ενέργειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και σε παράδειγμα ορθής περιβαλλοντικής πρακτικής. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιεί με ταχείς ρυθμούς τις δεσμεύσεις της και μετασχηματίζεται σε έναν «πράσινο» όμιλο.**

**Μείωσε** τις άμεσες εκπομπές CO2 από τις λιγνιτικές μονάδες παραγωγής κατά 74% από 16,9 εκατ. τόνους το 2019 σε 4,4 εκατ. τόνους το 2023. Μάλιστα, η παραγωγή από λιγνίτη μειώθηκε περαιτέρω κατά 27% στο πρώτο τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα για το 2023.

**Αύξησε** κατά 39% την παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές σε σχέση με το 2019, ενώ παράλληλα σημείωσε αύξηση της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ κατά 1,3 GW, από 3,3 GW το 2019 σε 4,6 GW το 2023.

**Ολοκλήρωσε** την εξαγορά των δραστηριοτήτων της Enel Ρουμανίας, βασικού «παίκτη» στην αγορά ενέργειας της Ρουμανίας, με συνολική εγκατεστημένη ισχύ 600 MW μόνο από ΑΠΕ και με επιπλέον 5 GW ΑΠΕ σε πορεία υλοποίησης. Η PPC Romania, όπως είναι πλέον το νέο όνομα της εταιρείας, διαθέτει αιολικά πάρκα στις περιοχές με το καλύτερο αιολικό δυναμικό στη χώρα, καθώς και φωτοβολταϊκά πάρκα τελευταίας τεχνολογίας.

**Ανέλαβε** τη χρηματοδότηση και υλοποίηση αντιπλημμυρικών παρεμβάσεων των καμένων εκτάσεων σε περιοχές της Πάρνηθας, μία επένδυση ύψους €2,5 εκατ.

**Συμβάλλει** στην επιτάχυνση της ηλεκτροκίνησης στη χώρα με το brand ΔΕΗ blue, ανταποκρινόμενη πλήρως στη δέσμευσή της για βιώσιμη ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος. Το δίκτυο δημόσιων φορτιστών ΔΕΗ blue μεγαλώνει συνεχώς και πλέον έχει ξεπεράσει τα 2.200 σημεία φόρτισης πανελλαδικά, στα οποία η ενέργεια προέρχεται από ΑΠΕ.

**Τηρεί** τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις της και συνεργάζεται με Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς, συμμετέχοντας σε σειρά δράσεων με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση της ρύπανσης. Το #projectposeidon αποτελεί την πιο πρόσφατη σύμπραξη του Ομίλου ΔΕΗ με την Εναλία για τον καθαρισμό της επιβαρυσμένης περιοχής γύρω από το Σούνιο και το Λαύριο από πλαστικά και εγκαταλεημένα αλιευτικά δίκτυα, κατά την οποία συγκεντρώθηκαν περισσότερα από 25.000 κιλά απορριμμάτων, κυρίως από τον βυθό της θάλασσας.

**Συμμετέχει** σε διεθνείς πρωτοβουλίες και δεσμεύσεις όπως το Science Based Targets Network (SBTN) και το Science Based Targets initiative (SBTi) παίρνοντας μέρος στην παγκόσμια προσπάθεια για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, και τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας της Γης. Συμμετέχει παράλληλα στη διεθνή συμμαχία Business for Nature η οποία στοχεύει στην από κοινού αντιμετώπιση κρίσεων σχετικών με τη φύση και το κλίμα, ενώ πρόσφατα εντάχθηκε μαζί με μεγάλους διεθνείς ομίλους στην πρωτοβουλία Biodiversity Alliance for Sustainable Management, σκοπός της οποίας είναι η ενίσχυση της προστασίας της βιοποικιλότητας.

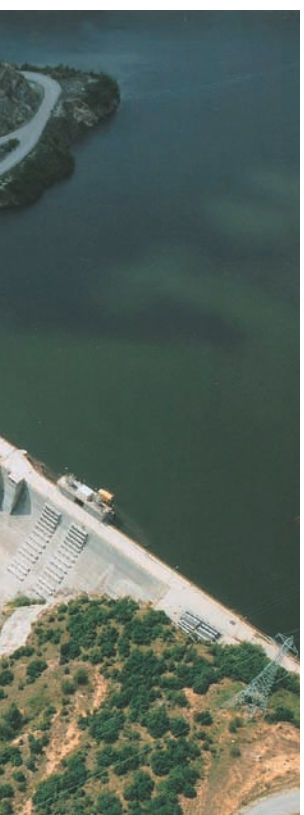
**Αναβαθμίζεται** από πιστοποιημένους διεθνείς μη κυβερνητικούς οργανισμούς σε θέματα μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, όπως η αναβάθμιση από «D-» σε «B-» από το CDP, ως αποτέλεσμα της υλοποίησης της στρατηγικής απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων και ανάπτυξης των ΑΠΕ του Ομίλου και των δεσμεύσεων για μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2040 (NetZero).

**Συνεχίζει** να επενδύει και να προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες πράσινης ενέργειας στους πελάτες της, όπως η υπηρεσία Green Pass, που εγγυάται πως όση ποσότητα ενέργειας καταναλώνουν στο σπίτι τους τόση παράγεται και δεσμεύεται για αυτούς από Ανανεώσιμες Πηγές. Επιπλέον, προσφέρει τις λύσεις ΔΕΗ myEnergy Solar για φωτοβολταϊκά στο σπίτι και ΔΕΗ myEnergy Heat Pump, το πιο απο-



# τάβασης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη

— Σημαντικές επενδύσεις για ένα βιώσιμο μέλλον για όλους μας



δοτικό και οικονομικό σύστημα θέρμανσης με αντλίες θερμότητας.

**Επενδύει** στη συνεχή εκπαίδευση και εξέλιξη των εργαζομένων της, παρέχοντας πρόσβαση σε σύγχρονα εκπαιδευτικά προγράμματα με τη δημιουργία καινοτόμων πρακτικών που βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία με τον πράσινο μετασχηματισμό του Ομίλου ΔΕΗ. Στο πρώτο Sustainability Masterclass το στελεχιακό προσωπικό του Ομίλου εκπαιδεύτηκε σε θέματα μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προστασίας της βιοποικιλότητας.

**Συμβάλλει** με μία σειρά από δράσεις για την επίτευξη των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, οι οποίοι επικεντρώνονται στην προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος (SDG12, SDG13, SDG14, SDG15).

## Στοχεύοντας σε ένα πράσινο μέλλον

Η διοίκηση του Ομίλου ΔΕΗ παρουσίασε το τριετές business plan της στο Capital Markets Day 2024 στο Λονδίνο, στο πλαίσιο του στόχου για μηδενικές εκπομπές CO2 μέχρι το 2040 (NetZero). Στον πυρήνα της στρατηγικής του Ομίλου για την περίοδο 2024-2026 βρίσκεται η στροφή προς τις ΑΠΕ, με επενδύσεις ύψους €9 δισ., κυρίως σε πράσινες μορφές ενέργειας, καθώς και η αναβάθμιση των δικτύων διανομής, τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η ΔΕΗ έχει θέσει ως στόχο να διπλασιάσει την εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ σε 8,9 GW έως το 2026, με τις ΑΠΕ να αντιπροσωπεύουν το 68% της συνολικής ισχύος της εταιρείας. Παράλληλα, η συνολική εγκατεστημένη ισχύς του Ομίλου ΔΕΗ θα αυξηθεί στα 13,1 GW, παρ' όλη την απόσυρση λιγνιτικών, φυσικού αερίου και πετρελαϊκών μονάδων ισχύος 2,8 GW. Μάλιστα, έως το 2026 θα μηδενιστεί η παραγωγή ενέργειας από λιγνίτη. Το 2030, η εγκατεστημένη ισχύς του Ομίλου ΔΕΗ αναμένεται να φτάσει τα 17 GW, εκ των οποίων το 75% θα προέρχεται από καθαρές μορφές ενέργειας. Με αυτές τις επενδύσεις, η ΔΕΗ στοχεύει να μειώσει τις άμεσες εκπομπές CO2 κατά 75% έως το 2026, σε σχέση με το 2019, καθιστώντας την παραγωγή ενέργειας πιο πράσινη.

Με στρατηγικές επενδύσεις και συνεργασίες στις ΑΠΕ, ο Όμιλος ΔΕΗ προωθεί την ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα, αλλά και στην ευρύτερη ΝΑ Ευρώπη με στόχο τη δημιουργία διαμοιραζόμενης αξίας (CSV) για την εταιρεία, την κοινωνία και το περιβάλλον σε εναρμόνιση με τη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης του Ομίλου.



# ΑΛΛΑΖΕΙ ΚΛΙΜΑ Η ΑΘΗΝΑ; Κι αν ναι, τι θα κάνουμε γι' αυτό;

*Πόσο αυξήθηκε η θερμοκρασία της Αθήνας τα τελευταία χρόνια; Ποιες είναι οι πιο θερμές περιοχές της πόλης; Πώς θα αντιμετωπιστεί ο καύσωνας και πόσο κοστίζει η δροσιά στο σπίτι;*

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ



ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ αύξησης της θερμοκρασίας σε όλη την Ευρώπη, η Αθήνα έχει μεταμορφωθεί σε καμίνι, που δεν θυμίζει σε τίποτα το ήπιο κλίμα το οποίο την χαρακτήριζε. Πόσο έχει αυξηθεί η θερμοκρασία της πόλης σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια;

Πόσες συνθήκες καύσωνα θα βιώσουμε στο μέλλον; Ποιες είναι οι πιο θερμές περιοχές της Αθήνας και πώς θα αντιμετωπίσουμε τα ακραία φαινόμενα ζέστης; Απαντήσεις μας δίνουν ο καθηγητής Φυσικών Καταστροφών **Κώστας Συνολάκης**, η ερευνήτρια του Αστεροσκοπείου **Δήμητρα Φουντά** και ο **Δήμος Αθηναίων**.

## Η Ελλάδα στις θερμότερες χώρες της Ευρώπης

Κατά διαστήματα έχει γραφτεί πως η Μεσόγειος αυξάνει τη μέση θερμοκρασία της κατά 20% ταχύτερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο και η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης που οι θερμοκρασίες αυξάνονται ενώ οι βροχοπτώσεις μειώνονται. Γιατί συμβαίνει αυτό;

*«Είναι γεγονός πως εκτιμήσεις δείχνουν ότι η Μεσόγειος θερμαίνεται ταχύτερα από τον υπόλοιπο κόσμο. Το 20% είναι ένα εφιαλτικό νούμερο, αλλά το πραγματικό είναι ίσως και μεγαλύτερο. Η αύξηση της θερμοκρασίας στη Μεσόγειο είναι περίπου 0.3-0.4°C κάθε δεκαετία, ενώ ο παγκόσμιος μέσος όρος υπερθέρμανσης είναι 0.2°C. Δηλαδή η Μεσόγειος θερμαίνεται με διπλάσιο ρυθμό απ' ό,τι ο υπόλοιπος πλανήτης. Η θερμοκορπι-*

κότιπτά της ως υδάτινο σώμα είναι πολύ μικρότερη και σε απόλυτο νούμερο και ανά μονάδα ακτογραμμής από τους ωκεανούς και έτσι επηρεάζεται δυσανάλογα το κλίμα των παρακτίων περιοχών της» θα πει ο καθηγητής Κώστας Συνολάκης.

Σύμφωνα με τα λεγόμενά του, το 2023 η παγκόσμια θερμοκρασία αυξήθηκε κατά περίπου 1.2°C σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή εξαιτίας του μετεωρολογικού φαινομένου Ελ Νίνιο στον Νότιο Ειρηνικό, που επαναλαμβάνεται κάθε 3-5 χρόνια. Τις επιπτώσεις της αύξησης της θερμοκρασίας στην Ελλάδα αντιμετωπίζουμε ήδη.

«Η mega-πυρκαγιά στη Δαδιά στον Έβρο ήταν η μεγαλύτερη που γνωρίζουμε στην Ευρώπη και στη Ρόδο είχαμε μια τεράστια πυρκαγιά που χρειάστηκε να απομακρυνθούν πάνω από 20.000 κάτοικοι και επισκέπτες. Ο κυκλώνας Daniel συνοδεύτηκε με βροχόπτωση που έσπασε ρεκόρ για ελληνικά δεδομένα και προξένησε τη μεγαλύτερη πλημμύρα που γνωρίζουμε τα τελευταία 100 χρόνια. Φέτος είχαμε καύσωνα σχεδόν σε όλη την Ελλάδα από τον Ιούνιο. Τι θα γίνει αν φτάσουμε τους 1.5°C αύξηση κάθε χρόνο; Δεν το γνωρίζουμε με ακρίβεια, αλλά μελέτες που δημοσιεύτηκαν στην πολύ έγκαιρη επιστημονική επιθεώρηση Nature, υποδεικνύουν ότι —στο καλύτερο σενάριο συμμόρφωσης με τις επιταγές της συμφωνίας των Παρισίων— θα έχουμε κάθε 10-20 χρόνια τα ακραία φαινόμενα που στατιστικά βλέπαμε κάθε 100 χρόνια.

» Στο χειρότερο σενάριο, με ακόμη και 4.5 βαθμούς αύξηση το 2100 (το σενάριο που θα ζήσουμε αν συνεχίσουμε να μην κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να μετριάσουμε την αύξηση της θερμοκρασίας ή να παίρνουμε μόνο πυρροσβεστικά μέτρα), θα βλέπουμε κάθε χρόνο τα ακραία φαινόμενα που μέχρι τώρα βλέπαμε κάθε 100 χρόνια».

## Ο αθηναϊκός καύσωνας

— Ισχύει πως η κλιματική αλλαγή έχει σχεδόν δεκαπλασιάσει το συνολικό άθροισμα ημερών καύσωνα στην Αθήνα;

Κάθε χρόνο οι μέρες με ακραίους καύσωνες αυξάνουν και πλησιάζουν το όριο των 10% των συνολικών ημερών με ακραίες συνθήκες, που μπορούν να δημιουργούν θερμοπληξίες. Κατά μερικές εκτιμήσεις, σε συνθήκες καύσωνα ο εγκέφαλός μας υποξυγονώνεται μέχρι και 10% οπότε δεν μπορούμε να παίρνουμε και σωστές αποφάσεις. Ας αναρωτηθούμε τι συνέβη στους επισκέπτες μας που είχαν πάει πεζοπορία στα νησιά μας και πέθαναν τον Ιούνιο. Όπως πληροφορηθήκαμε ήταν έμπειροι και είχαν ακολουθήσει τα ίδια μονοπάτια στο παρελθόν. Τι συνέβη λοιπόν; Ίσως να ήταν η αδυναμία να πάρουν κρίσιμες αποφάσεις όταν χρειάστηκε, ίσως αποπροσανατολιστηκαν. Δεν θέλουμε κάτι τέτοιο να συμβεί σε μας, στις πόλεις μας. Σε μια δεκαετία το κλίμα στην Αθήνα θα είναι λιγότερο ήπιο σε σχέση με τώρα. Αλλά, επειδή ολόκληρη η γη θα υπερθερμαίνεται, το ζητούμενο είναι αν η Αθήνα θα παραμείνει στη θέση που είναι, κοντά στον μέσο όρο τροπικών και κρύων κλιμάτων.

Η Αθήνα, συζητάμε με τον Δρ. Συνολάκη, βρίσκεται εγκλωβισμένη σε έναν φαύλο κύκλο, που σχετίζεται με τη λειτουργία των κλιματιστικών μηχανημάτων. Το air condition ψυχραίνει τον αέρα σε ένα δωμάτιο, αλλά θερμαίνει τον αέρα έξω από αυτό, στο μπαλκόνι, τον δρόμο, τη γειτονιά. Όσο αυξάνεται η θερμοκρασία τόσο αυξάνεται η χρήση των κλιματιστικών, που με τη σειρά τους αυξάνουν την εξωτερική θερμοκρασία. Και δεν είναι ο μόνος παράγοντας που δυσχεραίνει την κατάσταση.

**Το air condition ψυχραίνει τον αέρα σε ένα δωμάτιο, αλλά θερμαίνει τον αέρα έξω από αυτό, στο μπαλκόνι, τον δρόμο, τη γειτονιά. Όσο αυξάνεται η θερμοκρασία τόσο αυξάνεται η χρήση των κλιματιστικών, που με τη σειρά τους αυξάνουν την εξωτερική θερμοκρασία.**

«Τα ύψη των κτιρίων είναι απαράδεκτα σε σχέση με το μέγεθος των δρόμων της πόλης. Κάποτε εργολάβοι έπειθαν Αθηναίους να ανταλλάξουν τις μονοκατοικίες τους με διαμερίσματα σε πολυκατοικίες και πίεζαν τις κυβερνήσεις να επιτρέψουν περισσότερους ορόφους δόμησης, ώστε να μεγιστοποιήσουν το κέρδος. Το αποτέλεσμα είναι κατά πολύ μειωμένη ποιότητα ζωής, αλλά και εμπορικής αξίας για όλους. Οι ελάχιστες μονοκατοικίες στο κέντρο έχουν πολλαπλή αξία από αυτήν που θα έπαιρναν οι ιδιοκτήτες, αν είχαν υποκύψει σε αντιπαροχή. Η ποιότητα των κατασκευών επιβαρύνει την κατάσταση.

Αν είχαμε πολυκατοικίες κατασκευασμένες με πιο φιλικά υλικά στο περιβάλλον και πιο ανθεκτικά στη ζέση, όπως φερ' ειπείν ξύλο, η κατάσταση θα ήταν διαφορετική. Στις ΗΠΑ κτίρια μέχρι και 4 ορόφους κτίζονται από ξύλο. Το ξύλο δεν έχει την ίδια θερμική χωρητικότητα με το μπετόν και έτσι δεν αποθηκεύει θερμότητα κατά τη διάρκεια της ημέρας που την εκλύει το βράδυ. Επίσης είναι πιο ανθεκτικό υλικό στους σεισμούς, επειδή έχει μεγαλύτερη ελαστικότητα απορροφώντας και ανακαταμένοντας καλύτερα την ενέργεια δόνησεων. Στο Βερολίνο έχει ξεκινήσει το Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus, ένα κίνημα αντίστοιχο του Bauhaus πριν 100 χρόνια, που προσβέβει τη σταδιακή αντικατάσταση των κατασκευών από μπετόν με ξύλο, όπου είναι εφικτό. Στην Ελλάδα έχει μια χούφτα από υποστηρικτές, υπάρχει τεράστια εμμονή στο τοιμένιο και έλλειψη τεχνολογίας για εναλλακτικές λύσεις. Η ιδέα δεν είναι μόνο η μείωση των θερμοκρασιών στις πόλεις, αλλά και η αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα. Η ξυλεία προέρχεται από καλλιέργειες δέντρων που είναι φυσικοί απορροφητές και αποθηκευτήρες άνθρακα. Επίσης, η διαδικασία παραγωγής τοιμέντου έχει μεγάλο ανθρακικό αποτύπωμα, οπότε η σταδιακή υποκατάστασή του με ξύλο έχει πολλαπλά οφέλη».

Με τον καθηγητή συμφωνούμε πως πέρα από τις λίγες μεγάλες λεωφόρους μπροστά στα στενά δρομάκια με τα κτίρια που πυρακτώνουν και την αυξημένη κυκλοφοριακή κίνηση, η έλλειψη πρασίνου στην Αθήνα εντείνει ακόμη περισσότερο την αίσθηση της δυσφορίας από τη ζέστη.

«Οι Αθηναίοι ζουν σε μικρούς παράδρομους με σχεδόν καθόλου δενδροφύτευση. Τα λίγα δέντρα που υπάρχουν, καρκίνοβατούν ανάμεσα σε κτίρια μαμούθ σε σχέση με το μέγεθός τους, την υπερθέρμανση λόγω του τοιμέντου και την ελλιπή περιποίηση. Συγκρίνετε πόση λιγότερη βλάστηση και δέντρα έχει αναλογικά το Πεδίο του Άρεως σε σχέση με τον Εθνικό Κήπο κι επίσης ως σκεφτούμε την κατάσταση στους Αρμελόκηπους, το Ίλιον, το Μεταξουργείο ή την Κυψέλη και τον Πειραιά. Στην Αθήνα είναι σχεδόν παντελής η απουσία αναρριχητικών φυτών στις πολυκατοικίες, που μπορεί να μειώσουν τις εσωτερικές θερμοκρασίες κατά 1-2°C και που το βράδυ βοηθούν να μειωθούν οι θερμοκρασίες. Χρειάζονται πολλά περισσότερα αειθαλή δέντρα που να ποτίζονται σχολαστικά και ουσιαστικά κίνητρα για να πρασινίσουν οι βεράντες και οι πολυκατοικίες.

» Γενιές Αθηναίων έχουν συνηθίσει χωρίς δέντρα και ίσως το θεωρούν φυσιολογικό να μην υπάρχουν στην Αθήνα, όπως δεν έχει για παράδειγμα και το Ντουμπάι. Η Αθήνα όμως κάποτε είχε δέντρα, ενώ το Ντουμπάι όχι. Για παράδειγμα, στην πολυκατοικία όπου μεγάλωσα υπάρχει στον ακάλυπτο χώρο ένα μεγάλο δέντρο ύψους 15 μ., που φυτεύτηκε όταν κτίστηκε η πολυκατοικία το 1968. Μερικοί κάτοικοι θέλουν να το κόψουν γιατί φοβούνται τις γάτες που σκαρφαλώνουν ή τους διαρρήκτες — που δεν έχουν έλθει ποτέ —, μερικοί άλλοι ισχυρίζονται ότι τους ενοχλούν τα τζιτζίκια. Δυστυχώς, έτσι θέλησαν την Αθήνα οι ιδρυτές του νέου ελληνικού κράτους τη δεκαετία του 1950, που υποστήριξαν την ξέφρενη ανάπτυξη, την αντιπαροχή και τη συνεχή αύξηση των ορόφων των κατασκευών στο κέντρο, μάλλον χωρίς ούτε μια στιγμή να αναλογιστούν τι έφτιαχναν».

— Υπάρχει «γυρισμός» ή κάποιες λύσεις επιβράδυνσης των περιόδων με καύσωνα μελλοντικά;

Η κατάσταση δεν είναι αναστρέψιμη μέχρι να σταθεροποιήσουμε το κλίμα, δηλαδή να σταματήσουμε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Αν το καταφέρουμε ως το 2050 κι αν περιορίσουμε την αύξηση του μέσου όρου της παγκόσμιας θερμοκρασίας στους 1.5°C, τότε ίσως γλιτώσουμε τα χειρότερα όσον αφορά τις ακραίες καιρικές καταστάσεις, πλημμύρες, άνοδο της στάθμης της θάλασσας — κι αυτό που μας ενδιαφέρει άμεσα, τους καύσωνες στην Αθήνα.

## 2023: Το θερμότερο έτος στην Αθήνα από τον 19ο αιώνα

Για να διαπιστώσουμε πόσο έχει μεταβληθεί η θερμοκρασία της Αθήνας σε σχέση με το παρελθόν, ανατρέχουμε με την ερευνητρια του Αστεροσκοπείου Αθηνών, **Δήμητρα Φουντά**, στο ιστορικό κλιματικό αρχείο του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών (ΕΑΑ), όπου καταγράφεται η θερμοκρασία καθημερινά εδώ και περίπου 3 αιώνες. Σύμφωνα με το αρχείο, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και μέχρι σήμερα, η τάση της θερμοκρασίας στην Αθήνα είναι συνεχώς ανοδική, με μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης το καλοκαίρι (+0.65 °C/δεκαετία) σε σχέση με τον χειμώνα (+0.21 °C/δεκαετία).

«Το 2023 ήταν το θερμότερο έτος που έχει καταγραφεί ποτέ στην Αθήνα από τα μέσα του 19ου αιώνα, και κατά 2.3°C θερμότερο σε σχέση με την προ-βιομηχανική περίοδο (1860-1900), ενώ η πρόσφατη δεκαετία 2014-2023 ήταν κατά 1.7°C θερμότερη από τη μέση θερμοκρασία της περιόδου 1860-1900. Σημειώνεται ότι σε παγκόσμια κλίμακα, η δεκαετία 2014-2023 ήταν κατά 1.2 °C υψηλότερη σε σχέση με τα προ-βιομηχανικά επίπεδα.

Η άνοδος της θερμοκρασίας στην Αθήνα τις τελευταίες δεκαετίες συνοδεύεται και με συχνότερη εμφάνιση επεισοδίων καύσωνα που τείνουν να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια. Ο αριθμός των καυσώνων κατά τη διάρκεια της 30ετούς κλιματικής περιόδου 1991-2020 βρέθηκε σχεδόν πενταπλάσιος σε σχέση με τον μέσο όρο των προηγούμενων κλιματικών περιόδων από τις αρχές του 20ού αιώνα. Σημαντικές είναι επίσης και οι εποχικές μεταβολές στην εμφάνιση των καυσώνων, οι οποίοι τείνουν να εμφανίζονται ημερολογιακά νωρίτερα. (Ως καύσωνα

Κώστας Συνολάκης



στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει οριστεί μια περίοδος 3 τουλάχιστον διαδοχικών ημερών, με μέγιστη θερμοκρασία > 37 °C). Ο αριθμός των θερμών ημερών (μέγιστη θερμοκρασία > 37 °C) ανέρχεται σε 280 περίπου από το 2000 και μετά, αριθμός που αναλογεί στο 45% του συνόλου των θερμών ημερών που έχουν καταγραφεί στην Αθήνα από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι σήμερα.

## Νυχτερινοί καύσωνες

Με τη βοήθεια της ερευνητριας του Αστεροσκοπείου μαθαίνουμε πως το κλίμα και τη θερμοκρασία της Αθήνας έχουν επηρεάσει και το φαινόμενο της Αστικής Θερμικής Νησίδας (ΑΘΝ), που γενικά καθιστά τις πόλεις θερμότερες σε σχέση με τις γειτονικές, μη αστικές περιοχές. Κάτι που βιώνουν πολύ έντονα όμως οι Αθηναίοι είναι ότι ακόμα και τις νύχτες, δεν νιώθουν τη θερμική ανακούφιση.

«Το ιστορικό κλιματικό αρχείο του ΕΑΑ συμπεριλαμβάνει και καταγραφές της ελάχιστης (νυχτερινής) θερμοκρασίας στην Αθήνα, η οποία επίσης παρουσιάζει αυξητική τάση. Αν και ο ρυθμός αύξησης της ελάχιστης θερμοκρασίας είναι μικρότερος σε σχέση με τη μέγιστη σε μακροχρόνια κλίμακα, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 ο ρυθμός αύξησης της ελάχιστης θερμοκρασίας είναι σημαντικός και μάλιστα μεγαλύτερος σε σχέση με τη μέγιστη. Επίσης, είναι μεγαλύτερος το καλοκαίρι (+0.82 °C/δεκαετία), σε σχέση με τον χειμώνα (+0.31 °C/δεκαετία). Ένας από τους λόγους είναι το φαινόμενο της ΑΘΝ, ιδιαίτερα έντονο κατά τις νυχτερινές ώρες. Παρόλα αυτά, σε πολλά μέρη του πλανήτη παρατηρείται ασύμμετρη αύξηση ανάμεσα στη θερμοκρασία ημέρας και νύχτας, με την τελευταία να αυξάνεται με γρηγορότερο ρυθμό. Σε αναλογία με τους ημερήσιους καύσωνες, είναι ιδιαίτερα σημαντική και η μελέτη των “νυχτερινών” καυσώνων, καθώς μπορεί να έχουν σημαντικότερες δυσμενείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία».



Δήμητρα Φουντά

Γενιές Αθηναίων έχουν συνηθίσει χωρίς δέντρα και ίσως το θεωρούν φυσιολογικό να μην υπάρχουν στην Αθήνα, όπως δεν υπάρχουν στο Ντουμπάι



## Παγκράτι, Πατήσια και Κυψέλη, οι πιο ζεστές περιοχές της Αθήνας

Σύμφωνα με τη Δήμητρα Φουντά, υπάρχουν συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες οι θερμοκρασίες χτυπούν κόκκινο, όπως τα Πατήσια, η Κυψέλη, το Παγκράτι, αλλά και περιοχές εκτός κέντρου.

«Τα δυτικά προάστια έχουν συνήθως υψηλότερη θερμοκρασία σε σχέση με τα προάστια κοντά σε περιαστικά δάση ή με τις περιοχές που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα. Παρόλα αυτά, οι ανεμολογικές συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν και να διαφοροποιήσουν σημαντικά τις συνθήκες σε διάφορες περιοχές. Σε περίπτωση, για παράδειγμα, που επικρατούν καταβατικοί άνεμοι, η θερμοκρασία στις περιοχές που επηρεάζονται από αυτούς μπορεί να είναι υψηλότερη σε σχέση με το κέντρο. Ακόμα και στα νότια προάστια που οι θερμοκρασίες είναι χαμηλότερες λόγω της θάλασσας, τα επίπεδα υγρασίας είναι συνήθως υψηλότερα, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την αίσθηση δυσφορίας λόγω ζέστης».



— Υπάρχει κάτι θετικό σε όλο αυτό;

Σε παλαιότερη μελέτη είχαμε δείξει ότι ακραία θερμά καλοκαίρια, όπως ήταν για παράδειγμα το καλοκαίρι του 2007, θα αποτελούν «κανονικότητα» προς το τέλος του αιώνα. Οι μελλοντικές εκτιμήσεις για τη θερμοκρασία του πλανήτη, αλλά και της χώρας μας εξαρτώνται κυρίως από τα σενάρια που υιοθετούν τα μοντέλα που προσομοιάζουν το μελλοντικό κλίμα. Υπάρχουν τα πολύ αισιόδοξα σενάρια, τα οποία υποθέτουν ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για τη μείωση της συγκέντρωσης των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα και τον μετριασμό της παγκόσμιας θέρμανσης θα είναι αποτελεσματικά τις επόμενες δεκαετίες, αλλά και τα πολύ απαισιόδοξα σενάρια, που δεν προβλέπουν κάτι τέτοιο. Στην τελευταία περίπτωση, τόσο η συγκέντρωση των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα όσο και η θερμοκρασία θα συνεχίσουν να αυξάνονται με γρήγορο ρυθμό, έτσι ώστε στην περιοχή μας αναμένεται αύξηση έως και 4°C μέχρι το τέλος του αιώνα, σε σχέση με την κλιματική περίοδο αναφοράς 1971-2000. Να σημειωθεί, βέβαια, ότι ένα μεγάλο ποσοστό της προβλεπόμενης θέρμανσης έχει ήδη επιτευχθεί.

## Καύσωνας: Το σχέδιο του Δήμου της Αθήνας

Ο Δήμος λειτουργεί κλιματιζόμενους δημοτικούς χώρους, όπως οι Λέσχες Φιλίας, ενώ επικαιροποιείται το σχέδιο απέναντι στην Αστική Υπερθέρμανση, που θα περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις για να γίνει η πόλη πιο ανθεκτική. Αυτές στοχεύουν στο να έχει το 70% του πληθυσμού πρόσβαση μέσα σε 15' λεπτά με τα πόδια σε έναν χώρο πρασίνου με οικοσυστημικές λειτουργίες. Έπειτα, στην κάλυψη της επιφάνειας της πόλης με στόχο δεντροφυτεύσεις 5.000 δέντρων το 2024 και 25.000 δέντρων στην 5ετία, με χώρους πρασίνου όπως δεντροστοιχίες, αστικά δάση, πάρκα όπως του Ελαιώνα, λόφους, ιδιωτικό πράσινο, πράσινους τοίχους και δώματα, και με διαπερατές επιφάνειες όπως χωμάτινες επιφάνειες, υδατοπερατά υλικά, επιφάνειες με συστήματα βιώσιμης διαχείρισης νερού στον δημόσιο χώρο. Παράλληλα γίνεται μελέτη για την εγκατάσταση αρχικά 40 κρουνών στην πόλη για

δροσισμό των πολιτών και επισκεπτών με πόσιμο νερό. Το Σεράφειο του Δήμου Αθηναίων θα μεταμορφωθεί σε ένα COOLING HUB, όπου θα γίνει πιλοτική εφαρμογή καινοτόμων και κλιματικών λύσεων. Το γραφείο Ενεργειακής Φτώχειας, μέσω των ενεργειακών ελέγχων που θα αρχίσει να πραγματοποιεί και τη βοήθεια από 60 εξειδικευμένους μέντορες, θα προσφέρει πληροφορίες έτσι ώστε τα ευάλωτα νοικοκυριά να ενταχθούν σε ευρωπαϊκά προγράμματα για την ενεργειακή αναβάθμιση των σπιτιών τους. Ο Δήμος Αθηναίων επίσης συμμετέχει στο European Urban Initiative (EUI) με τίτλο «Cooling Havens: Water-Powered Neighborhood Cooling and Engagement Stations». Το έργο προτείνει μια σειρά από δημόσιες παρεμβάσεις για τη γειτονία αξιοποιώντας το νερό, που θα λειτουργήσουν ως φυσικοί δροσιστικοί παράγοντες, μειώνοντας έτσι την αστική θερμότητα και μετρίζοντας τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή.

Περισσότερα στο [coolathens.cityofathens.gr](http://coolathens.cityofathens.gr) και προσεχώς στην εφαρμογή για κινητά Extrema Global, για τρόπους προστασίας.

# ΜΕ ΤΟΝ **ΑΣΑΦ** **ΑΒΙΔΑΝ**



# **ΣΤΟ ΚΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΥΛΟΥ**





## Λίγο πριν περάσει από την Αθήνα με την περιοδεία του «The Ichonology Tour» στις 12 Ιουλίου, ο σπουδαίος μουσικός υποδέχτηκε την ATHENS VOICE στο εντυπωσιακό κτήμα του στον Γαλλικό Νότο και μοιράστηκε μαζί της σκέψεις και απόψεις που αξίζει να διαβαστούν

Έχουν περάσει τρία χρόνια από την τελευταία φορά που βρεθήκαμε με τον Ασάφ Αβιντάν και από τότε ο ίδιος έχει πουλήσει τη φάρμα του στην Ιταλία, αγόρασε με λιγότερα χρήματα ένα πολύ μεγάλο κτήμα στη νότιο Γαλλία, έξω από την Τουλούζη, που φιλοδοξεί να το μετατρέψει σε «καταφύγιο ζώων και καλλιτεχνών», ανακάλυψε την τεχνητή νοημοσύνη μαζί με όλους εμάς και της ζήτησε να φτιάξει μερικές φωτογραφίες του Ασάφ Αβιντάν στο στίλ του Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ. Του αρέσει να τραγουδάει τραγούδια της δεκαετίας του '40 και του '50 και να βλέπει ασταμάτητα φιλμ νουάρ, θέλει να αφήσει έντονο αποτύπωμα και κληρονομιά για τις επόμενες γενιές χωρίς να σκέφτεται τις ανάγκες του σήμερα και ετοιμάζει μια περιοδεία με τίτλο «The Ichonology Tour», που θα περάσει και από την Αθήνα στην οποία, όπως μου λέει, θα είναι πολύ πιο θεατρικός στη σκηνή. Χρειάστηκε να κάνω ένα πολύ μεγάλο ταξίδι αυτή τη φορά για να τον συναντήσω στο καινούργιο του καταφύγιο. Ένα ταξίδι που ξεκίνησε από την Αθήνα, είχε ένα ενδιάμεσο σταθμό το Παρίσι, τελικό σταθμό το αεροδρόμιο της Τουλούζης και τελικό προορισμό ένα μεγάλο έκτασης κτήμα/φάρμα, μιάμιση ώρα έξω από την Τουλούζη. Για να φτάσω εκεί έπρεπε να περάσω από πολύ μικρούς αγροτικούς δρόμους, ανάμεσα από τα αγροτοχώρα της νότιας Γαλλίας και μέσα από ορισμένα υπέροχα και μοναδικά μεσαιωνικά χωριά.

Στην είσοδο του μεγάλου αυτού κτήματος με περιμένει η σύντροφός του, Κατερίνα, η οποία εδώ και δυο τρεις μέρες προσπαθούσε να εντάξει ένα καινούργιο άλογο που ήρθε στο κτήμα τους και να το προετοιμάσει ψυχολογικά για να μπει στην ομάδα με τα υπόλοιπα. Συναντάω τον Ασάφ μαζί με την κοινή μας φίλη, Αγγέλα, έξω από ένα υπέροχο αρχιτεκτονικά σπίτι που θύμιζε γαλλικές ταινίες του 20ού αιώνα, καταφύγιο της προσωπικής και καλλιτεχνικής του ζωής.

Τι είναι αυτό που τον οδήγησε σε αυτό το απομονωμένο κομμάτι γης στη νότιο Γαλλία, τον ρωτάω κάποια στιγμή έκπληκτος από το γεγονός ότι τον βρίσκω εδώ και με τόσο ωραία διάθεση. «Εδώ και πολλά χρόνια ένιωθα την ανάγκη να φτιάξω έναν μεγάλο χώρο όπου να χωρέσουν όλοι όσοι αγαπώ και αυτό να γίνει το σταθερό σημείο αναφοράς μου. Κατάλαβα ότι πουλώντας τη φάρμα που είχα φτιάξει στην Ιταλία είχα τη δυνατότητα να αγοράσω κάτι πολύ μεγαλύτερο που μπορούσε να συμπεριλάβει όλη μου την οικογένεια και έναν πολύ διαφορετικό τρόπο ζωής».

Ποια ανάγκη ήταν αυτή; «Ήμουν ο γιος ενός διπλωμάτη, αυτός ήταν ο πατέρας μου ο οποίος έφυγε πριν από λίγα χρόνια και με τον οποίο δεν είχαμε καλή σχέση. Αλλάζαμε πάρα πολύ συχνά σπίτι και δεν είχαμε ένα κοινό σημείο αναφοράς, μια βάση που να θεωρούμε σπίτι μας, και επιπλέον δεν είχαμε και πολλά κοινά σημεία επαφής. Ένιωσα τώρα πια σαν ο μεγάλος γιος αυτής της οικογένειας, ότι έχω την ευθύνη και πρέπει εγώ να αναλάβω αυτόν τον ρόλο να συγκεντρώσω όλη την οικογένεια και να μοιραστούμε τη ζωή μας. Όσο μεγαλώνω τόσο πιο εύκολα αποδέχομαι τις συγκρούσεις που υπάρχουν μέσα μου και ταυτόχρονα αναγνωρίζω ότι χρειάζομαι ένα λιμάνι που θα μου παρέχει ασφάλεια, αλλά γνωρίζω ότι θα έχει και περιορισμούς».

Το κτήμα αυτό έξω από το Μονπελιέ, με θέα τα χιονισμένα Πυρηνία που χωρίζουν τη νότιο Γαλλία από την Ισπανία, είναι το καινούργιο καταφύγιο του Ασάφ Αβιντάν, των δύο αδερφών του και των συντρόφων τους, και της Κατερίνας. Είναι και το καταφύγιο αλόγων, σκύλων και διαφόρων ζώων τα οποία ο ίδιος και η οικογένειά του βρίσκουν αδέσποτα και τα φιλοξενούν εκεί, σε ένα κτήμα το οποίο χρειαστήκαμε δυόμισι ώρες για να το περπατήσουμε περνώντας μέσα από απίθανη βλάστηση, τρεχούμενα νερά, καταρράκτες, μικρά ρυάκια και χειμάρρους, γεφυράκια, φράγματα που συγκρατούν το νερό –μου δείχνει με υπερηφάνεια πόσο εύκολα μπορεί να κλείσει τη ροή ενός νερού και να δημιουργήσει ένα τεχνητό φράγμα–, μικρές λίμνες και ένα σωρό άλλα στοιχεία που είναι κομμάτι της ζωής τους σήμερα.

Νομίζω πως η πιο φυσική ερώτηση είναι πώς βρίσκει κίνητρο να δημιουργεί σε ένα περιβάλλον που θυμίζει έναν μικρό προσωπικό παράδεισο. «Όσο πιο συγκεκριμένη γίνεται η ζωή μου τόσο πιο συγκεκριμένη γίνεται και η τέχνη μου, αλλά μετά πάντα κάτι έρχεται και την ξανακάνει χαοτική, όπως συμβαίνει και στη φύση. Νιώθω ότι υπάρχει μια κατάσταση που με ακολουθεί, την ίδια στιγμή αυτή η κατάσταση μπορεί να είναι και ευλογία γιατί ακόμα και όταν βρίσκομαι σε έναν παράδεισο πάντα υπάρχει μια χαραμάδα που είναι ορατή σε μένα και από εκεί βλέπω αυτό που είναι ατελές, βλέπω το κενό, το λάθος. Αυτό είναι που με ενεργοποιεί γιατί ξέρω ότι πρέπει να το καλύψω και να το διορθώσω».

— Τι είναι αυτό που κάνει έναν καλλιτέχνη διαχρονικά πετυχημένο στον χώρο της μουσικής;

Νομίζω ότι η δύναμη των επιτυχημένων καλλιτεχνών –ό,τι κι αν σημαίνει αυτό–, δηλαδή αυτών που έχουν διάρκεια στον χρόνο, δεν είναι ούτε το ταλέντο ούτε το χάρισμα, αλλά η ικανότητα να δέχονται ένα χτύπημα και παρ' όλα αυτά να συνεχίζουν να κάνουν ό,τι κάνουν. Αυτή την υπερδύναμη χρειάζονται οι καλλιτέχνες είτε γράφουν τραγούδια είτε ζωγραφίζουν, να μπορούν να ξεπερνούν την απογοήτευση που νιώθουν για τον εαυτό τους. Υπάρχουν φορές που τίποτα απ' όλα αυτά που σχεδιάζουμε να κάνουμε δεν λειτουργεί και δεν πετυχαίνει. Η δύναμη να συνεχίζεις μετά απ' αυτό είναι που σου δίνει διάρκεια στον χρόνο.

— Διάβαζα πρόσφατα άρθρα που μας μιλάνε για το πόσο επιτυχημένη είναι μια παγκόσμια περιοδεία της Τέιλορ Σουίφτ ή της Μπιγιονσέ και πόσο συνεισφέρει στο τοπικό ΑΕΠ μιας χώρας. Είναι αυτή η πραγματικότητα των καλλιτεχνών σήμερα;

Υπάρχει μια βιτρίνα και πίσω από αυτήν κανείς δεν θέλει να δει. Υπάρχουν δηλαδή όλοι αυτοί οι καλλιτέχνες οι σούπερ επιτυχημένοι, τόσο μέσα από τις πλατφόρμες του streaming όσο και μέσα από το σύστημα των παγκόσμιων περιοδειών, και από πίσω τους είναι όλοι οι υπόλοιποι, εκατομμύρια καλλιτέχνες που συνθλίβονται από την πραγματικότητα. Αυτό που συμβαίνει στην κοινωνία και στην οικονομία τα τελευταία χρόνια σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο συμβαίνει και στη μουσική. Πλέον δεν υπάρχουν τρεις τάξεις στον κόσμο αλλά δύο: υπάρχουν οι φτωχοί, που είναι οι πολλοί, και οι πάρα πολλοί πλούσιοι, που είναι ένα πολύ μικρό γκρουπ ανθρώπων. Ότι συνέβη στην οικονομία και στην κοινωνία τα τελευταία χρόνια, συνέβη και στη μουσική και στην τέχνη και στις διασημότητες. Επιτυχία και αναγνώριση έχουν ελάχιστα. Ξεχωρίζουν λίγοι και όλοι οι υπόλοιποι απλά δουλεύουν για να ζήσουν. Είναι πραγματικά αστείο γιατί έχω στις πλατφόρμες του streaming τρία εκατομμύρια μηνιαίους ακροατές, αλλά τα έσοδα που έχω από εκεί δεν τα προσμετρώ καν.

— Είναι όμως κάτι που κάποια στιγμή θα φτάσει στο τέλος του, αυτές οι τεράστιες ανισότητες θα χτυπήσουν ταβάνι, έτσι δεν είναι;

Ναι έτσι είναι, αλλά μάλλον δεν είμαστε ακόμα εκεί. Θα συνεχίσει για αρκετό καιρό μέχρι οι καταπιεσμένοι να ξεσηκωθούν ενάντια στους καταπιεστές τους. Αυτό μας το έχει διδάξει ξανά και ξανά η ανθρώπινη ιστορία. Το επίπεδο της απληστίας κάποιων έχει ξεφύγει και κάποια στιγμή οι καταπιεσμένοι θα εκραγούν, θα επαναστατήσουν και θα στήσουν τις σύγχρονες γκιλοτίνες. Μου έρχονται πολλές φορές γράμματα από νέους ανθρώπους που θέλουν να γίνουν καλλιτέχνες και με ρωτάνε για το νόημα της επιτυχίας. Για μένα ένα πράγμα είναι επιτυχία, να μπορείς να είσαι κύριος του εαυτού σου και των αποφάσεών σου.

— Εσένα σήμερα εδώ ποιος είναι ο στόχος σου;

Όπως σου έλεγα και πριν, αυτό που αγαπώ πάρα πολύ στην παλιά Ευρώπη του 19ου και του 20ού αιώνα είναι ότι οι άνθρωποι έφτιαξαν κτίρια αρχιτεκτονικά που άντεξαν στον χρόνο, που δεν αναρωτήθηκαν τι θα συμβεί εκείνη τη στιγμή αλλά άφησαν μια κληρονομιά πίσω στους επόμενους. Λατρεύω την παλιά ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική. Έχω και εγώ ένα όνειρο να φτιάξω κάτι που θα είναι το αντίθετο μιας start up εταιρείας, θέλω να φυτέψω δέντρα που θα τα απολαμβάνει κάποιος πολύ μετά από την παρέλευσή μου από αυτόν εδώ ▶



# ΑΣΑΦ ΑΝΔΡΑΝ

τον κόσμο. Θέλω να αφήσω κάτι, οτιδήποτε ωφέλιμο για τις επόμενες γενιές, είτε είναι ένα δέντρο είτε ένα μεγάλο κτήμα/καταφύγιο είτε τα τραγούδια μου. Δεν είναι μια εγωιστική ιδέα αυτή, αλλά όσο μεγαλώνω και όσο πιο πολύ ο κόσμος γύρω μου αλλάζει τόσο πιο πολύ βλέπω τη δουλειά μου σαν κάτι πολύ σημαντικό. Σαν κάτι που οφείλω στον κόσμο ως καλλιτέχνης, διανοούμενος, εκπαιδευτής ή και ως φιλόσοφος. Θέλω να μπορέσουμε να αφήσουμε πίσω μας πρώτα απ' όλα μια αίσθηση ελπίδας, μια αίσθηση ομορφιάς, αξιοπρέπειας, μια αίσθηση ευγένειας και τιμής. Να φτιάξουμε έναν κώδικα και μια σειρά από κανόνες ώστε το αφήγημα που θα μείνει πίσω να μπορεί να είναι χρήσιμο στους ανθρώπους, να τους βοηθήσει να ξεφύγουν από την άνοδο του λαϊκισμού, του φασισμού και των ανόπτων και απλοϊκών απαντήσεων σε τόσο σοβαρά ερωτήματα.

— **Νιώθω μια αίσθηση επείγοντος σε αυτά σου τα λόγια.**

Τα πρότυπα των πατεράδων μας και των μανάδων μας μοιάζουν να έχουν αποτύχει, ο καπιταλισμός απέδειξε ότι είναι προβληματικός, το ίδιο και ο εθνικισμός, το ίδιο όμως και η παγκοσμιοποίηση. Όλες αυτές οι ιδέες που προσέφεραν μια κάποιο είδους ψευδαίσθηση ότι έχουμε τον έλεγχο των πραγμάτων ή ότι υπάρχει μια συγκεκριμένη δομή στον κόσμο στην οποία μπορούμε να βασιζόμαστε, έχουν αποτύχει. Ζούμε σε εποχές όπου δεν υπάρχει τίποτα σταθερό. Και ξέρω ότι είναι δουλειά μου να μεταφράσω αυτό το χάος σε κάτι σταθερό.

— **Δεν είναι αρκετή αυτή η μικρή κοινωνία με τους αγαπημένους σου που προσπαθείς να φτιάξεις εδώ;**

Έχω δει τι συμβαίνει όταν μια κοινωνία καταρρέει, όταν οι ιδέες του πολιτισμένου κόσμου εξαφανίζονται. Το είδαμε να συμβαίνει στη γενιά των παπούδων μου και το είδα να συμβαίνει στη χώρα που ήταν κάποτε η χώρα μου. Το είδαμε τι συνέβη στην Αμερική και στην Ευρώπη. Το να προστατεύεις αυτούς που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη είναι ό,τι πιο σημαντικό, όμως υπάρχουν φορές που δεν είναι αρκετό.

— **Προσπαθώ εδώ και μέρες να σε φανταστώ μόνο με την κιθάρα, το πιάνο και τις λούπες σου σε ένα θέατρο με 4.000 ανθρώπους μέσα να περιμένουν από σένα να ζήσουν μια μαγική στιγμή. Για σένα πόσο σημαντική είναι η αντίδραση του κοινού στα live;**

Διαβάζοντας παλιότερες βιογραφίες ιδιαίτερα ση-

μαντικών καλλιτεχνών, ανακαλύπτω ότι σήμερα το κοινό έχει ξεχάσει πόσο σημαντικό είναι το δικό του μέρος σε μια ζωντανή συναυλία. Καταλαβαίνω ότι δεν είμαι –και το λέω αρκετές φορές στο κοινό μου αυτό– πάνω στη σκηνή για να σας προσφέρω μια δώρη απόδραση από την καθημερινότητά σας, δεν είμαι στη σκηνή για να σας κάνω να ξεχάσετε τα προβλήματα σας, για να σας διασκεδάσω, αλλά για να δουλέψουμε μαζί μέσα από την αισθητική της τέχνης. Κι αν εγώ δουλεύω σωματικά και καταπονούμαι, εσείς θα πρέπει να δουλέψετε με τα συναισθήματά σας. Είναι μια περίπτωση που απαιτεί τον κόπο και των δύο πλευρών. Ειδάλως μπορούν κάλλιστα να καθίσουν στο σπίτι τους και να ακούσουν το cd. Και για να απαντήσω στην ερώτηση που μπορεί να μου κάνεις αργότερα, 99 φορές στις 100 το κοινό μου δίνει αυτό που χρειάζομαι για να υπάρξει αυτή η αλυσίδα της σχέσης μεταξύ μας.

— **Τι θα είναι διαφορετικό λοιπόν σε αυτή την περιοδεία, στο «Ichonology tour»;**

Γνωρίζοντας τον εαυτό μου ξαφνιάζομαι και εγώ ίδιος κάποιες φορές από το πόσο ίδια μπορεί να παραμένουν τα τραγούδια μου, με δεδομένο ότι σήμερα σε σχέση με πριν από πέντε χρόνια είμαι αρκετά διαφορετικός σαν άνθρωπος. Ναι, κατά βάση είμαι ένας άνθρωπος με μια κιθάρα που παίζει τα τραγούδια του, όμως ανέκαθεν ήμουν πολύ θεατρικός σαν ερμηνευτής στη σκηνή και έτσι σε αυτή την περιοδεία δίνω ακόμα περισσότερο χώρο στη θεατρικότητα της ερμηνείας και στο σκηνικό που στήνω. Είμαι μαγεμένος αυτή την περίοδο με τα φιλμ νουάρ των δεκαετιών του '40 και του '50 και νομίζω ότι αυτό που κάνω σε αυτή την περιοδεία είναι να κλέβω την αισθητική και το στιλ εκείνης της εποχής.

*Πάμε να φάμε; με ρωτάει, πείνασα. Και φεύγουμε κατευθείαν για την κουζίνα όπου ο Ασάφ θα μαγειρέψει υπέροχες καπνιστές μελιτζάνες που θα τις ξεφλουδίσει μετά το φλόγισμα, θα τις τηγανίσει με ελαιόλαδο σε ένα τηγάνι πάνω σε μια μεγάλη κουζίνα γκαζιού και θα βάλει επάνω ταχίνι και κόλιανδρο για να φτιάξει ένα χορτοφαγικό πιάτο απόλυτα μεσογειακό. Όση ώρα ετοιμάζει αυτό το υπέροχο δείπνο δεν έχει σταματήσει να τραγουδάει ένα από τα κλασικά τραγούδια του Φρανκ Σινάτρα, το «All the way». Μου το κολλάει και το τραγου-*

*δάω κι εγώ μαζί του και συνεχίζοντας πλέον στο σαλόνι, αφού απολαύσαμε κρασί, μελιτζάνα και σαλάτες, τον ρωτώ το προφανές: τι είναι αυτό που βρήκε σε αυτά τα τραγούδια του '40 και του '50 και έχει κολλήσει με αυτά εδώ και μήνες και τα τραγουδάει σαν πρωτάρης, ερασιτέχνης τραγουδιστής; Τραγούδια που ακούγονται απλά, αλλά που έχουν φιλοτεχνήσει αυτό που σήμερα αποκαλούμε classic American songbook.*

*«Δεν θέλω να ακουστώ σαν μπούμερ που γκρινιάζει για αυτά που πέρασαν και που δεν θα ξαναγυρίσουν ποτέ, αλλά αυτό που βρίσκω στην αμερικανική μουσική του '40 και του '50 είναι το ίδιο πράγμα που βρίσκω στην παλιά ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική. Ο πλούτος του ήχου, η προσοχή στη λεπτομέρεια και στην πολυπλοκότητα της σύνθεσης, ενώ ταυτόχρονα όλα μοιάζουν απλά. Οι ενορχηστρώσεις των εγκόρδων και των πνευστών αποδεικνύουν ότι το ταλέντο, ο κόπος και η αγάπη είναι όλα εδώ, σε αφθονία. Αν θέλω να κάνω έναν παραλληλισμό με σημερινούς όρους θα έλεγα ότι η διαφορά εκείνης της μουσικής με τη σημερινή είναι η διαφορά ανάμεσα στο φραγτό που μαγειρεύεις στο σπίτι σου και στο φαστ-φουντ. Καμιά φορά σκέφτομαι αν υπήρχε ένας τύπος σήμερα με την κιθάρα του, σαν τον Μπομπ Ντίλαν, τι θα συνέβαινε σε αυτόν αν προσπαθούσε να τα καταφέρει, να πετύχει την εποχή του ίνσταγκαμ και του Spotify».*

— **Πότε ήταν η τελευταία φορά που ένιωσες ότι η ποπ μουσική είναι σημαντική;**

Αν και δεν νιώθω ότι ο ρόλος μου είναι να κάνω κριτική ή απολογισμό στην καλλιτεχνική σκηνή και στην ποπ μουσική, νομίζω ότι τελευταία φορά που ένιωσα κάτι τέτοιο ήταν στη δεκαετία του '90. Νομίζω ότι η σημερινή ποπ δεν μπορεί να περιγράψει και να εκφράσει την ανθρωπότητα στις μυριάδες μορφές που μπορεί να έχει. Είναι όπως αυτό που σου έλεγα πριν, ότι θα ήθελα να χτίσω κάτι όπως γινότανε παλιά τον

19ο και τον 20ό αιώνα στην Ευρώπη, κάτι το οποίο θα αφήσει μια κληρονομιά, ένα αποτύπωμα για τις επόμενες γενιές. Οι άνθρωποι που έκαναν αυτές τις ηχογραφήσεις του '40 και του '50 ήταν μουσικά πολύ καλλιεργημένοι, πήξεραν να παίζουν κλασική μουσική και προσπαθούσαν να βρουν μια νέα παράδοση, μια νέα γλώσσα. Αυτό σήμερα δεν μπορείς να το βρεις.

— **Στη συζήτησή μας χρησιμοποιήσες πάρα πολλές φορές τη λέξη πολυπλοκότητα.**

Ναι, το κάνω πολύ συχνά γιατί αυτή είναι η ατζέντα μου, είναι η λέξη που ξεκλειδώνει και το νόημα της ζωής μου. Είχα μια επιφοίτηση όταν συνειδητοποίησα ένα γεγονός: μάλλον δύο γεγονότα. Την ίδια περίοδο που έφευγε από τον κόσμο ο μεγάλος Λέοναρντ Κοέν, έβγαινε για πρώτη φορά Πρόεδρος των Ηνωμένων

Πολιτειών ο Ντόναλντ Τραμπ. Κατάλαβα πόσο πολύπλοκα είναι τα πράγματα και πόσο πρέπει να μάθουμε να ζούμε με αυτή την ιδέα. Είχα μια επιφοίτηση προσπαθώντας να καταλάβω τι κερδίσαμε και τι χάσαμε σαν κοινωνία στη διαδρομή αυτή. Σκεφτόμουν τον Λέοναρντ Κοέν που συμβόλιζε κάποιον που αναζητούσε να βρει την αξιοπρέπεια και την ομορφιά μέσα στη μελαγχολία και που μέσα στην ασχήμια της ανθρωπότητας ήθελε να βρει την αλήθεια. Μέσα σε αυτή την επιφοίτηση, κατάλαβα ότι καμιά εξήγηση δεν μπορεί να είναι απλή. Μετά σκεφτόμουν με πόσο απλοϊκό τρόπο έδινε τις απαντήσεις στα ερωτήματα ο Ντόναλντ Τραμπ. Βασιζόταν κυρίως στα ψέματα, αφού το ψέμα δεν είναι τίποτα άλλο παρά υπεραπλούστευση της πραγματικότητας. Οι μάζες έχουν πάντα την ανάγκη να πιστεύουν ότι οι λύσεις στα προβλήματα είναι εύκολες και απλές. Αλλά τίποτα δεν είναι εύκολο και απλό.

— **Ασάφ, σε ευχαριστώ πολύ που μοιράστηκες μαζί μου τη νέα σου κατοικία, τη νέα σου ζωή. Περιμένω να σε δω ζωντανά στην Αθήνα στις 12 Ιουλίου.**

Εγώ σ' ευχαριστώ που ταξίδεψες μέχρι εδώ για να μοιραστείς το καινούργιο ξεκίνημα. **A**



# ΕΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑ ΓΡΑΜΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΑΣΒΕΣΤΗ

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΑΝΔΟΛΟΥ

**Πάει, το έσβησαν κι αυτό.** Ήταν γραμμένο με μικρά κόκκινα γράμματα, και έλεγε: «*Μάρθα σε αγαπούσα*». Ίσα που φαινόταν, εκεί, χαμπλά, στον γκριζωπό τοίχο της Ιπποκράτους, λίγο πριν πιάσεις τη Σόλωνος, αλλά εγώ κάθε φορά που περνούσα το γύρευα επίμονα με το βλέμμα μου και στεκόμουν να το χαζέψω. Το ότι ήταν γραμμένο στην ακρούλα απέπνεε στα μάτια μου μια συστολή, την ντροπαλοσύνη κάποιου που δεν άντεξε και θέλησε να εκβάλλει τη γραπτή κραυγή του σε έναν τοίχο που κανείς δεν πρόσεχε. Στο κεφάλι σου φτιάχνεις ιστορίες από το τίποτα, και στο δικό μου κεφάλι οι τρεις λέξεις έχιζαν την ιστορία κάποιου Γιώργου, Πάννη, Αλέξη που δεν μπορούσε να ξεχάσει τη Μάρθα που αγάπησε. Τον σκεφτόμουν ως τύπο ευαίσθητο και ευγενικό, όχι σαν κάποιον που θα έδερνε μια Μάρθα επειδή δεν τον αγαπούσε εξίσου, αλλά σαν κάποιον που είχε συνθηκολογήσει αξιοπρεπώς με τη μοναξιά του και βρήκε σε κείνον τον τοίχο μια μικρή ρωγμή για να εκβάλλει τις λέξεις που τον πόναγαν.

**Χίλιες φορές ένα παλικαράκι** που λερώνει τους τοίχους με λέξεις τρεμάμενες, από την αδυσώπητη, αρρωστημένη αρσενική ιδιοσυγκρασία που μολύνει με αίμα την εποχή μας. Άντρες που ξυλοκοπούν γυναίκες, άντρες που δολοφονούν γυναίκες, άντρες που κακοποιούν ψυχικά γυναίκες, και στον αντίποδα τρεις λέξεις μερικούς μόνο πόντους πάνω από το οδόστρωμα, τρεις λέξεις χαραγμένες σιωπηρά στον ασβέστη. «*Μάρθα σε αγαπούσα*». Όχι, δεν είναι καθόλου ωραίο να γράφεις πάνω σε έναν τοίχο που δεν σου ανήκει, μα από την άλλη, σε κάτι τέτοιες φρασούλες ανιχνεύεις την ψυχή των ανθρώπων στους οποίους θέλεις να πιστεύεις. Ανθρώπους που αγαπούν άλλους ανθρώπους και το πολύ πολύ να πληγώσουν έναν τοίχο. Ανθρώπους που αντί να διατυπώνουν φαρμακερά λογύδρια στα social πιάζουν έναν χοντρό μαρκαδόρο και αφήνουν το αποτύπωμα της καρδιάς τους σε ένα σημείο που μόνο ένας πειραγμένος λάτρης ιστοριών θα διέκρινε. Τέλος πάντων, το έσβησαν, δεν είναι πια εκεί. Στη θέση του δεσπόζει μια ακνή μελανιά από το σφουγγάρι που κατάπιε την κραυγή.

**Κι όμως, γύρω από αυτή τη μελανιά,** παραμένουν αλώβητα άλλα συνθήματα, που το θέμα τους δεν είναι μια Μάρθα που αγαπήθηκε, αλλά το μίσος των καιρών. Μπινελίκια για το ποδόσφαιρο, μπινελίκια για την αναρχία και το κράτος δολοφόνο, μπινελίκια για τους μεν και τους δε, μπινελίκια γενικώς. Σχεδόν κάθε πρόσοψη κατά μήκος αυτού του τριγωνίου στο δυτικό όριο των Εξαρχείων είναι τίγκα στα μπινελίκια, καθώς και σε ζωγραφιές που δεν μοιάζουν καθόλου με ζωγραφιές – αποτελούν σουρεαλιστικές εκδοχές της αστικής βίας που συναντάς πλέον στις πόλεις του 21ου αιώνα. Κοινός παρονομαστής μια μανιασμένη φρενιτιδα. Άλλος τα έχει με τους Πακιστανούς, άλλος με τις γυναίκες, άλλος με την κυβέρνηση. Ναι, ο κόσμος φλερτάρει με την παράνοια και επιστρατεύει (ή επινοεί) διάφορες δικαιολογίες για να εξιστορήσει την διαρκή εκτροπή του προς τα άκρα, είναι η καθημερινή ακρίβεια, είναι η απειλή των άλλων, είναι η μπόχα που τυλίγει τον δημόσιο βίο και λόγο, είναι, είναι, είναι... Μα, μεταξύ μας, είναι αυτά ή κάποιο από αυτά, ή είναι μονάχα η ψυχή που κουβαλάμε μέσα μας; Διότι υπάρχουν ψυχές που θέλουν να τσακίσουν άλλες ψυχές με πρόσχημα τον θυμό τους, υπάρχουν όμως και εκείνες οι ψυχές που, όσο θυμωμένες ή πληγωμένες ή ολότελα τσακισμένες κι αν είναι,

βρίσκουν απάγκιο στη σιωπή, διανύουν την κάθε μέρα τους χωρίς να ποτίζουν με μίσος την οικουμένη, πορεύονται με αξιοπρέπεια και ενσυναίσθηση γεμίζοντας τη μοναξιά τους με βιβλία και μουσικές και ταινίες και βλέμμα στοργικό. Άντε να γράψουν τρεις λέξεις σε έναν τοίχο, οι οποίες θα σβηστούν από το σφουγγάρι του μεγάλου κόσμου. Που σβήστηκαν. Ενώ τα άλλα γκράφιτι τριγύρω, οι κορώνες του μίσους, είναι εκεί και πολιορκούν την προσοχή μας.

**Κοιτάζοντας τον καθαρισμένο τοίχο,** έπιεσα τον εαυτό μου να συναισθάνεται τη διάψευση που μπορεί να νιώθει περνώντας από και ο Γιώργος, Πάννης ή Αλέξης που εξομολογήθηκε σε κείνο το κομμάτι του τσιμέντου την αγάπη του για μια Μάρθα του παρελθόντος. Μπορεί να λέει μέσα του: «*Ούτε οι λέξεις μένουν ζωντανές*». Να κουνάει το κεφάλι του πικραμένος. Να σκέφτεται ότι ακόμα και η κραυγή εξανεμίζεται στο άπειρο του θορύβου. Η αλήθεια είναι ότι, σε αντίθεση με την street art του μίσους, κάτι τέτοιες φράσεις απηχούν ένα άλλο είδος λογοτεχνίας, κάτι σαν διηγήματα των τριών λέξεων, από τα οποία μπορείς να αποκρυσταλλώσεις εποποιίες χιλιάδων σελίδων. Φέρνεις στον νου σου δύο ανθρώπους που έζησαν μια στιγμή ευτυχίας, η οποία δεν καρποφόρησε σε έναν μακρύ ευτυχία βίο, η οποία δεν κατέληξε στο νεκροταφείο ή σε κάποιο αστυνομικό τμήμα ή στο δικαστήριο, αλλά στο γονάτισμα ενός τύπου σε μια ακρούλα της Ιπποκράτους και στο τέντωμα ενός χεριού με τον μαρκαδόρο ανάμεσα στα δάχτυλα. Είναι ένα στιγμιότυπο που κάλλιστα θα μπορούσε να γεννήσει μια τρυφερή νουβέλα, και έρχεται να αντιπαρατεθεί στον ζόφο των όσων ζούμε.

**Άλλοι βρίζουν τον Καραγάτση,** άλλοι βρίζουν όσους βρίζουν τον Καραγάτση, άλλοι βρίζουν τους υπουργούς, άλλοι την αντιπολίτευση, άλλοι εξεπαλούν γροθιές και βιτριόλι, τραγωδίες μένουν ατιμώρητες, οι trappers ραπάρουν για όπλα και ναρκωτικά, ο μάτσο ανδρισμός βασιλεύει, παιδιά κακοποιούνται, ΚΑΙ ΕΝΑΣ μέσα σε όλη αυτή την κατακλιάν σκύβει πτημένος στη γωνία του δρόμου και γράφει με χέρι τρεμάμενο «*Μάρθα σε αγαπούσα*». Αποδεικνύοντας ότι υπάρχουν ακόμα άνθρωποι που αγαπούσαν, που αγαπούν, που θα αγαπούν, και το δείχνουν με ένα διήγημα τριών λέξεων γραμμένο σε μια σελίδα από ασβέστη.

**Τέλος πάντων, το καλό είναι ότι το έσβησαν,** οι τοίχοι είναι πια καθαροί, δεν προδίδει καμία ρωγμή, κανένα εσώτερο χνάρι. Είναι μια άγραφη επιφάνεια, ελαφρώς μουτζουρωμένη από το πέρασμα του σφουγγαριού, και δεν ενοχλεί στο ελάχιστο τα μανιασμένα συνθήματα τριγύρω, που όλα τους απηχούν τη μεγάλη χίμαιρα των καιρών. Τρεις λέξεις ήταν και χάθηκαν με μια ευκολία που δεν θυμίζει καθόλου τη δυσκολία με την οποία προφανώς γράφτηκαν. Σημασία έχει ότι χάθηκαν, εξαφανίστηκαν, δεν είναι πια εκεί, έμεινε μόνο ο καθαρός τοίχος, που χάσει βουβός, έστω κι αν κρύβει ανασχές πινηγρές που έγιναν ένα με το κρύο τσιμέντο. Μάρθα, όποια κι αν είσαι, όπου κι αν είσαι, αυτός που σε αγάπησε έγραψε για σένα τρεις λέξεις σε έναν γκριζωπό τοίχο της Ιπποκράτους. Δεν υπάρχουν πια. Υπάρχουν όμως αυτοί που τις είδαν, τις διάβασαν και τις θυμούνται. **Α**

*Το καινούργιο μυθιστόρημα του Στέφανου Δάνδολου «Τα Απδόνια της σιωπής» κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ψυχογιός*



# ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΑΧΑΡΙΣΤΟΥΣ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗ

**Πολύ σπάνια συνέρχεται κανείς** εντελώς από τον κλονισμό που προκαλεί το φαινόμενο της αχαριστίας. Για άλλα ραπίσματα που δέχεται η ανθρωπινή ψυχή, εξίσου ή και περισσότερο οδυνηρά, όπως αυτό του φθόνου ή της προδοσίας, οι πιθανότητες να πέσει λίγο φως στις σκοτεινές αιτίες τους είναι περισσότερες. Μέσα στον φθόνο και στην προδοσία ο παθών μπορεί, έστω και εκ των υστέρων, να διακρίνει κάτι από το κρυμμένο, ύπουλο κίνητρο του φθονερού ή του προδότη που κάποια στιγμή θα γίνει φίδι και θα δαγκώσει το ανύποπτο θύμα του. Με την αχαριστία, όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Εδώ δεν έχουμε με να κάνουμε με τη διαφορά ανάμεσα σε εκείνον που έχει κάποια αγαθά και σε εκείνον που δεν έχει. Η διαφορά είναι ανάμεσα σ' εκείνον που δίνει και σ' εκείνον που λαμβάνει.

**Ο αγνώμων είναι κάποιος** που, για ορισμένους λόγους, αποδεικνύεται ανίκανος να εκτιμήσει σωστά την αξία όχι τόσο των πραγμάτων, των μέσων ή των ευκαιριών που του δωρίζονται, όσο της χειρονομίας και της πράξης του δωρητή. Τι ώθησε τον τελευταίο να προβεί στην πράξη του; Ποια εσωτερικά εμπόδια ορθώθηκαν στην πρόθεσή του, τα οποία τελικά ξεπέρασε και έφθασε να γίνει αρωγός ενός άλλου ανθρώπου, πιο αδύναμου ή λιγότερου τυχερού απ' αυτόν; Τέτοια ερωτήματα παραμερίζονται από τον αγνώμονα. Πατι αν στεκόταν σε αυτά, υπήρχε κίνδυνος να αντιληφθεί το πραγματικό μέγεθος αυτών που έλαβε και κατά κάποιον τρόπο να φορτωθεί την υποχρέωση να τα αναγνωρίσει ή ίσως και να τα ξεπληρώσει κάποτε. Ο φόβος της «πληρωμής», ιδού η μητέρα της αγνωμοσύνης. Εκείνος που ωφελείται, κυριεύεται από την ανησυχία μήπως αναγνωρίζοντας την οφειλή του χάσει ένα μέρος αυτών που απέκτησε δωρεάν. Αν δείξει στον ευεργέτη του πως ξέρει τι του κρωστά θα αισθανθεί πως μειώνεται, τη στιγμή που είχε αρχίσει να αισθάνεται επαρκής. Ακόμη και οι ευχαριστίες που θα πει, φοβάται μήπως επιβεβαιώσουν μέσα του ότι μόνος του δεν ήταν, και δεν θα είναι και στο εξής ικανός να τα βγάλει πέρα με ό,τι του λάχει.

**Βλέπουμε εδώ ότι ο αγνώμων** είναι κάποιος ανίκανος να δώσει λίγη χαρά για τη χαρά που πήρε, την οποία στα γρήγορα κατέταξε στα κεκτημένα του. Από ενδεής έγινε φιλάργυρος. Είναι μια πάθηση που πλήττει τις μεγαλύτερες ηλικίες και είναι γι' αυτό ακόμη πιο θλιβερή. Πατι ο μεσόκοπος ή ο γέροντων γνωρίζει ότι αδικεί τον ευεργέτη του. Ενώ ένας νεότερος, με την ανάλογη συμπεριφορά, δεν είναι σε θέση να καταλάβει πραγματικά το τι οφείλει. Το πρόβλημα με τους μεγαλύτερους είναι ότι δεν θέλουν να δώσουν. Το πρόβλημα με τους νεότερους είναι ότι δεν ξέρουν να λάβουν. Προκειμένου να εκτιμήσει κάποιος τη βοήθεια που του προσέφεραν, πρέπει να παρατηρήσει την επίδρασή της στη ζωή του και να αναλογιστεί ενδοχομένως τι θα είχε συμβεί αν η βοήθεια έλειπε. Μια τέτοια εξέταση απαιτεί, εννοείται, χρόνο. Δεν μπορεί κανείς σε σύντομο διάστημα να αποφανθεί για το ποια είναι τα δικά του εφόδια και ποια τα δανεικά του. Δεν μπορεί να κάνει απολογισμούς την ώρα που όλα τον ωθούν να ριχτεί προς το μέλλον. Αναπόφευκτα, έτσι, για τον νέο τα όσα του προσέφεραν περνούν σε δεύτερη μοίρα. Έχει τόση ανάγκη να αποκτήσει δύναμη, ώστε η ιδέα ότι έχει οφειλές λειτουργεί σαν τροχοπέδη για τον ίδιο. Είναι, άραγε, μοιραίο να αισθάνεται έτσι; Είναι ζήτημα της φύσης; Ως έναν βαθμό, ναι. Από εκεί και πέρα όμως τίθεται ζήτημα αγωγής.

**Τα φυσικά δεδομένα της νεαρής ύπαρξης είναι ουσιαστικά δύο:** η σχετική ρηχότητα και η σχετική αθωότητα. Αδύνατο στη νεανική συνείδηση να

βουτήξει στα βαθιά. Απλούστατα γιατί της λείπει η πείρα. Μόνο ο χρόνος δίνει περιθώριο στη σκέψη να εισδύσει κάτω από την επιφάνεια των καταστάσεων, να τοποθετηθεί σε ένα σημείο και να μετακινήθει, αν το απαιτήσουν οι νέες συνθήκες. Πιθανόν, κάποια στιγμή, να ξεπεταχτεί απότομα μια σκέψη. Για να ξεδιπλωθεί όμως χρειάζονται ώρες, μέρες, μήνες. Δεν σκεπτόμαστε ποτέ ακαριαία. Υποχρεωτικά, λοιπόν, η νεανική συνείδηση κινείται στα ρηχά. Όχι ότι λείπουν τα πετάγματα της φαντασίας ή μερικές φορές και ο κατακλυσμός του μυαλού με ερωτήματα που ανεβαίνουν προς τους γαλαξίες και προς τα μυστήριά τους, ψάχνοντας για απαντήσεις ανάμεσα στα σύννεφα. Σε κάθε περίπτωση όμως οι γήινες εμπειρίες των νέων είναι λειψές. Ακόμη και έντονες να είναι, χρειάζονται την επανάληψη, τη διάψευση ή την επιβεβαίωση για να δημιουργήσουν τη βάση της γνώσης. Επόμενο είναι να μην μπορούν να σταθμιστούν, όπως πρέπει, οι όποιες προσφορές από τους άλλους. Ελάχιστα πιθανό είναι, για παράδειγμα, ένας νέος να εννοήσει καλά ότι εκείνος που του δίνει ενθέρμως συστάσεις για να βρει δουλειά, εκτίθεται και ο ίδιος, και στην περίπτωση που οι συστάσεις του δεν πείσουν τον εργοδότη, θα έχει χάσει ένα χαρτί από τα χέρια του, χαρτί που ενδεχομένως θα ήταν χρήσιμο σε μιαν άλλη περίπτωση.

**Από άγνοια, από έλλειψη τριβής** με τις αναγκαίες της ζωής ο νέος ρέπει προς ένα είδος αμέλειας μάλλον παρά συνειδητής αγνωμοσύνης. Πόσες φορές δεν «ξέχασε» να επιστρέψει αυτά που του χαρίστηκαν, όχι αναγκαστικά, με μια πράξη τυπικής ανταπόδοσης, αλλά τουλάχιστον με ένα χαμόγελο, με λίγα λόγια, αρκετά πάντως για να δώσουν στον χορηγό του την ικανοποίηση ότι ανάμεσά τους δημιουργήθηκε ένας δεσμός χάρη στον οποίο μοιράστηκαν μια χαρά. Εξαιτίας της ανυπομονησίας τους και της ορμής που τους σπρώχνει προς τα εμπρός, οι νέοι συνήθως θα αφήσουν στην άκρη αυτό το είδος καθήκοντος που κανονικά θα έπρεπε να αναδύεται αυθόρμητα από μέσα τους, χωρίς να επιβάλλεται απ' έξω. Είναι αθώοι, αλλά και οι αθώοι προκαλούν κάποτε οξύτατους πόρους. Το κακό που κάνουν προέρχεται περισσότερο από άγνοια, δεν θα έπρεπε, όμως, πέρα από ένα όριο να παύει η δικαιολόγηση της άγνοιας; Όταν φέρουμε τον αδαή και τον αμελή ενώπιον των συνεπειών της στάσης του, υπάρχει ελπίδα να αρχίσει η περίοδος της επίγνωσης. Καθώς το άγουρο ωριμάζει, έρχεται η γεύση της γλυκύτητας. Η ευγνωμοσύνη είναι η αρετή που διαχέει τη γλυκύτητα της αλληλοκατανόησης στον ανθρώπινο κόσμο.

**Εκεί θα έπρεπε να στηριχθεί η αγωγή των νεότερων.** Στο να μάθουν να παρατηρούν, να αισθάνονται, να περνούν στη θέση των άλλων, παρά στο να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν τους άλλους ως μοχλούς για τις επιδιώξεις τους. Προφανώς, χωρίζει μεγάλη απόσταση την αξία της κατανόησης από την αξία της δύναμης. Από τη φύση τους οι νέοι ποθούν την αύξηση της δύναμής τους. Αλλά ποιος θα τους πει πως η ολοκληρωτική αφοσίωση στη δύναμη συνεπάγεται πως τα συν και τα πλην θα εναλλάσσονται συνεχώς στην πορεία τους και η πλήρωση δεν θα έλθει ποτέ; Ποτέ δεν θα πουν «ευχαριστώ» σε αυτό που υπάρχει, στο εκθαμβωτικό ανάβλυσμα της ζωής – με όλες τις ατέλειες και τις οδύνες του, και με όλα τα διαλείμματα της χαράς που παραχωρούνται στους θνητούς. Δύσκολο, βέβαια, οι αρχαίες συμβουλές για το πώς η κατάφαση θα περιορίζει την άρνηση να φθάσουν στα σύγχρονα αυτιά. Δύσκολο να γίνουν επικοινωνιακοί νέοι. Τουλάχιστον, όμως, ας μη γεράσουν γκρινιάζοντας από τα δεκαπέντε τους. **Α**

# ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΕΡΖΟ- ΠΟΥΛΟΣ

«Κάποια στιγμή η ευθύνη έγινε  
για θηλιά έτοιμη να με πνίξει»

Του ΙΩΑΝΝΑΣ  
ΓΚΟΜΟΥΖΑ



ATHENS  
EPIDAUROS  
FESTIVAL

# Ο μεγάλος σκηνοθέτης και δάσκαλος του θεάτρου ανεβάζει στην Επίδαυρο την «Ορέστεια» με ένα ανσάμπλ συνεργατών του ηθοποιών. Με αφορμή την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου, η κουβέντα έφτασε στη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη, τον πόλεμο, το θέατρο, τον μύθο

**Πιστεύω πάρα πολύ στο τυχαίο.** Όλα στη ζωή μας είναι συμπτώσεις. Απλά εμείς τη σύμπτωση την κάνουμε επιθυμία, σκοπό, στόχο ζωής. Συζητώντας με τον διευθυντή του Εθνικού Θεάτρου, Γιάννη Μόσχο, η κουβέντα ήρθε στην «Ορέστεια», χωρίς να υπάρχει μια προγραμματισμένη επιθυμία ότι αν δεν την ανέβαζα δεν θα πούχαζε η ψυχή μου στον άλλο κόσμο. Δεν έχω τέτοιες εμμονές.

**Στην «Ορέστεια» με κεντρίζει ό,τι και στις «Βάκχες», στις σπουδαίες τραγωδίες.** Πρόκειται για τη μοναδική σωζόμενη τριλογία του αρχαίου δράματος και έχει ενδιαφέρον πώς όλη η πληροφορία από τον «Αγαμέμνονα» και τις «Χοηφόρες» συμπυκνώνεται και εκρήγνυται ως ένα μεγάλο πολιτικό γεγονός στις «Ευμενίδες», ένα συνταρακτικό κείμενο. Εδώ βλέπουμε την ίδρυση του Άρειου Πάγου, τον πυρήνα της δημοκρατίας που είναι η δικαιοσύνη. Αλλά όλο αυτό έγινε με μία εξαπάτηση.

**Η αισθητική με ενδιαφέρει γιατί τα περικλείει όλα.** Το πολιτικό μήνυμα μιας παράστασης το δικαιώνει η αισθητική της. Με αυτή την αναφορά μπορώ να μιλάω για τη δημοκρατία ή για την πειθώ της θεάς Αθηνάς, για τη δολιότητα με την οποία έπεισε τις Ερινύες να αποδεχτούν την αθώωση του Ορέστη, αλλά στον νου μου να έχω τον Κλιμτ, τον Έγκον Σίλε, τον Καραβάτζιο. Η πολιτική προσέγγιση προέκυψε όταν άρχισα να σκέφτομαι την «Γκουέρνικα» του Πικάσο.

**Κεντρικός άξονας της τριλογίας είναι το βραχυκύκλωμα του Ορέστη που διαχέεται σε όλα τα πρόσωπα και στον Χορό, από την αποσταθεροποίηση στο αδιέξοδο.** Η «Ορέστεια» έρχεται από το μέλλον, έχει διαχρονικές αρχές και νοήματα. Η δημοκρατία, το πάθος, η τρέλα. Είναι μια τριλογία του κατεπείγοντος και έτσι προσπαθώ να την ανεβάσω.

**Με απασχολεί πάρα πολύ ο ακός του πολέμου** γιατί είναι το θέμα των καιρών μας. Πρέπει να βλέπουμε τα ουσιαστικά, τα κεντρικά ζητήματα, τους πυρήνες της ζωής και όχι την άθλια καθημερινότητα και το σκουπιδαριό που προσφέρει το διαδίκτυο.

**Ο Χορός είναι το μόνο πρόσωπο της τραγωδίας με το οποίο μπορούμε να ταυτιστούμε.** Εκεί καταλαβαίνεις την ψυχολογία του πλήθους. Αυτά που λένε είναι συνταρακτικά. Ο Χορός έχει τελείως σύγχρονη συμπεριφορά. Το στοιχείο της αυτοαναίρεσης, της άρσης: λέει κάτι και μετά το παίρνει πίσω.

**Χρησιμοποιούμε τη νέα μετάφραση της Ελένης Βαροπούλου** της οποίας την εργασία εκτιμώ αφάνταστα. Ήθελα η μετάφραση να μην είναι υπερδραματική, αλλά με πιο κοφτό λόγο. Με βοηθάει πολύ ο λόγος «μαχαίρι». Βλέπω έτσι και το έργο. Υπάρχει το κατεπείγον στον κάθετο λόγο, είναι δραστηκός, εδώ και τώρα. Πολλές φορές στην τραγωδία έχουμε μεταφράσεις που μιλάνε για κάποιο παραμύθι. Ο σύγχρονος κόσμος, όμως, θέλει πιο δραστηκός λόγο και εικόνες.

**Ποτέ δεν ενθουσιαζόμουν εύκολα,** γι' αυτό και ενώ έχω μηρεχτική παιδεία, πιο πολύ αισθάνομαι δασκάλους μου τον Χάινερ Μύλλερ και τον Μπέκετ. Δεν είναι τυχαίο. Την ουτοπία του τίποτα

αναζητώ, το niente που έλεγαν ο Εστραγκόν και ο Βλαδίμηρος. Εφόσον είμαστε θνητοί, είμαστε στην επικράτεια του τίποτα. Το «Περιμένοντας τον Γκοντό», που παρουσιάστηκε πρόσφατα και στην Αθήνα, «κάθισε» τόσο καλά γιατί ήταν κι ένας δικός μου προσωπικός κόσμος αυτός του Μπέκετ.

**Όλα είναι πεπερασμένα. Ενώ εμείς μιλάμε μπορεί να πέσει μια χειροβομβίδα σε ένα σχολείο στη Γάζα** και να σκοτωθούν 50 παιδιά. Στην παράσταση θα δείτε την Κασσάνδρα να τραγουδάει στα αραβικά έναν θρήνο της Γάζας. Σ' αυτόν τον κόσμο που συμβαίνουν εγκλήματα είναι ώρα ο καλλιτέχνης να μιλήσει. Προσπαθώ να θίξω βαθιά το θέμα και, όμως, ντρέπομαι που δεν είμαι εκεί.

**Οι συνειδήσεις κοιμούνται τόσο βαθιά που δύσκολα αφυπνίζονται.** Ο κόσμος μπαίνει σε μια άγρια καθημερινότητα προβλημάτων επιβίωσης ζώντας μέσα στην ασχήμια, ιδιαίτερα σε αυτή την πόλη. Ο καλλιτέχνης δεν αλλάζει τίποτα στην κοινωνία. Οι καλοί καλλιτέχνες προσπαθούν κάτι να αλλάξουν απ' τον εαυτό τους κι αν το καταφέρουν, θα αλλάξουν κάτι και από την κοινωνία. Το σύστημα είναι σαν τη Λερναία Ύδρα, κόβεις ένα κεφάλι και γεννιούνται εκατό.

**Η εκδίκηση έχει και έναν άλλο λόγο ύπαρξης, τη διεκδίκηση.** Όποιος εκδικείται χωρίς να διεκδικεί χάνει τον αγώνα του. Η τύχη μας δεν είναι στα χέρια μας, ούτε η ζωή. Μπορεί να είναι κάποιες στιγμές από την καθημερινότητά μας τελείως προσωπικές. Υπάρχει ο Big Brother, η εντολή παντού, από τα φαγητά που τρώμε, τον τρόπο που μαγειρεύουμε, αυτό που αναπνέουμε δεν είναι δικό μας. Είμαστε υποχείρια, οι νέοι σκλάβοι.

**Δεν είναι δημοκρατία αυτό που ζούμε. Είναι ένα πολίτευμα που χρησιμοποιείται ως άλλοθι για το συμφέρον της άρχουσας τάξης.** Στην αρχαιότητα η δημοκρατία, που εδραίωσε με πυρήνα τη δικαιοσύνη η Αθηνά, ήταν μια δημοκρατία των αριστών. Η ταξική δημοκρατία δεν είναι δημοκρατία. Λανθασμένα τη συνδέουμε με ένα ουτοπικό πολίτευμα στο οποίο όλοι θα είμαστε ίσοι. Ζούμε στη δημοκρατία των παραγράφων και των τροποποιήσεων ήδη από την εποχή της αρχαίας Αθήνας.

**Πιστεύω πολύ στην κολεκτίβα, στην ομάδα.** Ένας μικρός πυρήνας μπορεί κάτι να κάνει. Πολλοί μικροί πυρήνες κάτι μπορεί ν' αλλάξουν. Οι κολεκτίβες τελείωσαν τη δεκαετία του '80. Υπάρχει μια προσπάθεια σε όλον τον κόσμο να συσταθούν ξανά, αλλά είναι τόσο μεγάλη η αλλοτρίωση και συμβαίνουν με τέτοια ταχύτητα οι καταστροφές...

**Ο κυβερνοχώρος, η εικονική πραγματικότητα, η τεχνητή νοημοσύνη έχουν επέμβει στη ζωή μας.** Έλεγαν στη Χούντα ότι δεν επιτρέπεται η συνάθροιση τριών έως πέντε προσώπων στον δρόμο. Τώρα ο καθεός έχει τον κόσμο του στο κινητό του τηλέφωνο, μπαίνει μέσα και χάνεται, μένει μόνος του, γίνεται κι αυτός μέρος της εικονικής πραγματικότητας. Με αυτή την έννοια δεν βλέπω να υπάρχει σωτηρία. Δεν μπορώ να προσαρμοστώ σ' αυτήν την πραγματικότητα. Δεν είχα ποτέ τηλεόραση, όμως το κινητό το χρησιμοποιώ διότι έτσι διαφημίζω τη δουλειά μου. Είναι όμως μια παγίδα και μπορεί πραγματικά να σε αρπάξει, να σου πει την ενέργεια.

**Ό,τι γίνεται, γίνεται για να ξεχνάμε.** Έχει στηθεί ένας μηχανισμός λήθης. Και αυτό πέρασε και στην τέχνη και στο θέατρο. Δημιουργούνται παραστάσεις για τα φεστιβάλ, τη μικρή σεζόν, τη μικρή διάρκεια, γιατί το αδηπάγο σύστημα θέλει κάθε μέρα νέο προϊόν. Έτσι, δεν μπορεί να το απομυθώσει ένας θεατής, οπότε το αποωθεί ή το ξεχνάει. Ο ορισμός της τέχνης, όμως, είναι η μνήμη και μνήμη πρέπει να δημιουργείται.

**Η δικαιοσύνη υπηρετεί διαχρονικά τα συμφέροντα των ισχυρών** — σήμερα μάλιστα με τον πιο προκλητικό τρόπο. Δικαιοσύνη και κράτος που επιτρέπουν να φρουρείται, ας πούμε, μία κυρία

ή ένας κύριος επειδή «απειλείται» η ζωή του και αυτά τα χρήματα να μην δίνονται για την παιδεία και την υγεία, είναι δικαιοσύνη των ολιγών. Το σύστημα, βέβαια, έχει τον μηχανισμό να αλλάζει μάσκες, να μεταμορφώνεται σαν τον χαμαιλέοντα. Δηλαδή να φανεί ότι η δικαιοσύνη παίζει τον ρόλο της, πλασματικά προς στιγμή, για να ρίξει στάχτη στα μάτια του κόσμου.

**Πότε πραγματικά μπορεί ένας άνθρωπος να αισθανθεί ελεύθερος;** Βγαίνοντας στο μπαλκόνι μου τις προάλλες, πρόσεξα ότι η δαμασκηνιά είχε βγάλει καρπούς και αισθάνθηκα χαρά, ήταν η παρουσία του Θεού. Υπάρχουν στη ζωή στιγμές ελευθερίας, χαράς και ευτυχίας τις οποίες υποτιμούμε. Η ενότητά μας με τη φύση είναι ένας δείκτης ελευθερίας συγκλονιστικός. Την χάσαμε, όμως, γιατί είμαστε υποπροϊόντα της πόλης. Παράγουμε σκουπίδια, δουλεύουμε, τρώμε σκουπίδια και στο τέλος γινόμαστε κι εμείς σκουπίδια. Αυτοί είμαστε, άνθρωποι που ζουν τις καταστροφές που βιώνει αυτή η πόλη και υπεύθυνοι για την καταστροφή της φύσης, η οποία θα εκδικηθεί.

**Ο καλλιτέχνης αναζητάει το παράδοξο. Στη λειτουργία του όλα είναι ανάκατα, κινείται χαοτικά.** Πάντα σε κάθε δουλειά, μπαίνω στο χάος και προσπαθώ να βάλω τάξη. Σκηνοθετώ με την αισθηση και τη διαισθηση.

**Παράδεισος του καλλιτέχνη δεν είναι η λογική, είναι ο λαβύρινθος.** Χάνεται εκεί και πασιζεί να βρει άκρες, αλλά δεν βρίσκει τελικά γιατί τίποτα δεν απαντά η τέχνη. Όλα μένουν μετέωρα. Και ο κάθε θεατής έχει τις δικές του προσλαμβάνουσες. Ο Σαίξπηρ λέει στον Άρμετ ότι ο καθένας βλέπει ανάλογα με τη διάθεσή του, την παιδεία του, τη στιγμή του, το τι θέλει ή δεν θέλει να δει.

Είναι τόσες πολλές οι συνιστώσες που φτιάχνουν και τον πομπό και τον αποδέκτη. Χρειαζόμαστε υλικό πλούσιο, πολύμορφο, πολυσύνθετο, πολυεπίπεδο, άλυτο, αναπάντητο.

**Πολλές φορές δούλευα ψυχαναγκαστικά.** Μεγαλώνοντας σε αριστερή οικογένεια, γαλουχήθηκα με την ιδέα της ευθύνης. Χρειαζόμαστε την ευθύνη, αλλά όχι στην υπερβολή της. Κάποια στιγμή έγινε μια θηλιά έτοιμη να με πνίξει. Ακόμα και στο «Περιμένοντας τον Γκοντό» που, ενώ μου άρεσε πολύ, πέρασε τελείως ξόφρατα από πάνω μου αυτή η επιτυχία. Δεν ξέρω γιατί.

**Αυτό που με κρατάει στο θέατρο είναι η επαφή μου με τους καλλιτέχνες,** που είναι η μικρή και η ευρύτερη οικογένειά μου. Δημιούργησα πολλές οικογένειες σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα

με τις νέες γενιές που σπουδάζουν τη μέθοδο. Ο Σάββας Στρούμπος, βασικός συνεργάτης μου, έχει αναλάβει μεγάλες ευθύνες στην «Ορέστεια» — θα έλεγα είναι συνδημιουργός στην παράσταση. Ο Τάσος Δήμας και η Σοφία Χιλλ είναι οι κολώνες του Άττις. Και η Αγλαΐα Παππά είναι εξαιρετικό στέλεχος του Άττις. Το θέατρο είναι ένας τόπος συναντήσεων και παρηγορίας. Είμαι και πατέρας και παιδί των μαθητών μου.

**Ο καθρέφτης του καλλιτέχνη είναι επικίνδυνος** γιατί είναι ένας καθρέφτης της ωραιοπάθειας. Τον δικό μου προσπάθησα να τον σπάσω.

**Ο μύθος είναι η ρίζα, το υλικό του υποσυνείδητου, ένα τραύμα που αιμορραγεί.** Το αίμα που ρέει μας συνδέει με τη ρίζα μας. Ο Μύλλερ λέει «το τραύμα είμαι εγώ», εγώ είμαι ο μύθος, έχω τη ρίζα του μέσα μου, ζητήματα καταγωγικά, αλλά και βαθύτερα, οι αρχές των πραγμάτων. Ο μύθος είναι διαχρονικός. Η τραγωδία είναι η τρέλα, το χάος, όλο αυτό το βραχυκύκλωμα που δεν λύνεται όσο υπάρχει ο άνθρωπος. **■**

**INFO** «Ορέστεια» του Αισχύλου, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, Αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, 12 & 13 Ιουλίου στις 21:00

# ΛΟΥΚΑΣ ΚΑΡΥΤΙΝΟΣ

Η όπερα είναι η καρδιά μου  
και η συμφωνική μουσική η σκέψη μου

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

# A

Από το 1986, όταν ο Λουκάς Καρυτινός διτύθυσε για πρώτη φορά «Τόσκα» στο Ηρώδειο, έχουν περάσει σχεδόν 40 χρόνια. Τότε, είχε κοντά του τη Μαρίνα Κρίλοβιτς, τον Τζουλιάνο Τσιανέλλα και τον Κώστα Πασχάλη. Σε σχέση μ' εκείνη την εμπειρία είχε πει: «Ήταν η πραγματοποίηση του παιδικού μου ονείρου! Η Ακρόπολη από ψηλά, το επιβλητικό Ηρώδειο, οι πρωταγωνιστές-ινδάλματα, το αγαπημένο έργο του Πουτσίνι, πλήρης ορχήστρα - χορωδία - τραγουδιστές, οι κερκίδες ξεχειλισμένες από ενθουσιασμένο κόσμο, το συναίσθημα δεν αναλύεται με λόγια. Βιώνεται και εκπέμπει ευτυχία». Από τότε έχει ανέβει πολλές φορές στον ιερό χώρο, έναν χώρο στον οποίο κάθε φορά νιώθει να αναβαπτίζεται. Συμπράττει με την Κάτια Μπουρντιασβίλι στο 1ο Κοντσέρτο για πιάνο του Τσαϊκόφσκι και ερμηνεύει με την ΚΟΑ το Κοντσέρτο για Ορχήστρα του Μπέλα Μπάρτοκ. Για αργότερα μέσα στη χρονιά, σχεδιάζει την ερμηνεία της 9ης Συμφωνίας του Μπετόβεν και ως επιστέγασμα έρχεται η αναγόρευσή του σε επίτιμο διδάκτορα του ΕΚΠΑ. Ανάμεσα από τη συνεχή του μελέτη στις παρτιτούρες που πρόκειται να μας παρουσιάσει και την τελετή της αναγόρευσης, νιώθω τυχερός που βρίσκει χρόνο για μια όμορφη και πολύ βαθιά συζήτηση, για την οποία τον ευχαριστώ θερμά.



Ο καλλιτεχνικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ο διακεκριμένος στην Ελλάδα και το εξωτερικό μαέστρος, μιλάει για τη μουσική αλλά και την εκτός μουσικής ζωή, με αφορμή τη συναυλία στο Ηρώδειο στις 12 Ιουλίου, όπου θα διευθύνει την ΚΟΑ με σολίστ την Κάτια Μπουνιατισβίλι

— **Εκτός από τη μουσική που τιμάτε εδώ και 40 χρόνια, έχετε σπουδάσει και νομικά. Υπάρχει κάτι που έχετε κρατήσει, που νιώθετε ότι έχει σημασία από εκείνες τις σπουδές για εσάς μέχρι σήμερα;**

Τους φίλους μου! Τους ανθρώπους που αποτελούν για μένα σημείο αναφοράς. Αυτούς με τους οποίους έχω μοιραστεί μνήμες ανεξίτηλες και μας συνδέουν ισχυροί δεσμοί αγάπης παρότι –ίσως κι ακριβώς γιατί– δεν ανήκουν στον καλλιτεχνικό χώρο.

Όμως οι νομικές σπουδές μου, πέραν των γνώσεων και του τρόπου επιστημονικής σκέψης που αποκόμισα, βοήθησαν και σε δυσκολίες και ερωτήματα που προέκυψαν κατά τις περιόδους που υπήρξα καλλιτεχνικός διευθυντής, παλαιότερα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και τώρα της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Όπως γνωρίζετε, κύριε Φλωράκη, μεταξύ των ανθρώπων προκύπτουν διαφωνίες στην καθημερινή συναναστροφή και συνεργασία, που απαιτούν νομικές γνώσεις. Ξέρετε, ελάχιστες φορές οι άνθρωποι συνομιλούν. Συνήθως συζητούν κι η συζήτηση εκ φύσεως εμπεριέχει την αντιπαράθεση.

— **Τι είναι για εσάς η όπερα και τι η συμφωνική μουσική;**

Η όπερα, το πιο πολύπλοκο και ολοκληρωμένο έργο τέχνης, απευθύνεται στην ψυχή. Οι ανθρώπινες φωνές (που είναι ό,τι πιο κοντινό μας), η ορχήστρα, η σκηνική πράξη, τα κοστούμια, τα σκηνικά, οι φωτισμοί και κάθε τι που αποτελεί την παράσταση, μας αρπάζει από την καθημερινότητα και μας ωθεί σ' έναν άλλο κόσμο. Αγγίζει τον συναισθηματικό μας κόσμο.

Η συμφωνική μουσική απευθύνεται στον νου. Είναι εν πολλοίς μια αφηρημένη τέχνη, που διαπερνά την ψυχή και οδηγεί προς τον νοητό κόσμο. Για την απόλαυσή της χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια κατανόησης, αλλά αξίζει τον κόπο. Για εμένα, η όπερα είναι η καρδιά μου και η συμφωνική μουσική η σκέψη μου.

— **Πώς νιώθετε που θα βρεθείτε και πάλι στο Ηρώδειο στις 12 Ιουλίου; Τι αντιπροσωπεύει το Ηρώδειο για εσάς;**

Το Ηρώδειο είναι από τις κορυφαίες στιγμές στη ζωή του καλλιτέχνη. Για μένα, η κορυφαία. Όσες φορές και να βρεθώ στον συγκλονιστικό αυτό χώρο, είναι σαν να αναβαπτίζομαι. Σαν να ξεκινάει ένας νέος δρόμος που οδηγεί στην κατάκτηση μιας νέας κορυφής. Νιώθω μεγάλη συγκίνηση και γλυκιά ταραχή αναμονής, εν όψει της φετινής παρουσίας μου εκεί.

— **Τι σας έκανε να επιλέξετε την Κάτια Μπουνιατισβίλι για το 1ο Κοντσέρτο του Τσαϊκόφσκι που θα παρουσιάσετε;**

Τα τελευταία χρόνια, με την κα-

λύ-  
τερη οικονο-  
μική υποστήριξη του  
Υπουργείου Πολιτισμού  
και πιο συγκεκριμένα της υ-  
πουργού κ. Λίνας Μενδώνη, έχου-  
με τη δυνατότητα να προσκαλούμε για  
τις συναυλίες μας σολίστ διάσημους, από τα  
«μεγάλα ονόματα» της διεθνούς σκηνής. Η Κάτια  
Μπουνιατισβίλι είναι μία από τις πιο αναγνωρισμένες  
πιανίστες, που λάμπει με τη δεξιότητα και την προσω-  
πικότητά της. Είμαστε τυχεροί που βρέθηκε ο χρόνος για  
αυτήν τη συνύπαρξη και είμαι βέβαιος πως θα μαγέψει  
και το ελληνικό κοινό. Όσον αφορά το κοντσέρτο του  
Τσαϊκόφσκι είναι επιλογή της καλλιτέχνης, η οποία το  
παρουσιάζει αυτήν την περίοδο στις συναυλίες της. Ται-  
ριάζει στην ιδιοσυγκρασία της και παράλληλα είναι τόσο  
δημοφιλές στο παγκόσμιο κοινό.

— **Τι σας έκανε, επίσης, να επιλέξετε το Κοντσέρτο για Ορχήστρα του Μπάρτοκ;**

Το Κοντσέρτο για Ορχήστρα είναι ένα από τα σημαντικότερα έργα του 20ου αιώνα. Είναι ιδιοφυές και, όπως λέει και ο τίτλος του, κάθε ορχηστρική ομάδα, κάθε μουσικός, ερμηνεύει σαν σολίστ το μουσικό του κείμενο. Είναι έργο εκτελεστικά πολύ δύσκολο, που αναδεικνύει το επίπεδο και τις ικανότητες της ορχήστρας, αλλά παράλληλα εξαιρετικά ευχάριστο και ενδιαφέρον για τον ακροατή. Είναι έργο που δεν παίζεται συχνά και γι' αυτό το επέλεξα για τη συναυλία μας. Είναι ευκαιρία να το α-

κούσει και να το απολαύσει το κοινό μας και μάλιστα στο υποβλητικό Ηρώδειο.

— **Με αφορμή τα 200 χρόνια από την πρώτη εκτέλεση της 9ης του Μπετόβεν, πρόκειται να παρουσιάσετε το μεγάλο αυτό έργο. Ποιες είναι οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει ο μαέστρος και η ορχήστρα;**

Η 9η του Μπετόβεν είναι το πιο γνωστό και αγαπημένο έργο της συμφωνικής μουσικής. Αν, δηλαδή, θα έπρεπε να διασωθεί μόνο ένα έργο αυτού του είδους, η 9η θα ήταν η παγκόσμια επιλογή. Αυτή η μοναδικότητα φέρει και το βάρος της ευθύνης για τους ερμηνευτές, ώστε να μπορέσουν να σταθούν στο ύψος της. Η μουσική του Μπετόβεν μιλάει μόνη της. Πρέπει, τόσο ο μαέστρος όσο και η μουσική και οι τραγουδιστές, να ακούσουν τη φωνή της και να την ερμηνεύσουν με σεβασμό και πνευματική ανάταση.

— **Τι αποτελεί για εσάς η Ενάτη;**

Πιστεύω ότι, με την Ενάτη, η συμφωνική μουσική οδηγήθηκε στα ανώτατα όριά της.

— **Έχετε συνεργαστεί με τους μεγαλύτερους μουσικούς του πλανήτη. Τι σας έχει εντυπωσιάσει περισσότερο;**

Πως ανεξάρτητα από την ηλικία, τη διασημότητα, τον εύκολο ή πιο δύστροπο χαρακτήρα που μπορεί να έχει ο ερμηνευτής, η μουσική είναι η πεμπουσία της ζωής τους. Η αναπνοή και η χαρά της κάθε ημέρας. Ζουν για την τέχνη τους κι εκείνη συνήθως τους το ανταποδίδει πλουσιοπάροχα με επιτυχίες, ευεξία και συνεχή δραστηριότητα. Δεν είναι τυχαίο ο ανατολίτικος μύθος για τον καλλιτέχνη που, αφιερωμένος καθώς είναι στην τέχνη του, σταματά τον χρόνο και μένει νέος για πάντα.

— **Υπάρχουν κάποιες ιστορίες που σας έχουν μείνει αξέχαστες;**

Το μέγιστο επί σκηνής πλήθος χορωδών και κομπάρσων που είχε επιστρατευθεί για μια παραγωγή της «Κάρμεν», στο Ολυμπιακό στάδιο της Σεούλ. Μιλάμε για 700 άτομα –κυριολεκτικά– χορωδών και κομπάρσων, αριθμός που, νομίζω, δεν έχει ξεπεραστεί. Βέβαια, πάμπολλοι ήταν και οι υπόλοιποι συντελεστές της παράστασης. Ήταν μια διεθνής παραγωγή, όπου τα μεγέθη υπήρξαν αδιανόητα. Δύσκολα ξεκινιέται η δύναμη κι η δυναμική που φέρει η εμπειρία ενός τέτοιου μεγέθους, που είναι λογικό το ότι γεννά δέος. Στο κοινό, αλλά και σε μας.

— **Ενδεχομένως και κάποιες αστειές ιστορίες;**

Στην ίδια ακριβώς παραγωγή, γίνεται μια από τις πρώτες πρόβες σ' ένα τεράστιο γυμναστήριο, όπου οι βοηθοί του σκηνοθέτη προσπαθούν να χωρίσουν το πλήθος των 700 ατόμων σε ομάδες και να εξηγήσουν τις κινήσεις που θα πρέπει να κάνει κάθε ομάδα. Οι βασικοί συντελεστές –ο σκηνοθέτης, Ιταλός, ο διευθυντής χορωδίας, Ιταλός, ο βοηθός μαέστρου, Γάλλος, κι εγώ, Έλληνας– καθόμαστε σ' ένα τραπέζι σκηνοθεσίας λίγο πιο απόμακρο και παρακολουθούμε την πρόβα συζητώντας. Οι 4 Μεσόγειοι καθημένοι κάνουν τόση φασαρία συζητώντας, που αναγκάζουν τους βοηθούς σκηνοθέτες να μας ζητήσουν να χαμηλώσουμε τους τόνους!

— **Ποιες είναι για εσάς οι σημαντικότερες στιγμές της ελληνικής μουσικής (λόγιας και μη λόγιας);**

Σκέφτομαι προσωπικότητες που παρήγαγαν έργο υπερβατικό παραμέτρων όπως ο χώρος και ο χρόνος. Ογκόλιθος της τέχνης και του πνεύματος με παγκόσμιο εκτόπισμα και ακτινοβολία: Κάλλας, Μητρόπουλος, Χατζιδάκις, Θεοδωράκης, Μπάλτσα, Καβάκος...

— **Τι αρετές πρέπει να έχει ένας μαέστρος;**

Πέραν του ταλέντου και των γνώσεων, πρέπει να έχει ηγετικά προσόντα, ευελιξία, υπομονή και συνεχές πάθος για μουσική γνώση. Για να γίνω πιο λεπτομερής: Οι μουσικές του βάσεις πρέπει να είναι στέρεες και ολοκληρωμένες. Αυτό σημαίνει 10-12 χρόνια βασικών σπουδών. Στη συνέχεια, είναι οι σπουδές για το δίπλωμα διευθυνσης ορχήστρας, άλλα 5 χρόνια. Καθώς η ορχήστρα είναι το όργανο που χειρίζεται ο μαέστρος, χρειάζεται όσο το δυνατόν πιο συχνή εξάσκηση μαζί της για να τελειοποιηθούν οι μαεστρικές του ικανότητες. Σε όλη αυτήν την πορεία ωριμάζει και η προσωπικότητά του. Πρέπει, όπως είπα, να έχει ηγετικά προσόντα, μια και η δουλειά του είναι να καθοδηγήσει και να εμπνεύσει το ορχηστρικό σώμα. Πολλές φορές, ο μαέστρος καλείται να διευθύνει άγνωστες σε αυτόν ορχήστρες. Πρέπει μέσα στα πρώτα λεπτά της πρώτης πρόβας να αντιληφθεί με τι επίπεδο ορχήστρα έχει να κάνει, ποιες είναι οι δυσκολίες της, πως αντιδρούν οι μουσικοί της, και ανάλογα να τους

συμπεριφερθεί αναζητώντας το καλύτερο αποτέλεσμα. Η ερμηνεία της μουσικής είναι μια συνεχής αναζήτηση, μια πορεία στον κόσμο της γνώσης και της εκτέλεσης, που για να επιτύχει χρειάζεται φαντασία, συναίσθημα, πειθαρχία και πολύ κόπο.

— **Τι είδους επικοινωνία πρέπει να έχει με τους μουσικούς;**

Με τους μουσικούς πρέπει ο μαέστρος να είναι πολύ προσεκτικός. Να μην ξεχνά πως κι εκείνοι έχουν δώσει μεγάλο μέρος από τη ζωή τους (από μικρά παιδιά) για να μάθουν το όργανό τους, πως κι εκείνοι έχουν προσωπική άποψη για το πώς πρέπει να ερμηνευτεί ένα μουσικό κομμάτι. Συχνά υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ μουσικών και αρχιμουσικού σχετικά με την ερμηνεία ενός έργου. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο μαέστρος πρέπει με το κύρος και τον σεβασμό που θα έχει κερδίσει από την ορχήστρα, να περάσει την άποψή του και να εμπνεύσει τους μουσικούς να τον ακολουθήσουν.

— **Και τι αρετές πρέπει να έχει μια ορχήστρα;**

Η ορχήστρα ουσιαστικά είναι ένα σώμα. Όπως κάθε σώμα έχει τα επιμέρους όργανά του, έτσι και η ορχήστρα αποτελείται από όργανα που, για να μπορέσει να κινηθεί καλά, πρέπει όλα τα επιμέρους τμήματα να συλλειτουργήσουν αρμονικά. Όσο καλύτερος είναι ο κάθε εκτελεστής, όσο κάθε ομάδα οργάνων συντονίζεται άψογα και όσο ολόκληρη η ορχήστρα συνδυάζεται με μια κίνηση κι αναπνοή, ανάλογη είναι και η εκτελεστική της δεινότητα.

— **Πώς βλέπετε σήμερα την ΚΟΑ;**

Νομίζω πως η ΚΟΑ βρίσκεται τώρα στην καλύτερή της καλλιτεχνική φάση. Το επίπεδο σε όλες τις ομάδες οργάνων έχει ανέβει, οι οργανικές θέσεις που για καιρό ήταν άδειες, με τη βοήθεια του ΥΠΠΟ, έχουν πληρωθεί –με αποτέλεσμα το σώμα της ορχήστρας να είναι ομοιογενές–, υπάρχει εργασιακή ειρήνη και, κυριότερο απ' όλα, μεγάλη διάθεση να γίνει καλή μουσική. Μπορούμε να πούμε πως η ορχήστρα προσφέρει αξιοσημείωτες ερμηνείες.

— **Πώς προετοιμάζετε προκειμένου να διευθύνετε ένα έργο για πρώτη φορά;**

Μελετώ πάρα πολύ. Πιστεύω πως η καθημερινή, συστηματική μελέτη είναι το κλειδί για την κατανόηση και την κατά το δυνατόν καλύτερη ερμηνεία κάθε μουσικού έργου. Η πρώτη φορά δημιουργεί και επιπρόσθετες ευθύνες, τόσο για την αποκρυπτογράφηση των μουσικών σκέψεων του συνθέτη όσο και για τις ιδιαιτερότητες της εποχής της σύνθεσης. Όλα πρέπει να ληφθούν υπόψη, να μελετηθούν και σιγά σιγά να αποκρυσταλλώνεται η ερμηνεία τους.

— **Υπάρχουν σημεία σε όπερες που έχετε διευθύνει πολλές φορές, που σας εκπλήσσουν όταν μελετάτε ξανά την παρτιτούρα; Σημεία που δεν είχατε προσέξει τις προηγούμενες φορές;**

Ασφαλώς! Αυτή είναι μια θεμελιώδης γοητεία του διαβάζματος της παρτιτούρας. Έχει πάντα να σου υποδείξει νέα σημεία που μπορούν να τονιστούν, άλλα να περάσουν σε δεύτερη μοίρα, όργανα που μπορούν να ξεχωρίσουν, στιγμές που βγαίνουν στο φως. Είναι ένα διαρκές παιχνίδι, μια διαρκής αναζήτηση για νέες φράσεις, νέους ρυθμούς, νέα δυναμικά, αλλά πάντα με μεγάλο σεβασμό προς τον συνθέτη και το έργο.

— **Τι σημαίνει για εσάς η αναγόρευσή σας σε επίτιμο διδάκτορα του ΕΚΠΑ;**

Με έκπληξη, αλλά και χαρά, αποδέχτηκα την αναγόρευσή μου σε επίτιμο διδάκτορα. Κι αυτό γιατί, μέχρι τώρα οι πανεπιστημιακές μουσικές σπουδές αφορούν κυρίως το θεωρητικό κομμάτι της μουσικής και πολύ λιγότερο το πρακτικό. Όμως η μουσική, για εμένα η κορωνίδα των παραστατικών τεχνών, είναι κατ' εξοχήν παράσταση και λιγότερο θεωρία. Έτσι, χαίρομαι πολύ που θα μπορέσω να προσφέρω τις γνώσεις και τις εμπειρίες που έχω αποκτήσει μετά από πάνω από 40 χρόνια συνεχούς ενασχόλησης με την τέχνη αυτή.

— **Τι να περιμένουμε την επόμενη σεζόν από το πρόγραμμα της ΚΟΑ;**

Θα κινηθούμε στους ίδιους άξονες των προηγούμενων ετών που έδειξαν ότι ενδιαφέρουν το κοινό μας. Μετακαλούμε όσο πιο πολλούς διεθνώς καταξιωμένους σολίστ και μαέστρους. Παρουσιάζουμε έργα γνωστά και αγαπητά, έργα που θεωρούμε πως πρέπει να ακούσει το κοινό, έργα σε πρώτες εκτελέσεις. Προωθούμε τους Έλληνες συνθέτες και σολίστ. Αναζητούμε ποιότητα και ποιότητα στις συναυλίες μας. Ελπίζουμε οι φίλοι μας, που κάθε χρόνο πολλαπλασιάζονται, να μας τιμήσουν και πάλι. **A**

[www.athensvoice.gr](http://www.athensvoice.gr)

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη





Όλοι οι συντελεστές της επιθεώρησης «Τότε, τώρα πάντα», που σκίζει φέτος στο Άλσος στο Πεδίον του Άρεως

Θοδωρής Αθερίδης, Δήμητρα Μασούκα, Σταμάτης Φασουλή, Πώργος Παυριανός, και μισή Μανίνα Ζουμπουλάκη

# Με τον Σταμάτη Φασουλή, τότε,

Του ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΠΑΥΡΙΑΝΟΥ



**Πώς τα φέρνει η ζωή!** Τότε, το 1973, στο Άλσος Παγκρατίου, είδα την ιστορική επιθεώρηση «Κι εσύ χτενίζεσαι» με το Ελεύθερο Θέατρο. Ανάμεσα στους ηθοποιούς ξεχώρισα την Άννα Παναγιωτοπούλου και τον Σταμάτη Φασουλή. Μέσα στα χρόνια γίναμε φίλοι.

Τώρα, το 2024, η Άννα έχει φύγει, αλλά ο Σταμάτης που επιμένει, σκηνοθέτησε, στο Άλσος στο Πεδίον του Άρεως αυτή τη φορά, τη φαντασμαγορική επιθεώρηση «Τότε, τώρα πάντα» στην οποία μάλιστα έκανα τις διασκευές των στίχων των τραγουδιών.

**Καλά λένε πως αν ζήσεις αρκετά χρόνια, τα πάντα συμβαίνουν δύο φορές!** Ξαν να είναι τώρα, θυμάμαι τον Ιούνιο του 1973. Ήταν Παρασκευή βράδυ, 29 του μηνός, ημέρα των γενεθλίων μου. Έκλεινα τα 18 και έμπαινα στα 19. Με τη манούλα είχαμε πάει στο Άλσος Παγκρατίου, στο καφενείο που ήταν εκεί, την είχα κεράσει μια πάστα, ευχαριστήθηκε και μου ευχήθηκε όπως πάντα «Χρόνια πολλά και καλά μυαλά!». Κάποια στιγμή, γύρω στις 8, σπκωθήκαμε να φύγουμε και περάσαμε μπροστά από το υπαίθριο θεατράκι του Άλσους. Είχε δύο ταμπέλες στην είσοδο με φωτογραφίες από την παράσταση. Πάνω, με μεγάλα γράμματα έγραφε: *Ελεύθερο θέατρο - «Κι εσύ χτενίζεσαι» - Επιθεώρηση*. Η манούλα κοίταξε τις ταμπέλες και αναστέναξε: «Αχ, πόσο θα ήθελα να το δω! Δεν έχω δει ποτέ μου επιθεώρηση!» «Θέλεις να μπούμε να το δούμε; Έχω λεφτά για τα εισιτήρια». «Και ο πατέρας σου; Θα δει ότι αργούμε και θα ανησυχήσει!» «Θα τον πάρω τηλεφώνω». Πήγα σε ένα κοντινό περίπτερο, ειδοποίησα τον πατέρα μου ότι θα αργήσουμε, γύρισα, κόψαμε εισιτήρια, μπήκαμε.

**Εκεί για 2-3 ώρες, δεν θυμάμαι ακριβώς,** σε μια μικρή σκηνή είδα για πρώτη φορά έναν θιασο από νέα παιδιά, λίγο πιο μεγάλα από εμένα, που χόρευαν, τραγουδούσαν, αλλά πιο πολύ μιλούσαν μια γλώσσα, αστεία μεν, αλλά έξυπνη και ευρηματική, γεμάτη πολιτικά υπονοούμενα, που ο κόσμος τα καταλάβαινε αμέσως και τα χειροκροτούσε. Ας μην ξεχνάμε ότι το 1973 ήταν μαύρη Χούντα, υπήρχε αστυνομικρατία και λογοκρισία, δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε ελεύθερα. Αυτά τα παιδιά κάθε βράδυ έκαναν πραγματική αντίσταση, κινδύνευαν να βρεθούν στη φυλακή από τη μια στιγμή στην άλλη. Και όμως έπαιζαν και έκαναν τον κόσμο να γελάσει, να συγκινηθεί, να χειροκροτήσει. Η манούλα είχε ενθουσιαστεί, γελοούσε, χειροκροτούσε και κάποια στιγμή που ήρθε στο κέφι, άρχισε να σφυρίζει σαν τσοπάνος, όπως έκανε στα γλέντια στο σπίτι μας.

Ξεχώρισα δύο ηθοποιούς, ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Ήταν η Άννα Παναγιωτοπούλου και ο Σταμάτης Φασουλής. Είπα στη манούλα να με περιμένει στην είσοδο και πήγα στα παρασκήνια για να τους συγχαρώ. Πήγα πρώτα στην Άννα, ήταν ευχάριστη και χαμογελαστή, μου έδωσε την εντύπωση πως συνέχιζε να παίζει στη ζωή της τους ρόλους που έπαιζε στην σκηνή. «Μανούλα σας ήταν η κυρία που σφύριζε;» με ρώτησε, αλλά το μάτι της δεν κοιτούσε εμένα, κοιτούσε ψηλά, στο κενό. «Ναι, συγγνώμη αν σας ενόχλησε». «Όχι καλέ, ίσα ίσα. Να την φέρνετε συχνά, ανεβάξει τον ενθουσιασμό του κόσμου», μου λέει και ξεσπά σε γέλια.

Πήγα μετά στον Φασουλή. Καθόταν στο καμαρίνι του, μπροστά στον καθρέφτη και έβγαζε το μακιγιάζ. Μπαίνω χαρούμενος. «Συγχαρητήρια, η παράσταση ήταν καταπληκτική», του λέω με ενθουσιασμό. Με κοιτάει σοβαρός από τον καθρέφτη: «Εγώ το ξέρω πως είναι καταπληκτική, εσείς πως το καταλάβατε;» με ρωτάει ειρωνικά. Έχασα τα λόγια μου. «Μα, ο ενθουσιασμός... τα χειροκροτήματα... ο κόσμος...» «Ο κόσμος σήμερα σε χειροκροτάει και αύριο σε μουτζώνει. Πώς λέγεστε;» «Γιώργος Παυριανός». «Λοιπόν, Γιώργο, μια και λέγεσαι Παυριανός, έλα αύριο να τα πούμε, που θα έχω περισσότερα κέφια, σήμερα με βρήκες στα μπουρίνια μου» λέει και γυρνάει, με κοιτάει από πάνω μέχρι κάτω και μετά ξαναγυρίζει στον καθρέφτη. Έφυγα σαν βρεγμένη γάτα. Δεν ήξερα τότε πως όλο αυτό ήταν μια «πόζα», ένα «παιχνίδι», που ο Σταμάτης το έκανε συχνά για να δει τις αντιδράσεις του συνομιλητή του. Το έμαθα μετά από χρόνια, όταν συναντηθήκαμε ξανά στο **Τρίτο Πρόγραμμα** και γίναμε φίλοι.

Θυμάμαι πως πηγαίναμε συχνά μαζί με τον Άρη Δαβαράκη στο σπίτι του, Κοσμά Μελωδού, όπου μας μαγειρεύε καταπληκτικά φαγητά. Ένα βράδυ, είμαστε μεγάλη παρέα, μας λέει: «Σήμερα θα σας φτιάξω σπαγγέτι άλιο ε όλιο, με σκόρδο και λάδι». Το φτιάχνει, το σερβίρει. «Τυρί;» τον ρωτάει η Άννα Παναγιωτοπούλου. «Αυτό τρώγεται έτσι, χωρίς τυρί. Μη δω καμιά γύφτισσα να βάζει τυρί!» «Όλιο - ξεόλιο, Σταμάτη μου, εγώ χωρίς τυρί δεν μπορώ να το φάω, δεν πάει κάτω» λέει η Άννα και σπκώνεται, πάει στην κουζίνα και μετά από λίγο επιστρέφει με ένα μπολ γεμάτο τριμμένο τυρί. «Τι είναι αυτό;» την ρωτάει ο Σταμάτης. «Όλιο - τυρόλιο!» του απαντάει, γελάει και ορμάει όλοι στο μπολ να αρπάξουμε λίγο τυράκι. Ο Σταμάτης μας έβλεπε, κουνούσε το κεφάλι και μονολογούσε: «Βλαχάρες! Εγώ φταίω, που θέλω να σας μάθω και την ιταλική κουζίνα!»

Μετά, όμως, από το φαγητό άρχιζε το μάθημα. Μας διάβαζε ποίηση, έπαιζε ρόλους, τραγουδούσε με πάθος, έβαζε δίσκους στο πικ απ και στο τέλος άρχιζε το τεστ γνώσεων: «Παύρη, τους στίχους

«Είτε βραδιάζει είτε φέγγει, μένει λευκό το γιασεμί» ποιος ποιητής τους έχει γράψει;» «Ο Πώργος Σεφέρης». «Άρη, την “Σονάτα του σεληνόφωτος” ποιος την έγραψε;» «Ο Γιάννης Ρίτσος». «Ακούστε ένα απόσπασμα!» Και άρχιζε να μας διαβάζει με συγκίνηση το ποίημα. Καλά, όταν ο Οδυσσεύς Ελύτης πήρε το Νόμπελ, οι στίχοι του ποιητή, «Θεέ μου, πόσο μπλε ξοδεύεις για να μη σε βλέπουμε», «Όταν ακούς “τάξη” ανθρωπινό κρέας μυρίζεις», «Θάλασσα λανθασμένη δεν γίνεται» και άλλα τέτοια, ήταν σε καθημερινή χρήση.

Τώρα που το σκέφτομαι, από τον Σταμάτη έμαθα μερικά από τα πιο ωραία ποιήματα, ανακάλυψα υπέροχα τραγούδια, διάβασα βιβλία που μου δάνεισε, άκουσα την πιο αυστηρή κριτική για τα τραγούδια μου, είδα παραστάσεις και ταινίες και αγάπησα την επιθεώρηση όπως τη διαμόρφωσε και την καθιέρωσε αυτός, δηλαδή, νούμερα που να είναι αστεία, αλλά να έχουν από πίσω και μια ιδεολογία.

Μισό αιώνα μετά, φέτος τον Ιούνιο του 2024, πάλι κοντά στα γενεθλιά μου, χωρίς τις Άννες μας, εγώ χωρίς τη манούλα μου και ο Σταμάτης χωρίς την Άννα Παναγιωτοπούλου, που τόσα είχαν ζήσει μαζί, συναντηθήκαμε και μου πρότεινε να γράψω κείμενα για την επιθεώρηση που ετοιμάζε. Όλη μου τη ζωή ευχόμουν να έρθει αυτή η στιγμή, τον παρακαλούσα να με χρησιμοποιήσει αν ανέβαζε επιθεώρηση και τώρα που μου το πρότεινε, του είπα όχι. Το φοβήθηκα, δεν ήμουν σε καλή ψυχολογική κατάσταση, έγραφα και κάτι δικά μου, το μυαλό μου ήταν αλλού. Του αντιπρότεινα, όμως, να κάνω τις διασκευές των τραγουδιών.

Σε όλες τις επιθεωρήσεις λένε γνωστά τραγούδια, με αλλαγμένα τα λόγια, πριν ή μετά από τα νούμερα. Είχα δει και τα κείμενα που είχαν γράψει ο Σταμάτης Φασουλής, η Μανίνα Ζουμπουλάκη, η Πέπη Ραγκούση, ο Θοδωρής Αθερίδης και ο Βαγγέλης Νάσης, μου άρεσαν πολύ και ήθελα να κάνω τις διασκευές των τραγουδιών. Δέχτηκε, αλλά πέρασα μαρτύρια μέχρι να μείνει ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα. Οι διασκευές των τραγουδιών δεν είναι εύκολο πράγμα, δεν μπορείς να λες ότι θέλεις, πρέπει τα λόγια να πατάνε στη μουσική. Κάθε λέξη έχει σημασία και ο Σταμάτης ήταν μερικές φορές απόλυτος για το ποια λέξη πρέπει να μπει. Τον άκουγα με προσοχή, γιατί είναι μέγας γνώστης του ελληνικού τραγουδιού, αλλά αν είχα διαφορετική άποψη του το έλεγα, δεν μάσαγα πια τα λόγια μου, δεν ήμουν πια το παιδαρέλι του 1973. Έτσι, με επιμονή και υπομονή έκανα 10 διασκευές στίχων, που όχι για να το παινευτώ αλλά είναι η μία καλύτερη από την άλλη.





Άννα Παναγιωτοπούλου,  
Σταμάτης Φασουλής



Αποκριάτικη έξοδος με  
Πώργο Σκληρό, Ηλία Ψινάκη,  
Σταμάτη Φασουλή, Άρη  
Δαβαράκη και η Κινέζα δεξιά  
στο βάθος, Πώργος  
Παυριανός

# Τώρα, πάντα

Όπως θα καταλάβατε από τις προηγούμενες ιστορίες, ο Σταμάτης δεν είναι μόνο ένας πολυτάλαντος άνθρωπος του θεάτρου, είναι και διαβασμένος, έχει άποψη που την υποστηρίζει με πάθος και τώρα πια είναι και ένας σοφός δάσκαλος που ξέρει απ' έξω κι ανακατωτά τις συνταγές του θεάτρου, ιδίως της επιθεώρησης. Στον προφανή τίτλο «**Τότε, τώρα, πάντα**» αποννοεί φυσικά την επιθεώρηση. Από το «Τότε», κατόρθωσε να έχει σαν guest star έναν ζωντανό μύθο, τον **Γιώργο Κωνσταντίνου**, ο οποίος στα 89 του συνεχίζει ακάθεκτος και παίζει δύο καταπληκτικά νούμερα που τα έχει γράψει ο ίδιος. «*Μας δίνετε κουράγιο και αισιοδοξία όταν σας βλέπουμε*», του είπα όταν κάναμε πρόβες. «*Τι να κάνω, παιδί μου; Το θέατρο με κάνει να ξυπνάω το πρωί, να ξυρίζομαι, να έρχομαι εδώ να παίζω. Αν δεν ήταν αυτό θα είχα ξαπλώσει σε ένα κρεβάτι και δεν θα σπκωνόμουν*», μου απαντάει κι ανάβει το τσιγαράκι του.

Η **Μίρκα Παπακωνσταντίνου**, φίλη μου επίσης από τα παλιά, όταν συναντηθήκαμε με ρώτησε: «*Γιατί χαθήκαμε;*» «*Για να ξαναβρεθούμε, Μίρκα μου!*» της απάντησα και άρχισε να γελάει με το πλούσιο, δυνατό γέλιο της. Η φωνή της Μίρκας είναι θεική, οι κινήσεις της και οι πόζες εκπληκτικές. Όταν παίζει το μικρό κοριτσάκι, στο γνωστό νούμερο «*Οικογένεια γαμ@@μαστε!*», ο κόσμος κατουριέται από τα γέλια. Και να σκεφτείτε ότι είναι ένα νούμερο που της είχε γράψει η **Μαριανίνα Κριεζή** και η Παναγιωτοπούλου το 1983! Η Μίρκα παίζει επίσης, μαζί με τη **Δήμητρα Ματσούκα**, και σε ένα άλλο νούμερο όπου η γιαγιά και η μάνα διαβάζουν τα μηνύματα της κόρης και δεν καταλαβαίνουν λέξη. Εκεί, το τραγούδι «*Τα λόγια και τα χρόνια τα χαμένα*» το διασκεύασα και το έκανα «*Στο κινητό τα λόγια τα γραμμένα*». Η Ματσούκα είναι εξαιρετική και στο νούμερο της Μπάρμπι – μιας κούκλας που την πέταξαν στα σκουπίδια. Το παίζει τόσο τέλεια που μερικές στιγμές νομίζεις ότι είναι πραγματική κούκλα. Είναι επίσης και πολύ καλή σαν μαντάμ Σουσου, σε ένα άλλο νούμερο. Μπράβο στη Μήτοπη! Η πρώτη της επαφή με την επιθεώρηση στέφθηκε με επιτυχία.

Ένα ξεκαρδιστικό νούμερο είναι αυτό που δύο φίλοι από τα παλιά συναντιούνται, λέει ο καθένας τα δικά του, σε παράλληλους μονολόγους και μετά χωρίζουν ευχαριστημένοι ότι δήθεν συνομήλυσαν. Το παίζουν σαν πινγκ-πονγκ, ο Θεόδωρος Αθερίδης και ο Σταμάτης Φασουλής, που εδώ, όπως και στο άλλο νούμερο που κάνει, δίνει ρεσιτάλ ερμηνείας.

Επί δύο μήνες παρακολουθούσα τις πρόβες και έγγραφα τα τραγούδια. Ο Σταμάτης ήταν γλυκός και ήρεμος, αλλά όσο προχωρούσαν οι πρόβες, υπήρχαν και στιγμές που έβλεπα τον ορμητικό και ε-

πιθητικό Φασουλή των νεανικών μου χρόνων. Όμως έχει αυτό το καλό: Όταν δεν του αρέσει κάτι, σου εξηγεί τον λόγο, δεν σου πετάει ένα «*Δεν μου αρέσει*» στα μούτρα. Πολλές φορές μπορεί να σε ειρωνευτεί, αλλά αυτό το κάνει για να σου δείξει ότι κάτι του αρέσει αλλά δεν του κάνει για την περίπτωση. Είχα γράψει μια διασκευή στο «*Ακυβέρνητο Καράβι*» για να το τραγουδήσει ο **Λευτέρης Ελευθεριάδης**, που είναι για μένα το αστέρι, ο καλύτερος από τους νέους ηθοποιούς αυτής της παράστασης. Κάθε φορά που εμφανίζεται κουβαλάει μαζί του και την τρέλα του κι αυτό ενθουσιάζει τον κόσμο. Παίζει μοναδικά έναν τράπερ που τα βράδια γίνεται σουβλατζής. Τραγουδάει λοιπόν στη διασκευή που έκανα: «*Ακυβέρνητο σουβλάκι έχει η κατίνα μας, δεν χορτάσαμε ποτέ μας απ' την πείνα μας. Πάρε το σουβλάκι σου το έκανα κομπλέ, με το τζατζικάκι του, το τυρί το μπλε...*» «*Μα γιατί το τυρί το μπλε; Στα σουβλάκια βάζουν σάλτσες, πατάτες, τέτοια*» μου λέει ο Σταμάτης. «*Ναι, αλλά το άσπρο τζατζίκι και το μπλε τυρί συμβολίζουν την ελληνική σημαία*» του απαντώ. Με κοιτάζει εμβρόντητος για λίγο και μετά ειρωνικά: «*Α, εδώ μιλάμε για πολύ μεγάλη ανάλυση! Δεν βάζεις και λίγο από τον Εθνικό Ύμνο, για να αποκτήσει πιο βαθύ συμβολισμό;*»

Ξελιγώνομαι στα γέλια κάθε φορά που βλέπω την **Ελένη Καστάνη** να παίζει μια τηλεορασόπληκτη που θέλει να τα ξέρει όλα. Οι φωνούλες της, η τσαχπινιά της, οι εναλλαγές στη διάθεση και στο τέλος το ψεύτικο κλάμα της, σκορπούν το γέλιο στην πλατεία. Με το τραγούδι του **Κώστα Κόκλα**, που είναι έξοχος σαν συνωμοσιολόγος ταξιτζής, είχαμε προβλήματα. Έλεγα του Σταμάτη να διασκεύασω το «*Πήγαινε με όπου θέλεις, ταξιτζή*» και αυτός επέμενε να κάνω το «*Ταξί, ταξί, ταξί*» «*Μα αυτό είναι τραγούδι για σουμπρέτα, όχι για ταξιτζή*» του λέω. «*Δραματουργική ανάλυση θα κάνουμε τώρα, Παύρη μου; Εγώ μπορεί να θέλω να βγάλω τον ταξιτζή σαν σουμπρέτα. Τι σε νοιάζει εσένα;*» Το βούλωσα, έκατσα και το έφτιαξα και του το έστειλα. «*Είναι υπέροχο*» μου απάντησε σε μήνυμα και το φύλαξα, γιατί είναι πολύ σπουδαίο και σπάνιο να σου λέει «*υπέροχο*» ο Σταμάτης, δεν τα μοιράζει εύκολα.

Λατρεύω τη φωνή του **Αντώνη Λουδάρου**. Είναι απαλή, ευθύβολη, έχει κύρος, είναι τόσο ρομαντική και μελαγχολική και όταν ξαφνικά αλλάζει ύφος και λέει: «*Μας γα@@σε το ΙΚΕΑ. Μας γα@@σε!*» πέφτω κάτω από τα γέλια. Όπως κι όταν εμφανίζεται ως Λενιώ



**Ο Φασουλής έχει αυτό το καλό: Όταν δεν του αρέσει κάτι, σου εξηγεί τον λόγο, δεν σου πετάει ένα «Δεν μου αρέσει!» στα μούτρα**



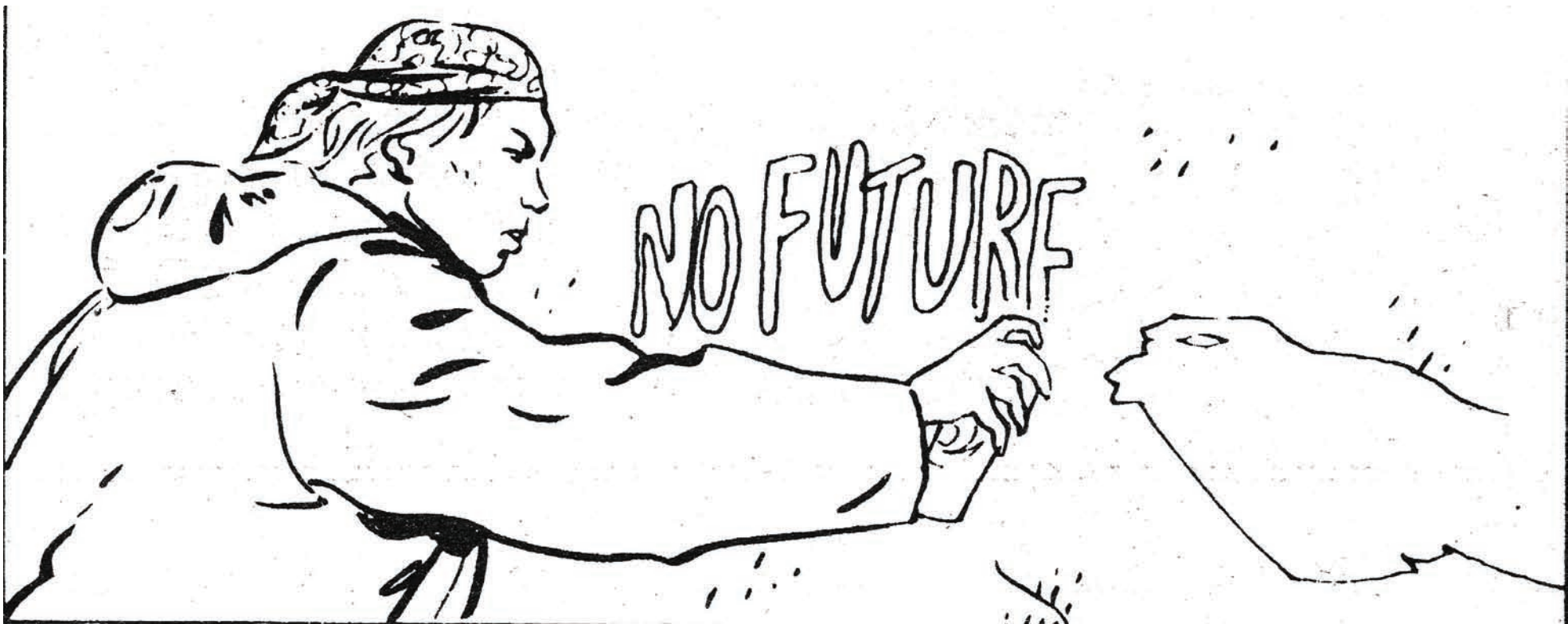
Σταμίρη ή σαν στιλίστας σε γύρισμα βίντεο κλιπ. Τέλειοι είναι στους ρόλους τους, ο **Δημήτρης Γκοτσόπουλος**, η **Τραϊάνα Ανανία**, η **Άννα Μάγκου**, ο **Μιχάλης Παπαδημητρίου**, η **Ντορέττα Παπαδημητρίου**, η **Ματίνα Νικολάου**, η **Φαίη Φραγκαλιώτη** και η **Δέσποινα Πολυκανδριώτη**, με την υπέροχη φωνή της.

Όμως αυτή η επιθεώρηση, είχε και μια άλλη έκπληξη για μένα. Συνάντησα εκεί δυο παλιούς συμφοιτητές μου από το Πάντειο Πανεπιστήμιο: Τον αγαπημένο μου **Σταμάτη Κραουνάκη** που έκανε τη μουσική και τον γλυκό μου **Μανώλη Παντελιδάκη** που έκανε τα σκηνικά. Τελικά όλο αυτό δεν ήταν για μένα παράσταση, ήταν reunion! Και για να ευλογήσουμε και λίγο τα γένια μας η Μανίνα, ο Σταμάτης κι εγώ είμαστε και οι τρεις για πολλά χρόνια συνεργάτες της Athens Voice! Να μην ξεχάσω να πω πως τα υπέροχα βίντεο και τα ψηφιακά σκηνικά έχει σχεδιάσει ο video artist **Παντελής Μάγκας**, τα λαμπερά κοστούμια τα έχουν επιμεληθεί η **Ντένη Βαχλιώτη** και ο **Κώστας Ζήσης** και την καταπληκτική 10μελή ζωντανή ορχήστρα διευθύνει ο τέλειος μάεστρος **Δημήτρης Κίκλης**. Και φυσικά οι πάντα υπέροχες χορογραφίες του **Φωκά Ευαγγελινού**.

Τώρα, για όσους αναρωτιούνται πώς είναι ο Σταμάτης του «τώρα», θα απαντήσω όπως απάντησε η Άννα Παναγιωτοπούλου. Είναι πλέον «*Όλιο - τυρόλιο!*» Είναι ο

παλιός Σταμάτης, που ξέρει πως το αυθεντικό σπαγγέτι με σκόρδο και λάδι τρώγεται χωρίς τυρί, αλλά τώρα πια, αν δει και κάποιον να βάζει λίγο τυράκι, δεν θα το κάνει και θέμα. Καταλαβαίνει. Πάντα όμως θα κάνει «πόζες» και «σκηνικά», πάντα θα έχει ανασφάλειες και αναρωτήσεις, πάντα θα δουλεύει σκληρά και θα μας εκπλήσσει με τις επιλογές του και τις παραστάσεις του.

Εμένα, πάλι, πάντα θα μου θυμίζει αγαπημένα πρόσωπα και παρέες, τα νιάτα μου, την αθωότητά μου, στις πρώτες μου καλλιτεχνικές απόπειρες. Πάντα θα τον ευγνωμωνώ που μου έδωσε τη δυνατότητα να συμμετάσχω σε αυτή τη φαντασμαγορική, αλλά και ιστορική παράσταση. Και πάντα θα θαυμάζω το πάθος του για το θέατρο, τη μουσική και την ποίηση. Για να καταλάβετε τι σόι άνθρωπος είναι, το μήνυμά μου έστειλε για τα γενέθλιά μου ήταν: «*Γιώργο Παυριανέ, τι ζητούσες στα εβδομήντα, εσύ, ένας εικοσάρης;*» μια παραλλαγή από τον στίχο του Νίκου Εγγονόπουλου: «*Στρατηγέ, τι ζητούσες στη Λάρισα, εσύ, ένας Υδραίος;*» Αυτά. **Α**



*Jouis Πεηλιανίδης*

# ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΘΕΣ

## Rock the Kasbah!

ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ



ΕΓΩ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΟΤΙ ΓΥΡΝΑΜΕ ΠΙΣΟ ΜΕ ΑΔΕΙΑ ΧΕΡΙΑ!



«Σκέφτηκα να τα αναβαθμίσω χρωματίζοντάς τα και σουλουπώνοντας το lettering με χειροποίητα τυπογραφικά στοιχεία, αλλά τελικά προτίμησα να τυπωθούν όπως ακριβώς είχαν δημοσιευθεί. Άλλωστε αυτό θα πήγαινε κόντρα στον χαρακτήρα αυτής της έκδοσης, που θέλει να υπενθυμίσει πως μέσα σ' αυτά τα τριάντα πλέον χρόνια δεν άλλαξε τίποτα επί της ουσίας! (...) Πολιτικοκοινωνική πορνογραφία θα ονόμαζα τα θέματα που διατρέχουν αυτά τα κόμικ στριπ, μια και αφορούν τους κάλληδες πολιτικούς και τα παράσιτά τους: επικοινωνιολόγους, διαφημιστές, image makers, δημοσιογράφους (με εξαιρέσεις φυσικά), επαγγελματίες παπαρολόγους γενικώς, αλλά και τη διεφθαρμένη ελίτ που τους κουμαντάρει σαν μαριονέτες στη σκηνή ή καλύτερα σαν "αντίπαλους" στη σκακιέρα απέναντι στο αποχαυνωμένο πόπολο. Κυρίαρχο ρόλο, επίσης, παίζει η τηλεόραση, με τους κλόουν πρωταγωνιστές της, σε αντιστοιχία με τα σόσιαλ μίντια σήμερα. Δεν μπορώ να ξεχωρίσω ποιο από τα δύο είναι χειρότερο».

**Φλασάρω.** Το «Ενα καινούργιο χθες, 1992-2024: 30 χρόνια πριν, 30 χρόνια μετά - Κόμιξ που δημοσιεύτηκαν στην Ελευθεροτυπία μεταξύ 1992-1994» του Θεσσαλονικιού **Φώτη Πεχλιβανίδη**, εναλλακτικά, θα μπορούσε να λέγεται και «Όλα τριγύρω αλλάζουμε κι όλα τα ίδια μένουν». Γιατί ο Πέχλι (συντροφικό κλείσιμο ματιού), όπως και ο συμπολίτης μας Νίκος -Μπαίνουμε στον Υδροχόο- Παπαζογλου, δεν είχε και δεν έχει καμιά αμφιβολία: «Όσο για το πού βρισκόμαστε 30 χρόνια μετά, τότε έγραφα για πράγματα που δεν είχαμε βρει ακόμα λέξεις να τα περιγράψουν, όπως η τοξική αρρενωπότητα, οι κατασκευασμένες ειδήσεις (fake news), η κουλτούρα της επαγρύπνησης εναντίον φυλετικών προκαταλήψεων και διακρίσεων (woke culture) κ.ά. Οι χαρακτήρες είχαν θέματα ψυχικής υγείας, υπαρξιακές κρίσεις και κάθε είδους νευρώσεις. Τι έχει αλλάξει σήμερα; Σήμερα δεν νομίζω ότι μας παίρνουν να είμαστε και πολύ αισιόδοξοι. Υπάρχουν πολλά πράγματα με τα οποία αγανακτούμε: η αποσύνθεση των δυτικών κοινωνιών, η απάθεια, ο κυνισμός και η πολιτική διαφθορά, η καταστροφή του περιβάλλοντος, η κατάσταση στις εξαθλιωμένες χώρες και άλλα πολλά. Τα πάντα αλέθονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και καθίστανται ασήμαντα μετά από λίγο. Ακόμα και οι άλλοτε ανατρεπτικές ιδεολογίες. Ακόμα και η ζωή μας. Οι άνθρωποι από πολίτες μετατρέπονται σε ιδιώτες (idiots)...»

**Γνήσια πανκ ροκ ήταν**, είναι και θα είναι η προσέγγιση του Τύπου, οπότε γιατί όχι; Πολλά από τα παραπάνω που γράφει ο δημιουργός στον πρόλογο της έκδοσης θα μπορούσαν να είναι και η αρχή του τραγουδιού «Know your rights» των Clash. Ξεκινά με το ουρλιαχτό του Τζο Στράμερ, «This is a public announcement with guitars». Μόνο που ο ρομαντικός φιλάρας, που εναλλακτικά η ορμή της εικόνας και του λόγου του παραπέμπουν στους Manic Street Preachers του «Generation Terrorists» και στους παλιότερους Undertones του «Teenage Kicks», δεν πυροβολεί με κιθάρα, αλλά με τα πιο απλά μέσα: χαρτί, μολύβι, σβήστρα, μαρκαδοράκια, μπόλικο νεανικό ενθουσιασμό και έναν παράξενο μαζοχιστικό έρωτα για τη «φθηνή τέχνη». Και για την Κλόντια Σίφερ, για να μπορούμε στα ενδότερα της έκδοσης. Και για την Αθήνα. Και για τη μελαχρινή της Roman Loft στη Χαλκιδική με το δερμάτινο μπουστάκι, το σκισμένο τζιν και τις μπότες, που της αφιερώνει το «Καλοκαίρι» με το ζεματιστό rock and roll των πόλεων, τη μυρωδιά του καμένου πλαστικού στον βρόμικο ουρανό της πόλης. Ωδή στις ανήσυχες νύχτες που προκαλούσαν για έξοδο, βότκες, τεκίλες, λευκά πουκάμισα, μπιτάτα μπάρ που επέμεναν με funk και latin. Εικόνες με γυμνά κορμιά στις αμμουδιές, ιδρώτες που κολλούσαν στα στήθη, ζέστη που χτυπούσε

κατακέφαλα, παιχνίδια με τα μάτια, τολμηρές προτάσεις, βαβούρα και χάζι.

**Χάζι-μάτι όπως αυτό που κάνουν** οι μέσοι τηλεθεατές της ιστορίας με τίτλο «8.30 news» καθώς παρακολουθούν σε ζωντανή μετάδοση κάποιον που απειλεί να αυτοκτονήσει. «Κουφάλες, δουλειές δεν έχετε; Σας αρέσουν τα live ε;» Κυβερνοπάνκ και διαστημικό σεξ, που λόγω της έλλειψης βαρύτητας στη Σελήνη κάνει τους αστροναύτες ξεφτέρια ακόμα και στις πιο δύσκολες στάσεις του Κάμα Σούτρα. Νοθευμένες παρτίδες κόκας με εντομοκτόνα, που κάνουν τα μεταξίπια φρικιά στα Εξάρχεια να νοσταλγούν («κάθε πέρσι και καλύτερα») τις μέρες του '60 με τους Beatles και το αθώο LSD. Στο «Καινούργιο χθες», που αντίστροφα διαβάζεται και σαν... «δεν θέλω να γίνωμαι δυσάρεστος, αλλά νομίζω πως το σήμερα ψωνίζει τρόμο και φοβίες από vintage shop περασμένων αιώνων», ο άγριος, γκροτέσκ, κανιβαλικός και απάνθρωπος κόσμος των ελληνικών μίντια και των γκρικ πολιτικές διαπλέκεται σουρεαλιστικά, πρόστυχα, λάγνα, οργισμένα και αθυρόστομα με ντελιβεράδες που παραδίδουν την πίτσα εισπράττοντας πληρωμή σε είδος. Κοφτές ανάσες, ματιές χαμένες στο άπειρο, ρώγες που σκληραίνουν, αυτό παθαίνω: Διακινιζομαι σε εκείνη την Αθήνα του Green Door που παλλόταν από τους Last Drive, το περιοδικό Βαβέλ, τον «Νευρομάντη» του Γκίμπσον και το ένθετο της Ελευθεροτυπίας «Η Ζωή είναι εδώ», που ζητούσε τις ιστορίες του. Εδώ κάνει ριφρές στη μνήμη, στο χρονικό μιας εποχής, όπου οι εφημερίδες είχαν μια ιερότητα αλλά και μίαν ιεράρχηση με αρχή, μέση και τέλος διαθέτοντας καθημερινό κροσφάιερ διαφορετικών και αιρετικών απόψεων. Φύλλα που διαβάζονταν από συνειδητοποιημένους αναγνώστες αντί για τους παθητικούς καταλωτές μιας σημερινής οθόνης τίγκα σε αλγόριθμους που ελέγχουν τη ροή των τάιμлайν.



**Τα πάντα αλέθονται από τα ΜΜΕ και καθίστανται ασήμαντα μετά από λίγο. Ακόμα και οι άλλοτε ανατρεπτικές ιδεολογίες. Ακόμα και η ζωή μας. Οι άνθρωποι από πολίτες μετατρέπονται σε ιδιώτες (idiots).**

**Με διευθυντή τον άλλον Φώτη** (Γεωργελέ), πολλά χρόνια πριν ο ένας γίνεται ο εκδότης της εφημερίδας που διαβάζετε (Free press, free choice, Athens Voice) και ο Πεχλιβανίδης art director από την πρώτη της δημοσίευση ως κυκλοφορία μας ως σήμερα, οι δυο τους συνεργάστηκαν το «Luna», το πρώτο ελληνικό κόμικ που κυκλοφόρησε στην Αμερική. Πέρα από τον πόνο, την αποπλάνηση, τις ορμόνες που εκρήγνυται σε συνάφεια με την αχαλίνωτη σχολή του Μίλο Μανάρα, ο Πεχλιβανίδης με την ασπρόμαυρη δυστοπική και την απόλυτα πολιτική προσέγγιση -ασπρόμαυρες επιρροές, θεωρώ, από Ταρντί, Μανσέτ και Μουνιόζ, Σαμπάγιο-, έδωσε στην Ελευθεροτυπία σεβαστά που πέρασαν πριονοκορδέλα την αισθητική της τηλεόρασης, τη Γενιά του Πολυτεχνείου και την υποκρισία των ηθολόγων. Υπουργοί, πρωθυπουργοί, μάσκες πολιτικές, αστικές προκαταλήψεις και «το ατελείωτο γλεντοκόπι ενός λαού που μέσα από τις επιλογές του προετοίμαζε το δυστοπικό του μέλλον», συχνά προφητεύσαν όσα έφερε ο χρόνος στη χώρα και τον κόσμο.

**Τον διάβασα με μεγάλη συγκίνηση**, γιατί τρέφω μεγάλη εκτίμηση για τον ίδιο, όχι μόνο ως κομίστα αλλά και ως ζωγράφο και μουλτιμεντιακό περσόνα που διέπρεψε στη διαφήμιση, στα εξώφυλλα των βιβλίων (φιλάρα, σε ευχαριστώ θερμά για το «Ροκ Στάρ») και τις αφίσες. Μόνο ρισπέκτ, αγάπη και αδελφοσύνη για τον σχεδιαστή του «Ενα καινούργιο χθες». «Σήμερα είναι το αύριο που σου υποσχέθηκαν χθες», λέει ο Βίκτορ Μπουργκίν και για τον Πεχλιβανίδη, που συνεχίζει να συντονίζει τη ζωή και τη συμπεριφορά του με τους Clash, το επόμενο τραγουδί ας είναι το «Rock the Kasbah», χαρισμένο σπέσιαλ.

Το «Ενα καινούργιο χθες» κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Τόπος, του Άρη Μαραγκόπουλου.

Ο Billy Corgan μιλάει στην Α.Υ.

# the Smashing pumpkins

Της ΤΑΝΙΑΣ ΣΚΡΑΠΑΛΙΩΡΗ

# Η τεχνητή νοημοσύνη θα εξαφανίσει τους pop stars

πριν από την πολυαναμενόμενη συναυλία τους στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, στις 16 Ιουλίου



**Ο Smashing Pumpkins είχαν πάντα μια μυστική πυξίδα** για το «πώς γίνεται». Όσο τα χρόνια περνούσαν, η μουσική τους παραμένει ζωντανή, την ανακαλύπτουν σήμερα παιδιά που ήταν μωρά ή αγέννητα όταν κυκλοφορούσαν το «Gish» και το «Siamese Dream». Γνώ-

ρισαν τεράστια εμπορική επιτυχία σε ένα είδος που, πριν τους Nirvana, μετριόταν σε οτιδήποτε παρά σε αριθμούς. Πούλησαν 30 εκατομμύρια δίσκους, κέρδισαν βραβεία Grammy και έζησαν όλο το ταξίδι, χωρίς να αποκλίνουν ποτέ από την αξιακή ταυτότητα με την οποία συστήθηκαν. Και όπως συνήθως στα μεγάλα προσωποπαγή μουσικά κεφάλαια, έτσι και το κεφάλαιο Smashing Pumpkins θα είχε γραφτεί με πολύ διαφορετικό τρόπο –ίσως και καθόλου– αν έλειπε από την εξίσωση ο κιθαρίστας και τραγουδιστής της μπάντας, Billy Corgan. Το να μιλάς μαζί του είναι πάντα μια εμπειρία, που σε αφήνει με το στόμα ανοικτό.

— **Είστε μια μπάντα που κατάφερε με το καλημέρα να κάνει τη διαφορά. Πώς θυμάστε εκείνη την εποχή;**

Το πρώτο που πρέπει να πούμε για εκείνα τα χρόνια είναι ότι στην αρχή επρόκειτο για μια περιορισμένη σκηνή. Υπήρχαν φυσικά μεγάλες «εναλλακτικές» μπάντες, οι Depeche Mode, οι Cure, αλλά δεν είχαν κάνει το μεγάλο crossover, δεν είχαν γίνει pop. Και κάποια στιγμή στα 90s εμείς, όπως και κάποιες άλλες μπάντες, το καταφέραμε, διασχίσαμε αυτό το όριο. Γίναμε στ' αλήθεια κάτι μεγάλο. Ήταν μεγάλη έκπληξη για εμάς, όμως πολλές μπάντες δεν ήταν προετοιμασμένες για κάτι τέτοιο.

— **Από την αρχή επίσης δεχτήκατε και αρκετή αρνητική κριτική, πολλοί αμφισβήτησαν την αξία της περίπτωσης Smashing Pumpkins, μεταξύ των οποίων και ο σπουδαίος Steve Albini. Σας επηρέασε κάπως αυτή η κριτική τότε;**

Δεν μας επηρέασε καθόλου. Όλοι φυσικά μιλάνε για τον Steve Albini, αλλά εγώ ήξερα τον Steve Albini και δουλέψα και μαζί του στην αρχή των 00s. Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο κόσμος επαναφέρει συνέχεια αυτές τις ιστορίες, αλλά δεν τις λένε ποτέ ολόκληρες. Ο Steve Albini ήταν σπουδαίος άνθρωπος, να ήταν καυστικός, ασκούσε σκληρή κριτική στους άλλους, αλλά ήταν εντάξει. Χτίσαμε φιλική σχέση αργότερα. Πάντως όταν είχε ασκήσει εκείνη την κριτική στους Smashing Pumpkins, δεν μας επηρέασε καθόλου. Δεν μας ένοιαζε για οτιδήποτε σκεφτόταν ο οποιοσδήποτε για εμάς.

— **Ίσως επειδή δεν σας ένοιαζε τίποτα και αυτό φαινόταν, ίσως επειδή ο ήχος σας ήταν από την αρχή εικονοκλαστικός – (αυτο)χαρκτηριστήκατε πολλές φορές ως απόκληροι, ακόμα και του alternative rock της εποχής. Ήταν όντως έτσι;**

Όλη η ουσία της εναλλακτικής μουσικής βρίσκεται στο ότι υποτίθεται πως λειτουργεί ως καταφύγιο για ανθρώπους που νιώθουν ότι δεν «κολλάνε» με την κυρίαρχη τάση, το πώς ντύνονται, τη σεξουαλικότητά τους, οτιδήποτε. Είναι ένας χώρος αποδοχής. Αλλά τι γίνεται όταν δεν σε αποδέχεται ούτε το mainstream ούτε το «εναλλακτικό», ούτε η κυρίαρχη τάση ούτε οι απόκληροι; Τότε πρέπει να φτιάξεις έναν δικό σου κόσμο από την αρχή. Αυτό κάναμε κι εμείς. Στηριχτήκαμε πολύ ο ένας στον άλλον, για να αντλήσουμε αυτοπεποίθηση, κι έτσι δεθώκαμε. Δεν χρειάστηκε να συνδεθούμε με καμία σκηνή, κίνημα ή trend. Υπήρξαμε εκτός και ανεξαρτήτως αυτών. Νομίζω ότι αυτό είναι που έκανε την μπάντα τόσο δυνατή, ώστε να αντέχει στον χρόνο ακόμη και τώρα, 36 χρόνια μετά.

— **Πράγματι δεν υποκριθήκατε ποτέ, δεν υποκριθήκατε ως πούμε «το καλό παιδί».**

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είναι ποτέ ειλικρινείς για αυτό που είναι. Μπορώ να σκεφτώ χίλια παραδείγματα τέτοιου clickbait. Η μουσική βιομηχανία υποκρίνεται ότι

είναι πολλά πράγματα, αλλά στο τέλος της ημέρας είναι μια βιομηχανία, μια επιχείρηση. Και υπάρχουν πολλοί υποκριτές στη μουσική βιομηχανία γιατί τους συμφέρει να υποκριθούν. Εμείς δεν υποκριθήκαμε ποτέ με αυτόν τον τρόπο, υποκριθήκαμε με τα ρούχα μας, με το στιλ μας.

Μετά από όλα αυτά τα χρόνια που παίζω μουσική μπορώ να πω αυτό: δεν με απασχολεί καθόλου τι νοιάζει τους ανθρώπους, αν τους ένοιαζε στ' αλήθεια ο κόσμος θα ενδιαφέρονταν για όλους, για τον οποιονδήποτε.

— **Τριάντα έξι χρόνια μετά την εποχή της αθωότητας, λοιπόν, υπάρχει κάποιο «μυστικό» για την αντοχή σας;**

Συνειδητοποιείς κάποια στιγμή ότι το να είσαι μέρος ενός επιτυχημένου καλλιτεχνικού εγχειρήματος είναι κάτι σπάνιο. Όταν είσαι νέος υπάρχει μια αλαζονεία, νομίζεις ότι ο κόσμος σου χρωστάει κάτι, ότι οι γονείς σου σου χρωστάνε κάτι, ότι σε καλεί κάποιο ιδιαίτερο πεπρωμένο. Όταν όλο αυτό δεν δουλεύει πια, όταν η ύβρις της νεανικής σου σκέψης δεν μπορεί να σε πάει πουθενά πια, τότε είναι που πρέπει να κάνεις επιλογές. Θα είσαι ένας θρύλος στο μυαλό σου ή στα μυαλά κάποιων άλλων, ή θα συνεχίσεις να δουλεύεις με τον εαυτό σου, με ό, τι ήταν αυτό που σε ενέπνεε από την αρχή όταν ήσουν κάποιος κανένας στο δωμάτιό σου; Και για εμένα αυτό ήταν η μουσική. Και αυτό που είναι πολύ ωραίο τώρα είναι ότι η μουσική δεν χρειάζεται να συνδέεται απαραίτητα με κάποια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Πρέπει να αποσυνδεθούμε από τον χρόνο, ο χρόνος δεν έχει καμία σημασία για μια μπάντα σήμερα. Εμείς, για παράδειγμα, υπήρξαμε στην εποχή μας και τότε μπορεί κάποιος να μας αγνόησαν ή να είπαν «αυτοί δεν έχουν να πουν τίποτα» και μετά να ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, να είμαστε headliners σε ένα μεγάλο φεστιβάλ και να βλέπουμε ένα σωρό νέους να πιστεύουν ότι έχουμε ακόμα κάτι να πούμε. Οπότε ποιον εμπιστεύεσαι; Έναν εικοσάχρονο που σε κοιτάζει και βλέπει σε εσένα αυτό που εγώ κάποτε είδα στους Doors ή στους Black Sabbath, ή έναν κριτικό που υποφέρει από την πίεση να πάει με το ρεύμα της κοινής γνώμης ή της μόδας;

— **Καταλαβαίνω ότι ποτέ δεν είχατε και την καλύτερη γνώμη για τους μουσικοκριτικούς.**

Υπάρχουν πολλοί βασιλιάδες και βασίλισσες εκεί έξω, ο καθένας μπορεί να έχει και από μία γνώμη. Αλλά οι αριθμοί δεν λένε ψέματα. Κι αν είσαι μια μπάντα που 30 χρόνια μετά την εποχή της παίζει ακόμα live για χιλιάδες κόσμο, ... αυτό κάτι λέει. Είμαι 57 χρονών, γιατί να έρθει κάποιος να με δει; Γιατί να στριμάρει τα τραγούδια μας; Γιατί η μουσική είναι καλή, η μπάντα ήταν πάντα καλή. Η όλη διαφωνία ήταν πάντα μεταξύ, κυρίως, εμού και όλων αυτών των πυλωρών της βιομηχανίας και του Τύπου που σου έλεγαν ότι κάτι που ήταν χάλια, ήταν υποτίθεται καταπληκτικό. Γιατί αυτό το κάτι ήταν κάποιος «δικός τους» που μιλούσε σαν αυτούς, έμοιαζε με αυτούς ή γαμούσε την αδελφή τους. Εκεί συνοψίζονται όλα τα σκατά της μουσικής βιομηχανίας. Ήταν έτσι τότε και έτσι παραμένει. Είναι ζήτημα ανθρωπίνης φύσης.

— **Ένα στοιχείο που σας χαρακτηρίζει ως δημιουργό είναι η επιμονή στη μελωδία. Πώς επιβιώνει η μελωδία σήμερα που η μουσική κινείται όλο και περισσότερο με γνώμονα τη λογική του content των social media;**

Η μελωδία είναι η υψηλότερη μορφή της μουσικής και αυτό θα έπρεπε να είναι αδιαμφισβήτητο. Και όμως αμφισβητείται. Γιατί η pop μουσική καθοδηγείται από τα trends, την έκπληξη, την περιέργεια. Αλλά ξέρουμε από τη μουσική ιστορία ότι η μελωδία είναι πάντα αυτή που επιβιώνει. Οπότε ως κάποιος που υπηρετεί τη μελωδία, έχω την πεποίθηση ότι στο τέλος θα κερδίσω. Ο κόσμος θα επιστρέφει πάντα στη μελωδία.

Ήδη έχουμε νικήσει κατά κάποιον τρόπο. Πολλές μπάντες με τις οποίες «ανταγωνιζόμασταν» στα 1990s και στα 2000s, που ήταν trendy, που μπορεί να είχαν cool ήχο ή cool μουστάκι, μετά ξεφούσκωσαν. Δεν υπήρχε ουσία, ήταν απλώς ένα disco πάρτι. Και κανένα πρόβλημα με τα disco πάρτι: το πρόβλημα προκύπτει, όταν αυτοί οι θεματοφύλακες που λέγαμε, το εξομοιώνουν με τη βαθιά σύνθεση. Είναι σαν να λες: «Δεν μου αρέσει ο Bob Dylan». Ok, μπορεί να μη σου αρέσει, αλλά το γεγονός ότι δεν σου αρέσει δεν σημαίνει ότι ο Bob Dylan δεν είναι ο Bob Dylan. Μιλούσα με έναν φίλο τις προάλλες και μου έβαλε το δίλημμα Bob Dylan vs John Lennon. Του άρεσε περισσότερο ο John Lennon. Και του λέω «Ο John Lennon είναι υπέροχος, η διαφορά όμως είναι ότι ο Bob Dylan επηρέασε τον John Lennon και όχι το αντίστροφο». Αυτό είναι το θέμα. Το να μπερδεύουμε αυτό που μας αρέσει με κάτι που εκπέμπει σε μια ευρύτερη, οικουμενική συχνότητα είναι παιδίαστικο.

Προσωπικά είχα μια παρόμοια «αποκάλυψη» με το φαινόμενο Britney Spears. Τον καιρό που μεσουρανούσε, οπουδήποτε και αν πήγαινες στην Αμερική την έβλεπες και την άκουγες. Εγώ σκεφτόμουν «Θεέ μου, δεν αντέχεται!». Τη γνώρισα όμως σε κάποιο πάρτι και ήταν μια συμπαθητική δεκαεννιάχρονη, ένα νεαρό κορίτσι της διπλανής πόρτας. Και τότε το συνειδητοποίησα: «Αν πιστεύεις ότι η Britney Spears είναι σαν οποιαδήποτε άλλη pop star, τότε κάνεις λάθος. Είναι μια παιδίαστικη σκέψη». Γιατί πολύ απλά είναι η καλύτερη, η κορυφαία όλων σε αυτό το είδος. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι όταν κάποιος φτάνει στην κορυφή πρέπει να παραδεχτεί πως είναι κορυφαίος, ακόμα και αν δεν σου αρέσει.

— **Μιλώντας για pop stars, ποια είναι η γνώμη σας για την pop μουσική;**

Δεν την αντέχω, με κάνει να θέλω να ξεράσω. Παραείναι χειριστική και νομίζω ότι στο τέλος της ημέρας προκαλεί και αρνητικά συναισθήματα δημιουργώντας ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ του pop ειδώλου και του κοινού. Το pop είδωλο πρέπει να το εξυψώσουμε το κοινό του και να το κοιτάζει από χαμηλά αποθεώνοντάς το. Νομίζω ότι έχει κάτι το απδιαστικό η όλη συναλλαγή της pop μουσικής. Ενώ στην εναλλακτική μουσική, εσύ μπορείς να είσαι στη σκηνή και εγώ να είμαι στο κοινό. Υπάρχει μια άλλη κινητικότητα, ένα διαφορετικό ήθος. Οποιοσδήποτε είναι στο κοινό μπορεί να βρεθεί στη σκηνή και το αντίστροφο. Είναι πολύ όμορφο αυτό.

— **Πώς πιστεύετε ότι θα επηρεάσει η μεγάλη τεχνολογική επανάσταση της εποχής μας, η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, τη μουσική βιομηχανία;**

Πιστεύω ότι η μουσική τεχνητή νοημοσύνη, θα εξαφανίσει τους περισσότερους pop stars. Δεν τους χρειάζομαστε και τα στελέχη της μουσικής βιομηχανίας θα συνειδητοποιήσουν ότι δεν είναι απαραίτητο να πληρώνουν έναν pop star όταν θα μπορούν να φτιάχνουν νέους κάθε μέρα. Περισσότερα λεφτά για τη βιομηχανία, συν απαλλαγή από τα ανθρωπίνα καπρίτσια ενός pop star και όλες τις σχετικές ανάγκες – μαλλιά, μακιγιάζ και τα λοιπά. Αλλά τους αληθινούς καλλιτέχνες δεν θα μπορέσει να τους ξεφορτωθεί τόσο εύκολα το σύστημα. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να μιμηθεί τη

φωνή, το στιλ, αλλά πάντα κάτι θα λείπει. Θυμάμαι πριν δύο τρία χρόνια που ένα λογισμικό AI έφτιαξε ένα «καινούργιο» τραγούδι των Nirvana. Ακουγόταν σαν Nirvana, αλλά περισσότερο σαν ένα κολάζ Nirvana στιγμών. Έλειπε το στοιχείο που έκανε τον Kurt Cobain αυτό που ήταν, η ευφυΐα του, το πνεύμα του, το χιούμορ του. Δεν μπορεί να το αντιγράψει αυτό μια μηχανή. Την pop μπορεί να την αντιγράψουν όλη μέρα, άλλωστε όλα ακούγονται το ίδιο. Αλλά δεν υπάρχει τρόπος μια μηχανή να μιμηθεί ή να αντιγράψει έναν ζωντανό όπως εγώ. **■**

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη  
τη συνέντευξη





# ΕΥΛΟΚΑΣΤΡΟ

Το καλοκαίρι βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από την Αθήνα

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ



Ι μέρες ζεστές και η διάθεση φυγής από τη μεγάλη πόλη ανεβασμένη. Τι καλύτερο από μικρές, γρήγορες, εύκολες εξορμήσεις κοντά στην Αθήνα; Ένα roadtrip με την παρέα

και με προορισμό το πανέμορφο Ξυλόκαστρο, το «Πράσινο ακρογιάλι» του **Κώστα Καρυωτάκη**; Για να «καθούμε» στα πανέμορφα δάση, όπως εκείνο του Πευκιά, να περιηγηθούμε στους επιβλητικούς πύργους, να θαυμάσουμε τις αριστοκρατικές βίλες, όπως αυτή του **Άγγελου Σικελιανού** που βρίσκεται στο κτήμα του ξενοδοχείου **Sikyon Coast Hotel**, και κυρίως για να δροσιστούμε σε πεντακάθαρές παραλίες με Γαλάζια Σημαία. Βουτιές ξανά και ξανά σε έναν τόπο ειδυλλιακό με δαντελωτές ακρογιαλίες. Μόλις 1,5 ώρα από την πρωτεύουσα χρειάζεται κανείς για να βρεθεί σε αυτόν τον επίγειο παράδεισο που προσφέρει μοναδικές εμπειρίες στους «ψαγμένους» ταξιδιώτες, σε οικογένειες, στις μικρές και μεγάλες παρέες. Εποχή: Καλοκαίρι. Συναίσθημα: Απόλυτη χαλάρωση και ξεγνοιασιά. Αύρα: Κοσμοπολίτικη. Προορισμός: Ξυλόκαστρο!

Η όμορφη παραθαλάσσια κωμόπολη στη νότια πλευρά του **Κορινθιακού Κόλπου**, στις όχθες του **ποταμού Σύθα**, είναι από τις πρώτες στη χώρα μας που ανέπτυξαν τον τουρισμό και εξακολουθεί και στις μέρες μας να προσελκύει χιλιάδες επισκέπτες κάθε καλοκαίρι παραμένοντας ένας από τους πιο κοσμοπολίτικους προορισμούς σε όλη την Πελοπόννησο. Οι μορφιές της κωμόπολης, που πήρε το όνομά της από ένα ξύλινο στρατώνια στα χρόνια της Φραγκοκρατίας, πολλές και ικανές να καλύψουν όλα τα γούστα. Το καταπράσινο σκηνικό με το στολίδι του Ξυλόκαστρου είναι το αισθητικό δάσος του **Πευκιά** με τη μεγάλη οικολογική αξία που διαθέτει 83 είδη φυτών, ανάμεσά τους πεύκα, μυρτιάς, κέδροι, αλμυρική, αγριολούλουδα και βότανα. Το επιβλητικό αυτό πευκόδασος οδηγεί στην ομώνυμη βοτσαλωτή παραλία με τα κρυστάλλινα, ανοιχτογάλαζα νερά και την άφθονη σκιά, ό,τι πρέπει για μια δροσιστική βουτιά (εδώ μπορείτε επίσης, να κάνετε και πεζοπορία τις ώρες που ο ήλιος το επιτρέπει στα ειδικά μονοπάτια που έχουν χαραχτεί).

Υπάρχουν και άλλες ηλιόλουστες παραλίες με Γαλάζιες Σημαίες, όλες ιδανικές στάσεις για παιχνίδι με το νερό. Στη **Συκιά**, ένα παράδειγμα, την παραλία του ομώνυμου χωριού θα βρείτε βόταλα και πεντακάθαρα νερά. Πρόκειται για

παραλίες που ενέπνευσαν ποιητές, όπως τον Κώστα Καρυωτάκη που έγραψε το «*Πράσινο ακρογιάλι της πατρίδας*», παραλίες που έγιναν τόπος γυρισμάτων για αγαπημένες ελληνικές ταινίες όπως το «*Αιτέρνα, φτώχεια και φιλότιμο*» (1955) και «*Τα κόκκινα φανάρια*» (1963), παραλίες που έχουν απολαύσει βασιλιάδες, διεθνείς διασημότητες, αλλά και οι πρώτοι γυμναστές!

Στα αξιοθέατα του Ξυλόκαστρου περιλαμβάνονται η **εκκλησία του Αγίου Βλασίου**, ένα ιστορικό εκκλησιαστικό μνημείο τέχνης και πολιτισμού, που στολίζουν αυθεντικά έργα μεγάλων αγιογράφων, αλλά και η **Μονή της Παναγίας Κορφιώτισσας** – μια βόλτα μέχρι εκεί αξίζει όχι μόνο για το εντυπωσιακό σκαλιστό της τέμπλο που χρονολογείται από τον 17ο αιώνα, αλλά και για την εκπληκτική θέα που προσφέρει στον Κορινθιακό κόλπο.

Το «σημείο μηδέν» κάθε βόλτας στο Ξυλόκαστρο είναι η παραλιακή περαντζάδα. Ένα άτυπο ραντεβού τα απογεύματα του καλοκαιριού όπου ντόπιοι και παραθεριστές συναντιούνται και απολαμβάνουν έναν χαλαρό περίπατο. Διασκεδαστική εμπειρία για πολλούς είναι και ο ποδηλατόδρομος κατά μήκος της παραλίας, στον οποίο μπορεί να απολαύσει κανείς το τοπίο και να περιηγηθεί χαλαρά σε κάθε στενό της κωμόπολης.

Ένας ορεξάτος για βόλτες επισκέπτης θα ανακαλύψει ότι υπάρχουν και κάποια επιπλέον σημεία για εξερεύνηση, όπως το γραφικό λιμάνι, αλλά και η **μαρίνα με το ανοιχτό θέατρο Βασίλης Γεωργιάδης** όπου το καλοκαίρι γίνονται διάφορες εκδηλώσεις. Οι φίλοι του πολιτισμού μη χάσετε και αυτό το καλοκαίρι το «*Voés Festival*» στο **Χιονοδρομικό Κέντρο Ζήρειας** το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Ιουλίου (25-27) με καλλιτέχνες ορόσημα για όλες τις γενιές, γαστρονομικές εκδηλώσεις, δράσεις για τους λάτρεις της φύσης και των δραστηριοτήτων βουνού!

Αν δεν φοβάστε μερικά έξτρα χιλιόμετρα, σε κοντινές αποστάσεις θα βρείτε πολλά παραλιακά χωριά με όμορφες ακτές. Κοντά στο Ξυλόκαστρο και ανάμεσα στα χωριά **Καμάρι** και **Λουτρό**, βρίσκεται ο χείμαρρος **Φόνισσα** με το ξακουστό φαράγγι. Ξακουστό ακριβώς επειδή είναι ένα από τα δυσκολότερα να διασχίσει κανείς στην Ελλάδα και αποτελεί πρόκληση για τους λάτρεις του εναλλακτικού τουρισμού. Το Ξυλόκαστρο μπορεί επίσης να γίνει καλό ορμητήριο για περισσότερες αποδράσεις στον νομό Κορινθίας όπως στα **Ζήρεια-Τρικαλοχώρια**, **Φενεός**, **Αρχαία Κόρινθος** (οι φυσιολάτρες εδώ θα ενθουσιαστούν) και να συνδυάσει ποικίλες δραστηριότητες αναψυχής, αλλά και οινoturισμό.

## Πού θα φάτε

Στην όμορφη πελοποννησιακή κωμόπολη υπάρχουν πολλές προτάσεις με ταβέρνες, εστιατόρια και καφέ για όλους. Λίγα μόλις μέτρα μετά την είσοδο του Πευκιά Ξυλοκάστρου, θα βρεις έναν minimal, ανοιχτό χώρο που λικνίζεται σε jazz ρυθμούς και έχει άρωμα νησιού, το **Pavilion – Τουριστικό Περίπτερο Ξυλοκάστρου** (2743027105). Εδώ η μέρα ξεκινά νωρίς το πρωί με ομελέτες και fluffy pancakes, συνεχίζει με ωραία πιάτα θαλασσινών ή κρεατικών, τέλειο και το ηλιοβασίλεμα συνοδεία μοναδικών κρασιών και δροσιστικών signature cocktails. Στην παραλία της Συκιάς, σε έναν όμορφο χώρο, με τραπέζια πάνω στη θάλασσα το εστιατόριο **Ακρωτήρι** (2743061664) σερβίρει μοναδικές γεύσεις σε εξαιρετικά ειδυλλιακή ατμόσφαιρα. Εδώ θα βρεις πιάτα με θαλασσινά και κρεατικά, φρέσκο ψάρι, πρωτότυπους μεζέδες και ελληνική μεσογειακή κουζίνα με φρέσκα, ντόπια υλικά – και εδώ πολύ ωραίο ηλιοβασίλεμα. Στο λιμάνι όπου προσάραξε η Αργώ, εδώ από όπου οι Αριστοναύτες της Πελλήνης ξεκίνησαν για το μακρινό τους ταξίδι, ο **Aryvalos - Pellenian sea & food** (6955545373) έχει lounge μουσικές, signature κοκτέιλς και μενού που δημιούργησε ο διάσημος σεφ Ηλίας Σκουλάς.

Στην **Αυλή** (2743025525) θα πας για νόστιμη πίτσα με φρέσκα υλικά. Αν είσαι φαν των κρεατικών, τα καλύτερα σουβλάκια, κοντοσουβλάκια και γύρους θα τα βρεις στον **Γιαννόπουλο** (2743022950). Για δροσερή μπιρίτσα και ωραίους μεζέδες ιδανικό είναι το **Resalto** (2743025140) που συνδυάζει την καλή rock μουσική με τη θαλασσινή αύρα. Στο **Destino all day and night bar** (2743028309) στην καρδιά της πόλης, πάνω στην παραλία, θα πας από το πρωί για καφέ, πολύ ωραίο πρωινό και brunch (γλυκά pancakes του ονείρου), νόστιμα πιάτα στη συνέχεια – από πρωτότυπα finger food και pasta μέχρι εξαιρετικά burgers και πιάτα κρεατικών. Στα συν τα ωραία του κοκτέιλ.

Εκεί τριγύρω θα κάνεις μια στάση και στο πολύ ζωντανό **Dogville all day bar** (2743300307) από το πρωί για ωραίο καφέ και finger foods, αργότερα ωραία ποτά, κοκτέιλς και μουσικές που καταλήγουν σε ελληνικά του κεφιού και χορούς μέχρι τα ξημερώματα (κάνουν και live). Το **Bandit's Roost** (2743306740), κι αυτό all day bar, σερβίρει πολύ καλό καφέ, ποτά, κοκτέιλς, έχει και ωραία μουσική. Λίγο πιο κάτω βρίσκεται και το **Samaa bar-club** που φιλοξενεί γνωστούς djs. Εδώ θα απολαύσεις κοκτέιλς με θέα στον Κορινθιακό και θα χορέψεις.

Στο **The Kraken Beach Bar** (6983961166) θα πας για brunch, φαγητό και κοκτέιλ δίπλα στην πισίνα. Στα «οπωσδήποτε» του Ξυλόκαστρου είναι τα καταπληκτικά και με γαλλική εσάνς γλυκά και παγωτά από το ροζ και παραμυθένιο **Choux Choux Patisserie Artisan** (2743306930) του Δημήτρη Λέκκα. Κι άμα έχεις γενέθλια και θες να τα γιορτάσεις εκεί, φτιάχνουν υπέροχες τούρτες παγωτό. Αν πάλι ψάχνεις την τέλεια πρωινή μπουκιά πριν από το μπάνιο, ο δρόμος σε οδηγεί προς τον **φούρνο του Φιαμέγκου** (2743025433) για τη χειροποίητη σπανακόπιτα που όμοια δεν έχεις δοκιμάσει στο Ξυλόκαστρο. Όπως στην Αθήνα έτσι και στο Ξυλόκαστρο, μετά το ξενύχτι δεν θα πας για ύπνο με άδειο στομάχι, οπότε επιβάλλεται να περσείς από την **Καντίνα** (6996600042) για «βρόμικο».

Για τους ρομαντικούς σινεφίλ της παρέας, στο Ξυλόκαστρο υπάρχουν και δύο θερινά σινεμά, το **Cine Ηλέκτρα** (2744028757) και το **Cine Αυλαία** (2743028064) για ήρεμα ξέγνοιαστα βραδιάκια με ταινίες κάτω από τα αστέρια και pop corn. Για shopping ξεχωρίζει το κοσμηματοπωλείο **Lamprou**, το τέλειο μέρος για να πάρεις δώρα και ενθύμια για τους αγαπημένους σου, αλλά και για να χαρίσεις στον εαυτό σου ένα όμορφο κόσμημα. Αν θέλεις να παραμείνεις fit και να κάνεις κι εδώ τη γυμναστική σου αλλά δεν έχεις τον κατάλληλο εξοπλισμό, το **Sport club 2004** με επιλεγμένα προϊόντα από τα καλύτερα ελληνικά και διεθνή brands θα σταθεί δίπλα σου.

## Πού θα μείνετε

Στο Ξυλόκαστρο με τη μεγάλη επισκεψιμότητα από ξένους και Έλληνες τουρίστες, θα βρεις δωμάτια για κάθε γούστο και budget. Στα φροντισμένα δωμάτια του μοντέρνου **Arion Hotel Xylokastro** (2743022230) λίγα βήματα από την παραλία **Πευκιά** και το παγκοσμίου φήμης πευκόδασος, θα απολαύσεις άνεση και πολυτέλεια, υψηλή αισθητική και εκπληκτική θέα. Αν είσαι λάτρης της διακριτικής πολυτέλειας επέλεξε το **Sikyon Coast Resort and Spa** (2743023229). Πάνω στην ακτογραμμή βρίσκονται τα όμορφα και άνετα εξοπλισμένα διαμερίσματα **Isola Apartments** (2743027246), με ιδιωτική πισίνα και τζακούζι. Σουίτες με θέα στον **Κορινθιακό** ή στους καταπράσινους κήπους του, παρέχει και το υπερπολυτελές **Le Convivial Luxury Suites and Spa** (2743306788), ξενοδοχείο 5 αστέρων με νοσταλγική ατμόσφαιρα. Μια φορά να πας και θα ζητάς να επιστρέψεις ξανά και ξανά στο πράσινο και γραφικό αυτό διαμάντι του Κορινθιακού που λέγεται Ξυλόκαστρο.

# BANDIT'S ROOST ALL DAY BAR

Το meeting point του καλοκαιριού



**Σε ένα από τα ομορφότερα σημεία** του Ξυλόκαστρου, στην παραλία, βρίσκεται το Bandit's Roost All Day Bar που από το 2015 έχει γίνει το απόλυτο στέκι στην περιοχή και έχει αφήσει το στίγμα του στη διασκέδαση με τα ποιοτικά ποτά και τις απίθανες μουσικές του. Φέτος μας υποδέχεται με την ίδια διάθεση και υπέροχη ανανεωμένη διακόσμηση: η γνωστή industrial αισθητική αναβαθμίστηκε με funky στοιχεία και περισσότερο χρώμα.

Έλα από το πρωί για να απολαύσεις αρωματικό καφέ δίπλα στο κύμα. Είναι ιδανικός προορισμός, όμως, και για χαλάρωση μετά το μπάνιο στη θάλασσα ή την απογευματινή βόλτα. Το βράδυ ετοιμάσου για την απόλυτη εμπειρία Bandit's Roost που δεν είναι τίποτα λιγότερο από αξέχαστες στιγμές διασκέδασης. Happy vibes και ατμόσφαιρα party σε βάζουν από νωρίς στο νόημα, ενώ ελληνικές και ξένες mainstream μουσικές απογειώνουν το κέφι. Εδώ θα βρεις και δροσιστικά signature cocktails, όπως το Spicy Verde με λευκή τεκίλα, βασιλικό, αγγούρι και πιπεριές jalapeños, το Tropical Tingle με ρούμι, λεμονόχορτο, cachaca και πικάντικο ανανά, καθώς και το Drunken Mexican με λευκή τεκίλα, mescal, ροδάκινο και αφρό από κίτρο.

Τώρα το καλοκαίρι διοργανώνονται συχνά και μουσικά events με DJs, τα περίφημα parties του Bandit's Roost, με ελληνικά και ξένα μουσικά hits, που σίγουρα δεν θέλεις να χάσεις.



## INFO

Σπ. Παπαγεωργίου 17  
Ξυλόκαστρο  
2743306740  
f Bandit's Roost  
All Day Bar  
@bandits\_roost\_all\_  
day\_bar

# CHOUX CHOUX

Παγωτό και γλυκό σαν παραμύθι!



**Μια φορά** κι έναν καιρό οι νεράιδες φτερούγισαν κι ένα παραμύθι ζωντάνεψε στην κεντρική πλατεία του Ξυλόκαστρου. Ο γλυκός «υπεύθυνος» αυτής της ιστορίας δεν είναι άλλος από το μοναδικό Choux Choux, το κουκλίστικο ζαχαροπλαστείο που τρία χρόνια τώρα γεμίζει τις καρδιές και τους γευστικούς μας κάλυκες με μοναδικές γεύσεις, ωθώντας μας να επιστρέψουμε στο πιο cute spot Ξανά και Ξανά. Στο μαγαζί θα βρεις λίγα τραπεζάκια για «εκλεκτούς», πανέτοιμα να φιλοξενήσουν τα ταξίδια σου στη χώρα της λιχουδιάς, και αμέ-

τρητες επιλογές όπως τάρτες φρούτων, μιλφέιγ με βανίλια Μαδαγασκάρης και cheesecake φούρνου φλαν που ξεπερνούν τη θνητή σου φαντασία! Και φυσικά, από το δέντρο στο πιάτο σου, τα πορτοκάλια ντόπιων παραγωγών μετατρέπονται στην πορτοκαλόπιτα που «σπάει ταμεία» και σου κάνει νάζια με τα αρώματά της.

Όμως, καλοκαίρι δίχως παγωτό Choux Choux, δεν είναι καλοκαίρι. Μια κλεφτή ματιά και νιώθεις ότι ο παράδεισος υπάρχει και κρύβεται στις... 50 αποχρώσεις του gelato! Απόλυτα χειροποίητες δημιουργίες, χωρίς χρωστικές, γεύσεις κλασικά αγαπημένες, όπως φιστίκι, φουντούκι και αμύγδαλο έρχονται να συναντήσουν τις πιο «θεατρίνες», τις πιο ευφάνταστες συνθέσεις που δεν είναι άλλες από τις porcupine με καραμέλα, σοκολάτα με κακαόμαζα, μπισκότο κανέλας και το τριπτυχο ρικότα-ρόδι-φιστίκι!

Το παριζιάνικο ζαχαροπλαστείο σε γλυκοφιλά δημιουργικά και σου δίνει την ανάσα δροσιάς που σου έλειπε. Δεν είναι απλός έρωτας, είναι Choux Choux!



## INFO

Αγίου Βλασίου 6  
Ξυλόκαστρο  
2743306930  
www.choux-choux.gr  
f chouxchouxpatisserie  
@choux\_choux\_  
patisserie\_artisan



**Τώρα το καλοκαίρι** δεν χρειάζεται να πας μακριά για να χαλαρώσεις απολαμβάνοντας τη θάλασσα, παρέα με πεντανόστιμο φαγητό και δροσιστικά ποτά. Μια βόλτα μέχρι το Ξυλόκαστρο αρκεί για να βγεις από την καθημερινή ρουτίνα. Εκεί, μπροστά στη θάλασσα σε περιμένει το μοναδικό all day bar Destino, έμπνευση του Γιώργου Πανόπουλου, που φέτος κλείνει 10 χρόνια επιτυχημένης πορείας, με φιλόξενη ατμόσφαιρα, συνεχείς εκπλήξεις και την ίδια προσοχή σε κάθε λεπτομέρεια.

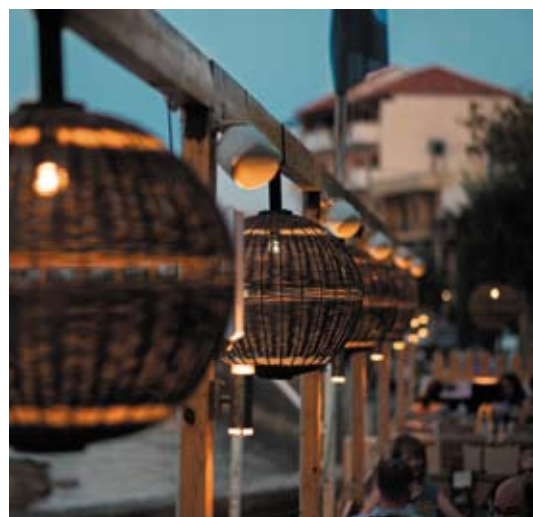
Θα το βρεις ανοικτό από νωρίς το πρωί για να απολαύσεις υπέροχο καφέ στον πλήρως ανακαινισμένο εσωτερικό χώρο ή στον εξίσου εντυπωσιακό εξωτερικό χώρο δίπλα στη θάλασσα. Λίγο αργότερα και συγκεκριμένα από τις 10.00 έως τις 17.00, είναι η ώρα για το πασίγνωστο brunch που έχει κερδίσει δίκαια τις καρδιές και των πιο απαιτητικών foodies για το πλούσιο μενού και τα καταπληκτικά πιάτα από τα πιο ποιοτικά υλικά. Οι επιλογές είναι πολλές και περιλαμβάνουν χορταστικά sandwiches, όπως Avocado toast με ζυμωτό ψωμί, χειροποίητη κρέμα avocado, ιταλικό προσούτο, chives, παρμεζάνα και αυγό και πεντανόστιμα pancakes σε γλυκιές και αλμυρές εκδόσεις. Υγιεινό και δυναμωτικό, το αυγό έχει την τιμητική του με «δυνατές» προτάσεις όπως Eggs Benedict με δύο αυγά ποσέ, καπνιστό μπέικον και σάλτσα hollandaise σε φρεσκοζυμωμένο ψωμί brioche και Grandma's Kagiana με αυγά στραπατσάδα, ντομάτα, σύγκλινο Μάνης, φέτα και ζυμωτό ψωμί. Εδώ θα βρεις και εξαιρετικές vegan προτάσεις, όπως το Vegan Humus Tartine με χωριάτικο ζυμωτό ψωμί, χειροποίητο humus παντζάρι, αβοκάντο, ντοματίνια, tofu, chives και chiseeds.

Το απόγευμα μετά το μπάνιο θα έρθεις για αυθεντικές γεύσεις pasta, όπως Garganellicon Pollo με κοτόπουλο, λιαστή ντομάτα, παρμεζάνα και ελαφριά pesto, όπως επίσης και για τις εξαιρετικές προτάσεις σε εκλεκτά κρέατα, όπως ταλιάτα μοσχαρίσια με σάλτσα béarnaise και διχρωμία πουρέ πατάτας. Η εμπειρία Destino συνεχίζεται και το βράδυ όταν τα φώτα πέφτουν στη θάλασσα και ο εξωτερικός του χώρος μετατρέπεται σε ένα μαγευτικό σκηνικό που σε ταξιδεύει σε κάποιο νησί. Υπό τους ήχους απαλής lounge μουσικής απολαμβάνεις δροσιστικά signature cocktails και εκλεκτά κρασιά από τη νέα πλούσια winelist, που συνοδεύονται τέλεια από προσεκτικά σχεδιασμένες επιλογές finger food.



# DESTINO ALL DAY BAR

Μοναδικό design και all day εμπειρία



Σπ. Παπαγεωργίου 29Α  
 Ξυλόκαστρο  
 2743028309  
[www.destino.gr](http://www.destino.gr)  
 Destino All Day & Night Bar  
 @destino\_all\_day\_and\_night\_bar



# LAMPOU

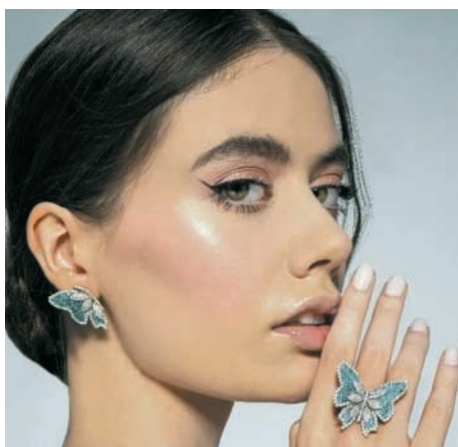
## EXCLUSIVE JEWELLERY

Εκλεπτυσμένα  
κοσμήματα και  
ρολόγια

Με μακρά παράδοση στον χώρο του κοσμήματος, το κοσμηματοπωλείο Lamprou ιδρύθηκε το 1958 στο Αίγιο από τον Σπυρίδωνα Λάμπο και επέκτεινε τις δραστηριότητές του στο Ξυλόκαστρο το 1979. Η Αναστασία Λάμπο ανέλαβε την επιχείρηση το 1999, μετά τις πανεπιστημιακές της σπουδές, με το κοσμηματοπωλείο σήμερα να διαθέτει εκλεπτυσμένου γούστου κοσμήματα, όπως δαχτυλίδια και μονόπετρα, βέρες γάμου, βέρες αρραβώνα, βαπτιστικούς σταυρούς, σκουλαρίκια, βραχιόλια και κολιέ, αλλά και επώνυμα ελβετικά ωρολόγια. Το κοσμηματοπωλείο Lamprou θα σας προτείνει μοναδικές χειροποίητες δημιουργίες, καθώς και μια πλήρη συλλογή για επώνυμα δώρα, σε πραγματικά ανταγωνιστικές τιμές. Επισκεφθείτε το φυσικό κατάστημα για να δείτε όλα αυτά από κοντά ή περιηγηθείτε στο διαδικτυακό τους κατάστημα.

### INFO

Π. Τσαλδάρη 46, 2743022743  
www.lamprou.gr  
lampouanastasia



# SPORT CLUB 2004

Επιλεγμένα αθλητικά  
και casual brands

Ελληνική οικογενειακή επιχείρηση επώνυμων προϊόντων αθλητικών και casual brands, που ξεκίνησε με μεράκι και αγάπη το 1994 στην Αιγείρα Αχαΐας, από τον Ιωάννη Ψαρράκο, και συνεχίζει έως και σήμερα, με τη δεύτερη γενιά, τον Παναγιώτη και τη Δέσποινα. Εδώ θα βρείτε μια πολύ μεγάλη γκάμα από επιλεγμένα ρούχα, παπούτσια και αξεσουάρ για άνδρες, γυναίκες και παιδιά, πάντα με στόχο την αξιοπιστία και τον σεβασμό προς όλους μας. Επισκεφθείτε κάποιο από τα 4 καταστήματα ή περιηγηθείτε στο ενημερωμένο και εύχρηστο e-shop.

### INFO

Ξυλόκαστρο: Π. Τσαλδάρη 27  
Παραλία Ακράτας: Αιγαίου και  
Αμοργού  
Κράθιο Ακράτας (outlet):  
Πελοποννήσου 6  
Καλάβρυτα: 25ης Μαρτίου 29  
www.sportclub2004.gr  
SportClub2004  
sport\_club\_2004



# PAVILION

Η γαστρονομική αποκάλυψη  
από κύμα και πεύκο



Λίγα μόλις μέτρα μετά την είσοδο του Πευκιά Ξυλοκάστρου, θα βρεις έναν minimal και ταυτόχρονα ανοιχτό χώρο που ραίνεται από φως, αλμύρα και πευκοβελόνες, λικνίζεται σε jazz ρυθμούς και φέρει άρωμα νησιού. Το όνομα αυτής της γαστρονομικής αποκάλυψης είναι Pavilion - Τουριστικό Περιπτερο Ξυλοκάστρου.

Στο Pavilion η μέρα ξεκινά νωρίς το πρωί, με μοναδικές ομελέτες και fluffy pancakes που σε κάνουν να αναφωνείς «αλληλούια» αντί για καλημέρα!

Τη θέση του πρωινού διαδέχονται μοναδικές μρωδιές που φθάνουν από τον Κορινθιακό, με τη σφυρίδα φρικασέ και το κριθαρότο mare paradiso να έχουν την τιμητική τους. Κι αν αντί για θαλασσόλυκος της γεύσης, είσαι ένας ακόμη λάτρης του βουνού και των καρπών του, τότε σου έχουμε νέα. Ζουμπερά φιλέτα, μπριζόλες και πικάνια από ελληνικές φάρμες ψήνονται μπροστά στα μάτια σου, σε ένα μοναδικό show με πρωταγωνιστές εσένα και τον ουρανό σου!

Κι επειδή σε όλους αρέσει το happy end, σου προτείνουμε γλυκές αμαρτίες, όπως η Τροπική πανδαισία και η lava Alaska που δημιουργούνται à la minute από τους chef κι εξαφανίζονται στο δευτερόλεπτο.

Η ώρα περνά και λίγα μόλις σκαλιά σε χωρίζουν από το πιο μαγευτικό ηλιοβασίλεμα. Ετοιμάσου να το απολαύσεις στο μπαλκόνι του Pavilion, συνοδεία μοναδικών κρασιών και δροσιστικών signature cocktails. Λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και... το Pavilion είναι ακριβώς ό,τι ζητά η καρδιά σου αυτό το καλοκαίρι!



### INFO

Κωνσταντίνου  
Καραμανλή 1  
Ξυλόκαστρο  
2743027105  
www.  
touristikoperiptero.gr  
touristikoperiptero

# ΑΚΡΩΤΗΡΙ

Θα χορτάσεις καλοκαίρι!



**Ακούς ελληνικό καλοκαίρι** και το μυαλό σου ταξιδεύει αμέσως σε παραλίες και φαγητό παρέα με τους αγαπημένους σου, πάνω στο κύμα. Οι εικόνες αυτές ζωντανεύουν στο Ακρωτήριο, το εστιατόριο που από το 2006 βρίσκεται πάνω στην παραλία Συκιά, μόλις μία ώρα μακριά από την Αθήνα και συνδυάζει πανοραμική θέα στην ανοιχτή θάλασσα και πεντανόστιμο φαγητό. Το μενού έχει άρωμα θάλασσας και η επιτυχία του κρύβεται στα ολόφρεσκα υλικά, καθώς και στο πάντρεμα της παραδοσιακής κουζίνας με τις σύγχρονες

γαστρονομικές τάσεις.

Στη φιλόξενη σάλα ή στον εξωτερικό χώρο με τραπεζάκια δίπλα στη θάλασσα θα χαλαρώσεις και θα ευχαριστηθείς λαχταριστές προτάσεις θαλασσινών, όπως φρέσκο ψάρι στα κάρβουνα, θράψαλο γεμιστό με ντομάτα και φέτα, κριθαρότο γαρίδας και μοναδικά risotti θαλασσινών. Θα δοκιμάσεις οπωσδήποτε και την περίφημη μακαρονάδα του ψαρά που έχει κερδίσει και τους πιο απαιτητικούς καλοφαγάδες.

Κι αν προτιμάς το κρέας, θα απολαύσεις χοιρινές μπιριζόλες γάλακτος, χειροποίητο σουβλάκι κοτόπουλου, ζουμερά μπιφτέκια και απίθανο σουβλάκι αγριογούρουνου, όλα από εκλεκτά κρέατα πρώτης ποιότητας. Χορταστικές σαλάτες και μεγάλη ποικιλία ορεκτικών συμπληρώνουν μοναδικά το κάθε γεύμα, ενώ το κρασί από τη Νεμέα και άλλα ελληνικά αποστάγματα θα απογειώσουν τη γευστική εμπειρία και το κέφι. Καθημερινά 10.00 με 23.00.

**Extra tip:** Μείνε για το πλιοβασιλέμα! Όταν ο ήλιος αρχίζει να δύει, δημιουργείται ένα μαγευτικό σκηνικό που θα σου μείνει πραγματικά αξέχαστο.



## INFO

Ε.Ο. Κορίνθου  
Πατρών  
Ξυλόκαστρο  
2743061664  
www.  
akrotirirestaurant.gr  
f Ακρωτήριο  
Εστιατόριο Συκιά

ΑΦΙΕΡΩΜΑ



ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟ

# ARION HOTEL

Άνεση και πολυτέλεια μπροστά  
στο απέραντο γαλάζιο



**Αν κλείσεις τα μάτια** και ονειρευτείς πώς θα ήθελες να είναι το ξενοδοχείο όπου θα περάσεις τις διακοπές σου, σίγουρα θα φανταστείς κάτι σαν το Arion Hotel. Στο κέντρο του Ξυλόκαστρου, όπου θα πας παντού σε 5 λεπτά με τα πόδια, μπροστά στη θάλασσα και ακριβώς δίπλα στο υπέροχο, παγκοσμίως φημισμένο πευκόδασος του Πευκιά, το πλήρως ανακαινισμένο Arion θα σας προσφέρει

ό,τι χρειάζεστε για ανέμελες διακοπές. Διαθέτει 74 δωμάτια και σουίτες, όλα με ιδιωτικά μπαλκόνια και θέα είτε στη θάλασσα είτε στα πεύκα, σουίτες με τζακούζι, σουίτα νεονύμφων, δωμάτια με ηχομόνωση, οικογενειακά δωμάτια, εγκαταστάσεις για ανθρώπους με αναπηρία, με το προσωπικό να φημίζεται τόσο για τον επαγγελματισμό όσο και για τη φιλοξενία.

Το 4άστερο Arion διαθέτει μια φανταστική οργανωμένη παραλία με βότσαλο ακριβώς μπροστά, πισίνα, αλλά και οργανωμένο Spa (τζακούζι, ατμόλουτρο, σάουνα, αλλά και υπηρεσίες μασάζ) για την απόλυτη χαλάρωσή σας, καθώς επίσης πλήρες μπαρ και εστιατόριο, μπροστά στη θάλασσα, για αξέχαστες στιγμές όλες τις ώρες της ημέρας και φανταστικά πλιοβασιλέματα.

**Extra tip:** Το Arion Hotel μπορεί να φιλοξενήσει δεξιώσεις και ημερίδες.



## INFO

Κων/νου Καραμανλή 3,  
Ξυλόκαστρο,  
2743022230  
www.arion-pefkias.gr

Επιμέλεια:  
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ  
ΣΙΓΑΛΟΥ

# look



### ROTATE

Φλοράλ slip dress Tazzy €264



### CHANEL BEAUTY

Παλέτα με σκιές ματιών Les Beiges σε απόχρωση COOL



### JACQUEMUS

Τσάντα Le Chiquito Long Boucle €750



### NOTOS

Συγσσο πουκάμισο εμπριμέ με δέσιμο Luna και παντελόνι ψηλόμυσο με print Joy €136 και €143



Σε 10 λεπτάκια  
έχω ραντεβού.  
Ας μπω  
για μπάνιο!



### CALZEDONIA

Κοντό φόρεμα κροσέ €35,90



### MC2 SAINT BARTH

Τσάντα παραλίας Daisy Print €149



### KALOGIROU

Τακούνια Alevi Rachel



### MISSONI

Γυαλιά ηλίου



### CACATOES

Σανδάλια Trancoso gold €46



### MK FINE JEWELRY

Δαχτυλίδι Heart & Arrow €120



### SWATCH

Ρολόι Pearl Glean €190



### ESSENTIAL ANTWERP

Κροσέ knitted τσαντάκι €115



### DORE SHOES

Χειροποίητα δερμάτινα slippers με κέντημα σε denim



### TEZENIS

Ολόσωμο μαγιό Wild Leopard €24,99

## CITY GUIDE



## Τι οφείλουμε στη δημοκρατία

Τριάντα και πλέον δημιουργοί έρχονται σε τρία τοπόσημα της πόλης να κεντρίσουν σκέψεις και συζητήσεις μέσα από περφόρμανς, εκθέσεις, παρεμβάσεις

Πώς μιλούμε για τη δημοκρατία το σώμα, η γλώσσα και η τροφή; Πώς μπορούμε να σκεφτούμε ξανά τη δυνατότητα συμβίωσης μέσα από την ηθική, τη δικαιοσύνη, το περιβάλλον; 5 με 7 Ιουλίου η πλατφόρμα «*What We Owe Democracy*», που ενορχηστρώνει ο γνωστός σκηνοθέτης **Νίκος Διαμαντής** –μία συνεργασία του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά με το Φεστιβάλ Αθηνών–, εστιάζει στο τρίπτυχο υγεία-τροφή-γλώσσα με δωρεάν δράσεις στο Νοσοκομείο Σωτηρία, την Ιχθυόσκαλα Κερατσινίου και την Εθνική Βιβλιοθήκη αντίστοιχα. Λογοτέχνες και φιλόσοφοι, ηθοποιοί και χορευτές, εικαστικοί και μουσικοί έρχονται να κεντρίσουν σκέψεις και διαλόγους για τις οφειλές μας απέναντι στη Δημοκρατία. Ανάμεσά τους ο **Ηλίας Μαγκλίνης** και η **Σοφία Νικολαΐδου** οι οποίοι υπογρά-

φουν το κείμενο «*Οι χάρτες των υπέροχων σωμάτων μας*» –που θα ερμηνεύσουν οι Εβελίνα Αραπίδη, Πέρης Μιχαηλίδης και Όμηρος Πουλάκης–, η **Γλυκερία Μπασδέκη** και ο **Χρήστος Χρυσόπουλος** με το «*Μέχρι το επόμενο δελτίο ειδήσεων θα είναι ήδη αργά*» –που θα «ζωντανέψουν» η Μάνια Παπαδημητρίου και ο Βαγγέλης Ρόκκος– και οι **Μιχάλης Μακρόπουλος**, **Νικήτας Σινιόσογλου** και **Βίβιαν Στεργίου** οι οποίοι εστιάζουν στο «αίσθημα δικαίου», σκέψεις που θα μας συστήσουν μέσα από την ερμηνεία τους οι Θοδωρής Γκόνης, Δανάη Παπουτσή, Γιάννης Τσορτέκης κ.ά.

Παράλληλα, σε κάθε χώρο θα εκτυλίσσονται περφόρμανς, παρεμβάσεις από γνωστούς στοχαστές, αλλά και εκθέσεις. Ο **Μπάμπης Βενετόπουλος** και ο **Φίλιππος Τσιτσόπουλος**, σε

επιμέλεια του Δημήτρη Τρίκα, μας συστήνουν την ιστορία του νοσοκομείου Σωτηρία μέσα από τις «*Βαλίτσες των αζήτητων νεκρών*». Στο «*Censored*» (που επιμελείται ο Νίκος Παΐσιος), η **Χριστίνα Μήτρεντσε**, σταθερά με υλικό της τα βιβλία, καταθέτει ένα σχόλιο για τη λογοκρισία, ενώ το «*Fishy Democracy*» (από την πλατφόρμα της Ελένης Ρήγα, Γραφείο των Υδάτινων Κοινών, σε συνεργασία με το Atopos Unbound) επιχειρεί να δημιουργήσει μια εφήμερη δημοκρατία των νερών, των ψαριών και των ψαράδων, υποστηρίζοντας μια βιώσιμη προσέγγιση στη διακυβέρνηση. -**ΙΩΑΝΝΑ ΓΚΟΜΟΥΖΑ**

**INFO:** Νοσοκομείο Σωτηρία (5 Ιουλίου), Εθνική Βιβλιοθήκη (6 Ιουλίου), Ιχθυόσκαλα Κερατσινίου (7 Ιουλίου), στις 19:00-22:00



ΕΠΙΛΟΓΕΣ

# Μη χάσετε αυτή την εβδομάδα

11

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν αυτό το επτάημερο

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο [avguide@athensvoice.gr](mailto:avguide@athensvoice.gr)



## 1 Οι Thievery Corporation στο Release Athens

«Sounds From The Thievery Hi-Fi», «Mirror Conspiracy», «Richest Man In Babylon», «The Cosmic Game», «Treasures From the Temple»: οι γνώριμοι και αγαπημένοι του ελληνικού κοινού Thievery Corporation επιστρέφουν στην Αθήνα αυτή την Τρίτη. Αφιερωμένο σε ήχους downtempo, dub, electronica και soul εκείνο το βράδυ στην πλατεία Νερού θα φέρει ακόμα στη σκηνή τους **Black Pumas**, στην πρώτη τους εμφάνιση στην Ελλάδα και μια από τις λίγες τους ευρωπαϊκές στάσεις αυτό το καλοκαίρι. Μαζί τους οι **The Budos Band** από τη Νέα Υόρκη και ο τραγουδιστής της μπάντας του Parov Stellar, **Anduze**.

Πλατεία Νερού, 9 Ιουλίου από τις 17:30



## 2 Ki an η «Μήδεια» ζούσε σήμερα;

Έχει συνεργαστεί με τον Τζέφρι Ρας και τον Ρέιφ Φάινς, έχει σκηνοθετήσει την ταινία «The Dig» για το Netflix, ενώ θεατρικές δουλειές του έχουν παρουσιαστεί σε μεγάλα θέατρα και φεστιβάλ. Μετά το Λονδίνο, τη Νέα Υόρκη, το Άμστερνταμ, τη Μαδρίτη, η «Μήδεια» του **Σάιμον Στόουν** έρχεται στο Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου με τον θίασο του Internationaal Theater Amsterdam. Αντλώντας έμπνευση από την ιστορία μιας γιατρού στο Κάνσας, η οποία σκότωσε τον άντρα της και δύο από τα παιδιά τους στον απόηχο ενός δύσκολου διαζυγίου, ο Αυστραλός σκηνοθέτης και συγγραφέας προτείνει μια σύγχρονη ανάγνωση του ευριπίδειου δράματος, με φόντο τη μεσοαστική Αμερική του σήμερα.

Θέατρο Παλλάς, 9-11 Ιουλίου στις 21:00



## 3 Η Μεταπολίτευση του Διονύση Σαββόπουλου

Πενήντα χρόνια από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, η dream team του ελληνικού τραγουδιού μάς δίνει ραντεβού για δύο βράδια κάτω από την Ακρόπολη για να μοιραστεί στίχους συνδεδεμένους με την κατάκτηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων, την ελευθερία, την ψυχαγωγία, την καθημερινότητα, την ελπίδα. Ο Διονύσης Σαββόπουλος σε ρόλο οικοδεσπότη καλεί τους **Ελευθερία Αρβανιτάκη, Δήμητρα Γαλάνη, Χρήστο Θηβαίο, Μανώλη Μπτσιά, Πάνο Μουζουράκη, Γιώργο Νταλάρα, Μελίνα Τανάγρη** και **Μαρία Φαραντούρη** να τραγουδήσουν μαζί δικές του επιτυχίες της εποχής, αλλά και των Χατζιδάκι, Θεοδωράκη, Ξαρχάκου, Λοΐζου, Μαρκόπουλου, Μικρούτσικου, Λάγιου κ.ά.

Ηρώδειο, 8 & 9 Ιουλίου στις 21:00

## ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ



### 7 Γυναίκες «Στη σκιά»

Γεννήθηκαν μεταξύ 1911 και 1941, σπούδασαν στην ΑΣΚΤ ή και σε σχολές του Παρισιού κι εξέθεσαν στο Ζάππειο, τον Παρνασσό, την Αίθουσα Κεντρικόν, το Χίλτον, τις Νέες Μορφές, την Ώρα κ.ά. Έργα 31 καλλιτεχνίδων από τη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης της Αθήνας περιλαμβάνει το δεύτερο μέρος του αφιερώματος που επιμελείται ο Χριστόφορος Μαρίνος. Τοπία, νεκρές φύσεις, προσωπογραφίες, εσωτερικά, σκηνές της καθημερινής ζωής, από χαράκτριες (όπως οι Μαρίορα Εξαρχοπούλου, Βάσω Κατράκη, Φωφώ Καχριμάνη κ.ά.), εκπροσώπους της κεραμικής (Αργυρώ Καρύμπακα, Κάτια Μητροπούλου, Γιάννα Περσάκη) και της αφαιρετικής ζωγραφικής (Μαρία Σπέντζα, Ιωάννα Σπητέρη-Βεροπούλου κ.λπ.).

Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων, 4 Ιουλίου έως 15 Σεπτεμβρίου (εγκαίνια στις 18:00-22:00)



### 4 Μια ινφλουένσερ στη σκηνή

Εγκλωβισμένη στο διαμέρισμα, το σώμα και τις οθόνες της η ηρωίδα του «Angela (a strange loop)» ποστάρει βίντεο στο YouTube. Το δυστοπικό πορτρέτο της –και συνάμα μιας παράξενης, πάσχουσας κοινωνίας– επιχειρεί να ξετυλίξει η νέα παράσταση με την οποία η Γερμανίδα σκηνοθέτρια Σουζάνε Κένεντι επιστρέφει στην Αθήνα –μετά τις «Αυτόχειρες παρθένοι» και το «I am (VR)». Σε συνεργασία με τον εικαστικό Μάρκος Ζελγκ καταθέτουν μια σκοτεινή προσέγγιση στα θεμελιώδη ερωτήματα της ύπαρξης, της ταυτότητας και της συνειδητότητας, με όχημα τη διαδρομή μιας γυναίκας που πάσχει από μια ασθένεια.

Πειραιώς 260, 4 & 5 Ιουλίου στις 21.00



### 5 Στον κόσμο του ιαπωνικού θεάτρου Noh

Έτος Πολιτισμού και Τουρισμού Ελλάδας-Ιαπωνίας το 2024 και το Εθνικό Θέατρο καλωσορίζει το σχεδόν αιωνόβιο Yamamoto Noh Theatre, τον παλιότερο οργανισμό του είδους στην Οσάκα, που υπηρετεί μια από τις πιο εκλεπτυσμένες δραματικές τέχνες στον κόσμο. Ο σκηνοθέτης Akihiro Yamamoto παρουσιάζει το νέο του έργο με τίτλο «Jiai - Η επιστροφή μιας ψυχής» για την εφήμερη επανασύνδεση ενός πατέρα με τον εκλιπόντα γιο του, αλλά και τον εορταστικό χορό των θρυλικών θηρίων shishi στη μυστηριώδη πέτρινη γέφυρα «Sakkyo».

Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά, 7 Ιουλίου



### 6 Η Άννε-Ζοφί Μούττερ δωρεάν στη μεγάλη οθόνη

Με την περίφημη Γερμανίδα βιολονίστα και τους Mutter's Virtuosi, τους ταλαντούχους δεξιότητες της νέας γενιάς που φοίτησαν ή φοιτούν στο ίδρυμά της, ολοκληρώνονται οι προβολές στο υπαίθριο μουσικό σινεμά του Μεγάρου, σε συνεργασία με τη UNITEL. Από την ονομαστή Μουζικφεραϊν της Βιέννης θα τους απολαύσουμε στο «Βρανδεμβούργιο κοντσέρτο αρ. 3» και το «Κοντσέρτο για βιολί αρ. 1» του Μπαχ, το «Καλοκαίρι» από τις «Τέσσερις εποχές» του Βιβάλντι και ακόμα, σε συνθέσεις των Ζοζέφ Μπολόι, Αντρέ Πρεβέν και Τζον Γουίλιαμς.

Κήπος του Μεγάρου, 8 Ιουλίου στις 20:30



### 8 Ο Πυγμαλίων Δαδακαρίδης «Ηρακλής μαινόμενος»

Στη Θήβα, που βρίσκεται σε καθεστώς τυραννίας από τον Λύκο, ο πατέρας και η σύζυγος του Ηρακλή, εξόριστοι και μελλοθάνατοι, δεν έχουν καμία ελπίδα. Το ίδιο και ο Χορός που βρίσκεται ξαφνικά δούλος. Όταν ο ήρωας έρχεται από τον Άδη και ανατρέπει τον Λύκο, όλα προοιωνίζονται αίσιο τέλος. Όμως, η βούληση των θεών βάφει τα χέρια του με το αίμα της γυναίκας και των παιδιών του. Δεν ανεβαίνει συχνά η συγκεκριμένη τραγωδία του Ευριπίδη, αλλά αυτό το καλοκαίρι θα ταξιδέψει ανά την Ελλάδα με έναν θίασο γνωστών ηθοποιών (Πύργος Γάλλος, Στεφάνια Γουλιώτη, Ηρώ Μπέζου, Άννα Καλαϊτζίδου, Πάννης Κλίνης, Αινείας Τσαμάτης κ.ά.).

Κηποθέατρο Παπάγου, στις 5 & 6 Ιουλίου



### 9 Οικολογίες της φροντίδας

Τη διεκδίκηση της φροντίδας σε σχέση με την αλληλεγγύη και τη βιωσιμότητα, την ικανότητα οικοδόμησης ευμερίας, την εργασία και τον διαμοιρασμό πόρων, εξετάζει η έκθεση «Care ecologies» στο πλαίσιο του ομότιτλου πρότζεκτ. Φιλοξενεί τη σειρά χειροποίητων υφαντών «Materials» της Adelita Husni-Bey, την έρευνα των Fokus grupa για το σκοτεινό βιομηχανικό παρελθόν της Ριέκα, το βίντεο της Hana Miletić «On Necessary Work» με αφηγήσεις νοσηλευτών για την περίοδο της πανδημίας του COVID, το «30yrs1d» του Θοδωρή Προδρομίδη που διερευνά την επιτελεστικότητα, τη συμμετοχή και την υπηκοότητα, και την πλατφόρμα διαλόγου και προβληματισμού «(Un)Open Archive» του Idensitat.

State of Concept, 10 Ιουλίου έως 14 Σεπτεμβρίου (εγκαίνια στις 19:00-22:30)



### 10 Rockwave Nights με τον Pan Pan

Ένα γράμμα αγάπης για την πόλη που «σαν θάλασσα μας πνίγει μια μέρα / μετά μας ανεβάζει μ' ένα κύμα ψηλά / και μένουμε να κάνουμε φιγούρες στον αέρα» στέλνει από το ψηλότερο σημείο του κέντρου της ο γνωστός τραγουδοποιός. Παρέα με τους Years of Youth και φουλ μπάντα φίλων τους επαναπροσεγγίζουν κομμάτια από τις «Φαντασμαγορίες», τους «Λύκους στον Άρη» και την «Ανισόπεδη Ντίσκο». Η βραδιά ανοίγει με τους Turboflow 3000, που συνδυάζουν στοιχεία electro, post, punk, pop και hip hop.

Δημοτικό Θέατρο Λυκαβηττού, 4 Ιουλίου στις 21:00



### 11 3 in-between παραστάσεις της bijoux de kant

Τρία θεατρικά έργα φτιαγμένα για την οθόνη επιστρέφουν για όσους θέλουν να τα (ξανα)συναντήσουν. Ο λόγος για τα: «Ερωτόκριτος / στη γη της μοιοκαταληξίας», ένα αστικό παραμύθι για δύο νέους οι οποίοι προσπαθούν να επιβιώσουν και να ζήσουν τον έρωτά τους, «Οι 7 θάνατοι της Αντώννας» με την Μπέττυ Βακαλίδου να διατρέχει την ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας και «Αχ! ξαναδιαβάζοντας την Κερένια Κούκλα» του Κωνσταντίνου Χρηστομάνου, μια ερωτική ιστορία βουτηγμένη στη θλίψη και τα δάκρυα.

bijoux de kant HOOD art space, 5 έως 8 Ιουλίου στις 21:00



ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ



critic's CHOICE

## Σκοτώστε τον Βενσάν (VINCENT MUST DIE/ VINCENT DOIT MOURIR) \*\*\*

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Στεφάν Καστάν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Καρίμ Λεκλού, Βιμάλα Πονς, Φρανσουά Σατό, Καρολίν ΡοζΣαν

### JUST THE NOTES

**Σκοτώστε τον Βενσάν \*\*\***  
Μίσος στην καρδιά της Ευρώπης

**MaXXXine \*\*1/2**  
Το Χόλιγουντ που σκοτώνει

**Hit Man \*\***  
Ο άλλος πληρωμένος εκτελεστής του Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ

**Κάθε πέρσι και καλύτερα \*\***  
Άλλο δίδυμο αυτή τη φορά από τους δημιουργούς των «Αθικτών»

**Σιωπηλός μάρτυρας \*\*\*\***  
Η χιτσσκοαϊκή άποψη περί ηθονοβλεψίας

**Ρασομόν: Η πύλη των δαιμόνων \*\*\*\***  
Ο Ακίρα Κουροσάβα διδάσκει σινεμά

**Το κουρδιστό πορτοκάλι \*\*\*\***  
Το λογοκριμένο για δεκαετίες αριστούργημα του Κιούμπρικ

**Ο Βενσάν, ένας μοναχικός συνηθισμένος άντρας, βλέπει τη ζωή του να ανατρέπεται όταν αρχίζουν να του επιτίθενται άγνωστοί του που προσπαθούν να τον σκοτώσουν με βίαιο τρόπο.**

Η κεντρική ιδέα έχει την προνοητικότητα να μην αποκαλύπτει εξαρχής το μυστικό της. Η εισαγωγή δείχνει τον Βενσάν να εργάζεται στο λογιστικό γραφείο μιας εταιρείας όπου κάνουν την πρακτική τους ορισμένοι φοιτητές. Όταν ο Βενσάν προσπαθεί να το «παίξει» άνετος με κάποιον από τους νέους, κάνει ένα άστοχο σχόλιο-αστείο που όχι μόνο δεν προκαλεί καμία εντύπωση, αλλά υποδεικνύει τους λόγους για τους οποίους ο Βενσάν μάλλον είναι ελάχιστα δημοφιλής στην εταιρεία όπου εργάζεται. Στην επόμενη σελίδα ο μαθητευόμενος που «πειράξε» ο Βενσάν, του επιτίθεται με σφοδρή βιαιότητα χτυπώντας ένα λάμπτο στο κεφάλι του. Θα μπορούσε ίσως να ήταν και ακραία αντίδραση για το σχόλιο που προηγήθηκε. Όμως ύστερα από λίγες μέρες, ο Βενσάν θα δεχτεί και νέα επίθεση –με κοπίδι αυτή τη φορά– από ένα γραφίστα της εταιρείας, οπότε θα αναγκαστεί να αφήσει τη δουλειά του. Όσο περνούν οι μέρες, τα περιστατικά βίας κατά του άτυχου άνδρα πυκνώνουν ακόμη και στη μέση του δρόμου, με το μυστήριο να μην δείχνει να έχει λύση. Η μόνη ελπίδα διαφυγής για τον

Βενσάν είναι να φύγει από την μεγάλη πόλη και να μετακομίσει στην επαρχία για να κρυφτεί στο εξοχικό της οικογένειάς του. Ακόμη κι εκεί όμως το πρόσωπό του μοιάζει να... προκαλεί το μίσος σε κάποιους. Μια διαφορετική και έξυπνη μετα-πανδημική αλληγορία, με στοιχεία μαύρης κωμωδίας (τα οποία αναμειγνύει με κλισέ από τα θρίλερ ο Στεφάν Καστάν που πραγματοποιεί το σκηνοθετικό ντεμπούτο του στις μεγάλες μήκους ταινίες) που στόχο έχει κυρίως να αναδείξει το παρανοϊκό πορτρέτο της σημερινής ανθρωπότητας με τα πρωτοφανή και ανεξέλεγκτα ξεσπάσματα βίας. Ένα άλλο παρακλάδι του σεναρίου είναι αφιερωμένο στους όλο και περισσότερους haters του διαδικτύου υπογραμμίζοντας μια ακόμη προβληματική συνθήκη στις σύγχρονες συνθήκες κοινωνικοποίησης. Το σασπένς υποστηρίζεται μεθοδικά, η ανατροπή έρχεται από εκεί που δεν το περιμένεις –κι όμως ο απελπισμένος άντρας βρίσκει τον χώρο και κυρίως την όρεξη στη ζωή του για τον έρωτα– και παρά τη σχετικά απλή εξήγηση του φαινομένου, η απολαυστική τούτη μαύρη σάτιρα πετυχαίνει διάνο στους περισσότερους στόχους που θέτει. Ακόμη και ο χαρακτήρας του πρωταγωνιστή (η πειθνία συμπεριφορά και το μικροαστικό προφίλ του) βρίσκεται προς τη σωστή κατεύθυνση ώστε να «δικαιολογηθούν» τα όσα κακά βρίσκουν τον όχι άμοιρο ευθυνών Βενσάν.



▶▶▶ Εβδομήντα χρόνια ζωής κλείνει φέτος ο «Σιωπηλός μάρτυρας» (Rear Window) \*\*\*\* μια από τις κορυφαίες δημιουργίες του Χίτσκοκ που έχει για πρωταγωνιστή έναν ακινητοποιημένο από ατύχημα φωτορεπόρτερ (Τζέιμς Στιούαρτ) ο οποίος παρακολουθεί μια απόπειρα φόνου που εκτυλίσσεται στο απέναντι διαμέρισμα. ▶▶▶ Το «Ρασομόν: Η πύλη των δαιμόνων» (Rashomon) \*\*\*\* του Ακίρα Κουροσάβα περιγράφει με έναν άκρως νεωτερικό για την εποχή του (1950) αφηγηματικό τρόπο, την ιστορία για έναν νεκρό σαμουράι που μοιράζονται ένας ξυλοκόπος, ένας μοναχός κι ένας χωρικός. ▶▶▶ Επανεκδοση και για το εμβληματικό «Κουρδιστό πορτοκάλι» (A Clockwork Orange) \*\*\*\* του Κιούμπρικ ο οποίος το 1971 βασίστηκε στο ομότιτλο και προφητικό βιβλίο του Άντονι Μπάρτζες προκειμένου να φτιάξει την απόλυτη σπουδή στη θεσμοθετημένη κρατική βία, αλλά και τη βία των νεανικών συμμοριών.

«Ανατρέφουμε γενιές καταναγκαστικών υπερχαλαρωτών» (κάθε πέρσι και καλύτερα)



## MaXXXine \*\*1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τάι Γουέστ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μία Γκοθ, Ελίζαμπεθ Ντεμπίκι, Μόουζες Σάμνι, Μισέλ Μόναχαν, Λίλι Κόλινς, Τζανκάρλο Εσποζίτο, Κέβιν Μπέικον



Το 1985 φτάνει στο Χόλιγουντ η πρώην πορνοστάρ και επίδοξη ηθοποιός Μαξίν Μινξ για να κυνηγήσει το όνειρό της. Για κακή της τύχη, όμως, ένας σίριαλ κίλερ έχει βάλει στόχο τις ανερχόμενες στάρλετ του Χόλιγουντ.

Το καλοκαίρι του 2022 βγήκε στις αίθουσες το «X». Λίγους μήνες μετά, ο Τάι Γουέστ («The House of the Devil») έδωσε και το πρίκουελ εκείνης

της ταινίας –το «Pearl» δεν βγήκε ποτέ στις ελληνικές αίθουσες–, ενώ τώρα ολοκληρώνει την τριλογία του με το «MaXXXine» που βρίσκει την ηρωίδα του στην καρδιά της ρηγκανικής Αμερικής, αντιμέτωπη με έναν δολοφόνο, αλλά και με το σκοτεινό παρελθόν της. Καλλιτεχνική αρτιότητα και υποδειγματική ιστορική αναβίωση των 80s για το νέο φιλμ, το οποίο μπορεί να μη φτάνει σε αξία το «X», αλλά είναι άκρως ψυχαγωγικό και απροκάλυπτα σινεφιλικό. Παρ' ότι μερικά από τα πολυεπίπεδα σύμβολα (η λαγνεία απέναντι στο συντηρητισμό, αλλά και η μανία για τη διασημότητα και το χρήμα) του «X» απλώς αναπαράγονται χωρίς ιδιαίτερη φαντασία, η σταιρ του φιλμ, η καταπληκτική Μία Γκοθ, δίνει μια άφραστη παράσταση κάνοντας ολότελα δικό της τον χαρακτήρα της Μαξίν Μινξ!

## Hit Man \*\*

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Γκλεν Πάουελ, Αντρία Αργιόνα, Όστιν Αμέλιο, Σάντζεϊ Ράο, Μόλι Μπέρναρντ



Ένας καθηγητής φιλοσοφίας δουλεύει κρυφά για την αστυνομία, υποδόμενος τον πληρωμένο δολοφόνο, ώστε να βοηθά στη σύλληψη εκείνων των πολιτών που αναζητούν τις υπηρεσίες του. Όταν όμως μια απελπισμένη γυναίκα του τηλεφωνεί για να ξεφορτωθεί τον βίαιο σύζυγό της, εκείνος αμφιταλαντεύεται ως προς το τι πρέπει να κάνει.

Ο Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ συνηθίζει να αναζητά την καλλιτεχνική πρωτοτυπία στις δημιουργίες του. Το τελευταίο του φιλμ που έκανε πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Βενετίας προκαλώντας ιδιαίτερα θετικά σχόλια, επιχειρεί να κινηθεί σε ανάλογη πορεία. Όμως το κεφάλτο «Hit man» παρά τις κατά διαστήματα ανατρεπτικές ιδέες και την πιασάρικη αφήγησή του, δεν είναι φιλμ που θα μπει στην ελίτ του Αμερικανού σκηνοθέτη. Η νουάρ θεματική και το αναπόφευκτο φλερτ με τα κλισέ του είδους, δεν του επιτρέπουν να καινοτομήσει στον βαθμό που θα ήθελε. Πολλά στιλιζαρισμένα σκετς αποδυναμώνουν τη συνοχή της ιστορίας, ενώ οι ερωτικές προεκτάσεις του σεναρίου είναι απόλυτα προβλέψιμες. Ευτυχώς, όμως, ο Γκλεν Πάουελ δίνει συνέχεια στις τελευταίες καλές παρουσίες του και κουβαλά κυριολεκτικά την ταινία στις πλάτες του.

## Κάθε πέρυσι και καλύτερα (UNE ANN...E DIFFICILE)\*\*

Σκηνοθεσία: Ολιβιέ Νακάς, Ερίκ Τολεντανό ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Πιο Μαρμαϊ, Τζοναθάν Κοέν, Νοεμί Μερλάντ, Ματιέ Αμαλρίκ



Δύο μικροαπατεώνες που είναι χρεωμένοι ως τον λαιμό μπαίνουν σε μια ομάδα οικολόγων ακτιβιστών για να πίνουν τσάμπα μπύρες.

Το δίδυμο που έφτιαξε την τεράστια γαλλική εμπορική επιτυχία «Οι άθικτοι» επιστρέφει με μια σάτιρα που μιλά για πολίτες χωρίς ιδιαίτερη πολιτική και κοινωνική συνείδηση, αλλά και για γραφικούς ακτιβιστές που ακολουθούν μια στάση ζωής χωρίς κανένα ρεαλιστικό αποτύπωμα. Τα δύο αυτά άκρα –πρωταγωνιστές οι δύο καταχρεωμένοι απατεωνίσκοι που δεν δίνουν δεκάρα για όσα συμβαίνουν γύρω τους, αλλά και η νεαρή ιδεολόγος ακτιβίστρια που παλεύει να ξεσπκώσει την κοινή γνώμη για την κλιματική αλλαγή– με την αναγκαστική συνύπαρξη τους προσδίδουν μια χαλαρή, σχεδόν φαρσική διάσταση στην ταινία. Παρά τους καλοφτιαγμένους κεντρικούς χαρακτήρες και κάποιους εύστοχους διαλόγους, η ταινία χάνει μεγάλο μέρος της κωμικής επάρκειας της λόγω της απόφασης του σκηνοθετικού δίδυμου να ενισχύσει την κοινωνιολογική παρατήρηση με ένα παντελώς αχρείαστο love story, αλλά και κάποια ξεπερασμένα αστείακια αλλοτινών εποχών.

# CORINTHIAN VILLAGE

Πολυτέλεια και χαλάρωση στο Βραχάτι δίπλα στη θάλασσα



Το Corinthian Village είναι η ιδανική επιλογή για να το «σκας» πού και πού από την πόλη και να απολαμβάνεις τη θάλασσα. Μόλις μία ώρα από την Αθήνα, σε μία έκταση 3.000 τ.μ., διαθέτει τέσσερα κτίρια με διάφορους τύπους δωματίων για κάθε γούστο. Τα standard δωμάτια με μινιμαλιστική αισθητική σε γήινα χρώματα και θέα στην εντυπωσιακή κοινόχρηστη πισίνα των 55 τ.μ. προσφέρουν άνεση, ενώ κάποια διαθέτουν και πολυκουζινάκι για μεγαλύτερη αυτονομία. Αν θες κάτι πιο ευρύχωρο, τα comfort δωμάτια των 60 τ.μ. με μεγάλες βεράντες μπροστά από την κοινόχρηστη πισίνα

είναι η τέλεια επιλογή. Οι μεζονέτες με κουζινάκι και σοφίτα είναι ιδανικές για οικογένειες και μεγάλες παρέες, ενώ τα superior δωμάτια με ιδιωτική πισίνα θα σε ενθουσιάσουν. Για ακόμα μεγαλύτερη ιδιωτικότητα, οι τέσσερις ανεξάρτητες διώροφες βίλες των 120 τ.μ. με ιδιωτική πισίνα 30 τ.μ. και κήπο, φιλοξενούν 4-8 άτομα και προσφέρουν την απόλυτη πολυτελή διαμονή.

Θα απολαύσεις πρωινό στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο, ξεκινώντας την ημέρα σου με τον καλύτερο τρόπο. Κράτα και ότι τα δωμάτια είναι εξοπλισμένα με κλιματισμό, μίνι μπαρ και καλλυντικά μπάνιου για να μη σου λείψει τίποτα. Είναι ο ιδανικός προορισμός για στιγμές χαλάρωσης. Μόλις στα 100 μέτρα είναι η οργανωμένη παραλία, με γαλάζια σημαία, εστιατόριο και μπαρ. Επίσης είσαι πολύ κοντά σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους όπως η Αρχαία Κόρινθος και η Νεμέα. Για οικογενειακές διακοπές ή εξορμήσεις με φίλους, το Corinthian Village είναι η τέλεια επιλογή. Κάνε κράτηση και απόλαυσε το καλοκαίρι! Για περισσότερες πληροφορίες [www.corinthianvillage.com](http://www.corinthianvillage.com)



## INFO

Βραχάτι Κορινθίας  
 2741054911

Corinthian Village  
 corinthian\_village



## ΒΙΒΛΙΟ

Επιμέλεια:  
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

### Τα δωμάτια των συγγραφέων

## Αυγή Λίλλη

Τα λημέρια των συγγραφέων - πεζογράφων, ποιητών, δοκιμιογράφων. Γιατί γράφουν εκεί που γράφουν; Τι φετίχ έχουν; Πώς εμπνέονται σ' αυτόν τον χώρο;

Επιμέλεια: ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ



Το γραφείο μου είναι ουσιαστικά προέκταση του σαλονιού του σπιτιού στο οποίο μεγάλωσα, από την εφηβεία μου και μετά, και στο οποίο διαμένω πια με τη δική μου οικογένεια. Αν και το ανακαίνισα πριν από χρόνια, το γραφείο μου είναι πιο μικρό και λιγότερο απομονωμένο από όσο θα ήθελα – το γραφείο των ονείρων μου παραμένει ένας χώρος του αόριστου μέλλοντος... Ωστόσο, παραδόξως με έναν μαγικό τρόπο είναι επαρκές και αγαπημένο, αφού βρίσκεται σε μια από τις πιο φωτεινές γωνιές του σπιτιού και είναι πλημμυρισμένο από εικόνες και στιγμές που δεν θέλω να λησμονήσω.

**Η βιβλιοθήκη** (που δεν βλέπετε) βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το γραφείο. Μου αρέσει να παρατηρώ τις βιβλιοθήκες ως μια αισθητική σύνθεση ή πρόταση αισθητικής. Με εμπνέουν γενικώς τα βιβλία και ως αντικείμενα που φέρουν λόγο και νόημα μαζί με ό,τι τα συντροφεύει στα ράφια: φωτογραφίες κατοικιδίων, μικρές κεραμικές φιγούρες, vintage παιχνίδια και σουβενίρ από ταξίδια, κάρτες φίλων. Στους τοίχους και στα ράφια πίσω μου απλώνονται φωτογραφικά ενθύμια και έργα καλλιτεχνών που αγαπώ, πίνακες του παππού μου, αφίσες ή καρτ ποστάλ από ταινίες, συναυλίες, φεστιβάλ, συνέδρια, όπως και τα βιβλία της κατηγορίας «Προσεχώς» (που όλο και διευρύνεται...). Στο γραφείο, πάντοτε σπασμένα ή παλιά, περίτεχνα φλιτζάνια αντί για μολυβοθήκες, παραδοσιακά τετράγωνα χαρτάκια για σημειώσεις, post-it, πέτρες και κοχύλια από παραλίες της Κύπρου

και της Ελλάδας. Γύρω από τον υπολογιστή βιβλία που με απασχολούν ποικιλοτρόπως –αναγνωστικά, συγγραφικά, φιλολογικά– το τελευταίο (ό,τι κι αν σημαίνει αυτό) διάστημα.

**Σε αυτή τη φάση της ζωής μου** δεν τηρώ καμιά συγγραφική ρουτίνα. Ωστόσο, κρατάω ένα τελετουργικό για αυτό τον χώρο απέναντι στις μεγάλες αλλαγές που επέφερε και στα διαθέσιμα τετραγωνικά του σπιτιού η μητρότητα: εδώ κάνω τις τελευταίες αλλαγές στο χαρτί, όταν ολοκληρώνω ένα βιβλίο ή μια μελέτη, μια σύνθεση από ποιήματα ή πεζά.

**Γράφω ως επί το πλείστον** στο κινητό. Στην αρχή αισθανόμουν ενοχές για αυτή την εξέλιξη, αλλά πλέον έχει αποδεχτεί ότι το μολύβι δεν μπορεί να ακολουθήσει τη σκέψη μου, όσο γρήγορα και αν γράφω. Οπότε, τα σημειωματάρια καταργήθηκαν. Ο υπολογιστής δε, έχει καταληφθεί από μικρά δαχτυλάκια, τα οποία μπορεί να διαγράψουν μεμιάς και για πάντα οτιδήποτε. Επομένως, παραμένει ως επί το πλείστον σβηστός. Έτσι, μετέφερα στην εφαρμογή «Σημειώσεις» του κινητού, κάπως αβίαστα οφείλω να ομολογήσω, μαζί με την οργάνωση της καθημερινότητας και τη συσσώρευση της πληροφορίας, τα πρώτα στάδια της συγγραφής –τις ιδέες, τους τίτλους, τα σχεδιάσματα και τα ποιήματα στην πρώτη τους μορφή– αποδεχόμενη τα καλά/κακά του ψηφιακού κόσμου και νοσταλγώντας πάντοτε την αναλογική εποχή, στην οποία με αναζωογονητικές δόσεις κάποτε ανατρέχω.

Η Αυγή Λίλλη τιμήθηκε με το βραβείο πεζογραφίας 2023 του περιοδικού «Χάρτης» για τη συλλογή διηγημάτων «Ρυζόχαρτο και άλλες μικρο-ιστορίες», εκδ. Ποταμός, 2023

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ  
ΜΕ ΑΙΤΙΑ

## Ένα βιβλίο γεμάτο χαριτωμένες παρατηρήσεις

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

«Οι γονείς μου, νεαροί εκείνη την εποχή, πήγαιναν σε πολλές κινηματογραφικές προβολές και συνήθως με έπαιρναν μαζί τους. Είμαι βέβαιος ότι θα μπορούσαν να βρουν κάποιον για να με πασάρουν (η γιαγιά μου η Ντόροθι ήταν συνήθως διαθέσιμη), αντ' αυτού όμως με άφηναν να τους συνοδεύω. Εν μέρει, ο λόγος που μου επέτρεπαν να πηγαίνω μαζί τους ήταν επειδή ήξερα να κρατάω το στόμα μου κλειστό.

»Κατά τη διάρκεια της ημέρας μπορούσα να είμαι ένα κανονικό (ενοχλητικό) παιδί. Να κάνω χαζές ερωτήσεις, να συμπεριφερόμαι παιδιάστικα, να είμαι εγωκεντρικός, ξέρετε, όπως τα περισσότερα παιδιά. Αλλά αν με έβγαζαν το βράδυ σε ένα ωραίο εστιατόριο, ή σε ένα μπαρ (που το έκαναν αρκετές φορές καθώς ο Κερτ ήταν μουσικός σε πιάνο μπαρ), ή σε νυχτερινό κέντρο (που επίσης το έκαναν πού και πού), ή στον κινηματογράφο, ή ακόμα και σε ένα διπλό ραντεβού με ένα άλλο ζευγάρι, ήξερα ότι αυτή ήταν η ώρα των μεγάλων. Αν ήθελα να αράζω μαζί τους αυτή την ώρα, τότε καλά θα έκανα να καθόμουν στ' αυγά μου. Το οποίο βασικά σήμαινε να μην κάνω χαζές ερωτήσεις, να μη νομίζω ότι η βραδιά είναι για μένα (δεν είναι). Οι μεγάλοι βγαίνουν για να μιλήσουν μεταξύ τους, να γελάσουν και να αστειευτούν. Η δική μου δουλειά ήταν να το βουλώσω και να τους αφήσω να διασκεδάσουν, χωρίς να τους διακόπτω συνεχώς με παιδιάστικες

αφορμές. Καταλάβαινα ότι κανείς δεν ενδιαφερόταν πραγματικά για οποιαδήποτε παρατήρηση είχα να κάνω για την ταινία που είχαμε δει ή για την ίδια τη βραδιά (εκτός αν ήταν κάποια χαριτωμένη παρατήρηση).



### Κουέντιν Ταραντίνο, Κινηματογραφικοί στοχασμοί

εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Ε, λοιπόν, το βιβλίο που έγραψε πολλά χρόνια αργότερα ο Ταραντίνο, αυτό για το οποίο μιλάω τώρα, είναι γεμάτο όχι μόνο χαριτωμένες παρατηρήσεις, αλλά βρίθει ευφυών σχολίων και φανερώνει πόσο παρατηρητικός υπήρξε ο κινηματογραφιστής που τόσο λατρέψαμε – τις ταινίες του οποίου εξακολουθούμε να αγαπάμε.

Με λόγο πραγματικά χαρισματικό, ο

Ταραντίνο αναφέρεται στις ταινίες εκείνες που τον οδήγησαν στο να φτιάξει τη δική του φιλομογραφία. Με δυο λόγια, τι ήταν αυτά τα έργα που είδε στους κινηματογράφους της νιότης του στο Λος Άντζελες όπου ζούσε, ποιες ήταν οι ταινίες που χάραξαν εντός του τη δική του αφηγηματική (εννοώ κινηματογραφική) πένα; Τι τον έκανε να γυρίσει το «Reservoir Dogs», το «Pulp Fiction», το «Kill Bill» (1 και 2), το «Planet Terror» (ίσως η μόνη ταινία του που δεν έχω δει, καθώς αποφεύγω ταινίες τρόμου που τείνουν να ταραξουν την ούτως ή άλλως παραγμένη ψυχική μου ηρεμία), το αλλού γι' αλλού «Αδωξοί Μπάσταρδη» και το επικό «Κάποτε στο Χόλιγουντ»;

Στο βιβλίο του αυτό που μετέφρασαν περίτεχνα η Ηρώ Σκάρου με κάποιον άλλον, που δεν αναφέρω από σεμνότητα, ο Ταραντίνο μιλάει για τον «Ταξιτζή», το «Bullitt», το «Hardcore», το «Outfit», το «Getaway», το «Deliverance», το «Sisters», τον «Βρόμικο Χάρη», την «Απόδραση από το Αλκατράζ», το «Ντίζι Μίλλερ» και αρκετές ακόμα που οι μεταφραστές χρειάστηκε να δουν ξανά για να μπουν στο κλίμα του Ταραντίνο. Τιμή και δόξα στις εκδόσεις ελληνικά γράμματα που κυκλοφόρησαν το βιβλίο και αναμένουμε όλοι την άφιξη του σκηνοθέτη ώστε να τον γνωρίσουμε κι από κοντά...

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /  
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /  
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /  
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

NEW

# ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ  
ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:**

Γιάννης Χατζηγεωργίου  
Σάββας Παπαγρηγοριάδης  
Νικήτας Κακκαβάς  
Χρήστος Λιονής  
Χριστόδουλος Φλωρδέλλης  
Δημήτρης Κουρέτας  
Μίνα Πολέμη-Τοδούλου  
Κυριάκος Σουλιώτης  
Γιώργος Θεοχάρης  
Φωτεινή Τζαβέλλα  
Φώτης Παπαθανασίου  
Γιάννης Ιωαννίδης  
Θεόδωρος Μουντοκαλάκης  
Γρηγόρης Γεροτζιάφας  
Χαράλαμπος Μουτσόπουλος  
Τάσος Γερμενής  
Γιώργος Τόλης

## Θανάσης Δρίτσας

Συνομιλίες  
με πρόσωπα της Υγείας



ATHENS  
voicebooks

**Κυκλοφορεί**

Στα βιβλιοπωλεία  
και στα γραφεία  
της Α.Υ.

Αποτελεί φαινόμενο των καιρών μας, και μάλιστα εντελώς παράδοξο, η μεγάλη πρόοδος της επιστημονικής σκέψης στον τομέα των βιολογικών επιστημών να συνδέεται με δυσaréσκεια των ασθενών από τις υπηρεσίες των γιατρών. Φαίνεται ότι ο ρόλος του γιατρού ως «κλινικού θεραπευτή» έχει υποβαθμιστεί και υποκατασταθεί από Big Data και διαγνωστικές εξετάσεις. Οι γιατροί δεν επικοινωνούν πλέον με τους ασθενείς τους, δεν αφιερώνουν χρόνο στη φυσική εξέταση και στο πολύτιμο αφήγημα του ιστορικού. Παράλληλα, σήμερα οι ασθενείς χρησιμοποιούν το διαδίκτυο χωρίς φίλτρα λαμβάνοντας συχνά εσφαλμένες πληροφορίες οι οποίες οδηγούν σε ανεκπλήρωτες προσδοκίες και παραπλάνηση. Προκύπτει πλέον ένα ουσιώδες ερώτημα: Εξακολουθεί ο στόχος των υπηρεσιών υγείας να είναι ο άνθρωπος ως πάσχον πρόσωπο και κατά πόσον η άσκηση της Ιατρικής παραμένει σήμερα ανθρωποκεντρική;

Αυτά τα προβλήματα συζητάει ο διακεκριμένος καθηγητής καρδιολογίας **Θανάσης Δρίτσας** με μερικά από τα πιο καταξιωμένα και διάσημα ονόματα στον χώρο της Υγείας. **17 αποκαλυπτικές συζητήσεις που ενδιαφέρουν πραγματικά όλους μας.**

ATHENS  
voicebooks

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ  
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ATHENS VOICE BOOKS

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα, 2103617170 (εσωτ. 114), fax: 2103617310  
Παραγγελίες on-line: [athensvoice.gr/athens-voice-books](http://athensvoice.gr/athens-voice-books)

## Πώς χρησιμοποιούμε τον όρο κουίρ;

Αυτή την εβδομάδα ασχολούμαστε με το πώς μπορεί να μιλήσει κανείς για κουίρ υποκείμενα στην ιστορία, μέσα από το δοκίμιο «Can and should we queer the past» του Justin Bengry

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Σ' ένα γράμμα του 1934, κάποιος Σίριλ «Λεοντόκαρδος» περιγράφει στον παραλήπτη –τον φίλο του Μπίλι– τη γυναίκα του και την κορούλα του. Ύστερα ομολογεί στον Μπίλι ότι του αρέσει, κι ότι θα ήθελε να έχει σεξουαλική σχέση μαζί του. Περιγράφοντας τον εαυτό του, χρησιμοποιεί τη λέξη «κουίρ»· κατόπιν εξηγεί ότι η λέξη αυτή αναφέρεται στην αγάπη του να επιδεικνύεται, στην πιο θηλυκή του πλευρά, στην ιδιαίτερη σχέση που έχει με την πόλη στην οποία ζει, όχι στην έλξη του για τον φίλο του. Ύστερα γράφει ότι συνεχίζει να έλκεται σεξουαλικά και από γυναίκες.

**Αναρωτιέμαι τι αντιδράσεις θα προκαλούσε** ένα τέτοιο γράμμα στις σημερινές ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες της Δύση που έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε σε κάθε αυτοπροσδιορισμό σεξουαλικότητας ή ταυτότητας φύλου και μια πολιτική διάσταση – και συνεπώς μία συνέπεια.

**Ο Σίριλ αυτοπροσδιορίζεται στο γράμμα του ως «κουίρ»**, αλλά είναι κουίρ επειδή γουστάρει τον Μπίλι ή λόγω των υπολοίπων στοιχείων του χαρακτήρα του, όπως λέει ο ίδιος; Αντιθέτως μ' εμάς, ίσως γι' αυτόν η λέξη «κουίρ» δεν αφορά μόνο τις σεξουαλικές του επιθυμίες, την ταυτότητα φύλου του, ούτε είναι όρος πολιτικός· και δεν αποκλείει αυτό που θα ονομάζαμε σήμερα ετεροκανονική συμπεριφορά.

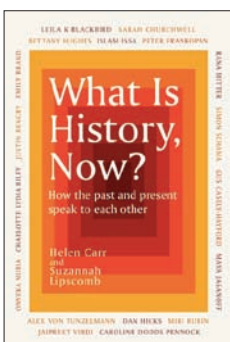
**Τέτοιου είδους επιμέρους διαπιστώσεις κάνουν οι ιστορικοί** του κουίρ και από εκεί γεννιέται το βασικό ερώτημα της κουίρ ιστορίας: πώς χρησιμοποιούμε τον όρο «κουίρ» για να μιλήσουμε για ιστορικά υποκείμενα; Και τι κερδίζουμε ή χάνουμε διαβάζοντας το παρελθόν σύμφωνα με τις σύγχρονές μας αντιλήψεις για το κουίρ; Αυτό το ζήτημα θέτει κι οριοθετεί ο ιστορικός Justin Bengry στο ευκολοδιάβαστο μικρό του δοκίμιο «Can and should we queer the past?» («Μπορούμε και πρέπει να "κουιροποιούμε" το παρελθόν;»).

**Μα τώρα θα μιλάμε** για κεφάλαια βιβλίων, θα μου πείτε; Ναι, θα μιλάμε και γι' αυτά, όταν τα ζητήματα με τα οποία καταγίνονται είναι τόσο κομβικά για την έννοια του κουίρ και, επιπλέον, συνδέονται άρρηκτα με τα υπόλοιπα τα κεφάλαια ενός βιβλίου. Γιατί το «What is History Now?» (όπως και ο προκάτοχός του, το θρυλικό «What is History?»), του προπάππου της μίας εκ των δύο επιμελητριών E.H. Carr αποτελεί βιβλίο σταθμό για να γίνει κατανοητός στο ευρύτατο κοινό ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε σήμερα το παρελθόν οι κατεξοχήν ειδήμονές του: οι ιστορικοί.

**Είτε μιλάμε για ΛΟΑΤΚΙ+ ιστορία**, είτε για ζητήματα μνήμης, μουσείων, οικογενειακών ιστοριών, μαρτυριών, την ιστορία της αναπηρίας, των συναισθημάτων, διαφόρων αυτοχθόνων πληθυσμών, τις σχέσεις ιστορίας-λογοτεχνίας ή για τη δυτικοκεντρική θεώρησης της παγκόσμιας ιστορίας, υπάρχουν κοινότητες, νέοι τρόποι θέασης της ιστορίας που αναγνωρίζουν ότι το παρελθόν είναι «μια άλλη χώρα», με τους δικούς της κανόνες που πρέπει να γίνουν κατανοητοί.

Ή, για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι, στη δική μας περίπτωση της κουίρ ιστορίας, «το να σκέφτονται οι ιστορικοί με κουίρ τρόπο [σημαίνει] να αναστέλλουν τόσο τις σύγχρονες ταυτοτικές κατηγοριοποιήσεις, όσο και τη δυαδική (binary) κατανόηση της διαφοράς, αλλά και της κανονικότητας». Με άλλα λόγια: κοιτάζοντας το παρελθόν, μπορούμε να αναγνωρίσουμε σε όλους τους πολιτισμούς και σε όλες τις εποχές παραλληλισμούς με τους σημερινούς ΛΟΑΤΚΙ+, αλλά επ' ουδενί δεν πρέπει να επιβάλλουμε τις σύγχρονες κατηγοριοποιήσεις στους ανθρώπους του παρελθόντος γιατί θα χάσουμε τις αποχρώσεις της παρελθούσας πραγματικότητας.

**Εν τέλει, κουιρο-ποιώντας την ιστορία** μαθαίνουμε να μην είμαστε μονολιθικοί στο σήμερα. Μαθαίνουμε να αμφισβητούμε τις εύκολες κατηγοριοποιήσεις, το ποιος ανήκει πού, το ποιος θέλει να ανήκει και πού – και το σε ποιον ανήκει η κουίρ ιστορία. Ανήκουμε όλοι σε πάρα πολλές ταυτότητες, μη στεγανές. Και η κουίρ ιστορία ανήκει σε όλους, κουίρ και μη. **A**



**What is History, Now?**  
(εκδ. Widenfeld & Nicolson)



## Σέρχιο Πιτόλ: Η Τέχνη Της Γραφής

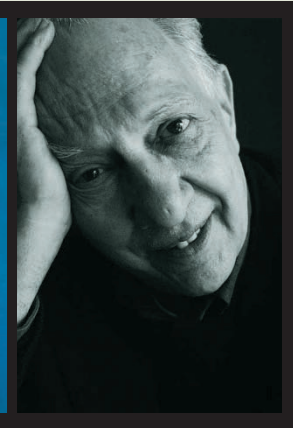
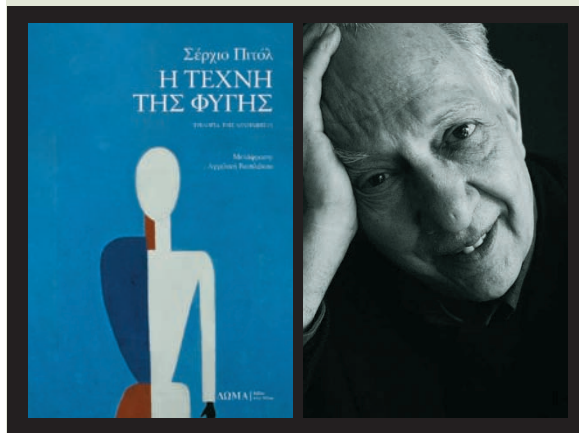
Το βιβλίο του Σέρχιο Πιτόλ «*Η τέχνη της φυγής*» (Δώμα, μετ. Αγγελική Βασιλάκου) είναι ο πρώτος τόμος της «*Τριλογίας της μνήμης*» του Μεξικανού συγγραφέα. Το ξεκίνησα και δεν μπορούσα να το αφήσω από τα χέρια μου.

Η ημερολογιακή γραφή άρχισε να μ' ενδιαφέρει από τη στιγμή που διάβασα τον πρώτο τόμο από τις «*Μέρες*» του Γιώργου Σεφέρη. Μια γραφή αποσπασματική, που ασχολείται με το στιγμιότυπο, με τη μνήμη, με μια ακαριαία νοητική ή συναισθηματική εικόνα. Η αλήθεια είναι ότι δεν έχω καταφέρει να βρω τόσα πολλά κείμενα τα οποία να πληρούν τις προδιαγραφές που θα επιθυμούσα. Άλλωστε, ο Σεφέρης τοποθετεί τον πήχυ πολύ ψηλά. Η «*Τέχνη της φυγής*» τα καταφέρει όμως θαυμάσια. Κι ας μην είναι ιδιαίτερα γνωστοί στα μέρη μας οι συγγραφείς από το Μεξικό, που αναφέρονται στο βιβλίο.

Ο Σέρχιο Πιτόλ γεννήθηκε στην Πουέμπλα. Σπούδασε νομικά κι έγινε διπλωμάτης. Έζησε σε πολλές χώρες και δούλεψε ως μεταφραστής από πολλές γλώσσες (μετέφρασε **Τσέκωφ** από τα ρωσικά, **Γκομπρόβιτς** από τα πολωνικά, **Κόνραντ** και **Χένρι Τζέιμς** από τα αγγλικά, και πολλά άλλα).

## Σημειώσεις Ενός Μονομανούς CLLXXXII

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ



Αν έπρεπε να απομονώσω μία και μόνο μία σκέψη από αυτόν τον πρώτο τόμο των, ας πούμε, «*Ημερών*» του Πιτόλ θα ήταν αυτή: «*Το άτομο θα τολμήσω να πω, είναι τα βιβλία που έχει διαβάσει, οι πίνακες που έχει δει, η μουσική που έχει ακούσει και έχει ξεχάσει (σ.σ. μόνο σ' αυτό το «ξεχάσει» δεν με βρίσκει σύμφωνο ο Πιτόλ, ΔΕΝ ξεχνιέται η μουσική), οι δρόμοι που έχει περπατήσει. Το άτομο είναι τα παιδικά του χρόνια, η οικογένειά του, κάποιος φίλος, λίγοι έρωτες, αρκετές απογοητεύσεις*». Αν έλκεινα το βιβλίο μόλις στη σελίδα 37, θα ήμουν ήδη πλήρης.

Φυσικά, όμως, ο Μεξικανός συγγραφέας δεν σταματά εκεί. Έχοντας διδάξει για πολλά χρόνια γραφή και συνεχίζοντας να το κάνω μέχρι σήμερα, τα εφόδια που μου δίνει ο Πιτόλ είναι πολλά. Σε κάποιες περιπτώσεις ενισχύει σκέψεις που τυχαίνει να έχω εκφράσει στο παρελθόν και σε κάποιες άλλες –στις πιο πολλές– φέρνει ολόφρεσκες ιδέες. Για παράδειγμα: «*Να μη συγχέεται ποτέ η καταγραφή με τη συγγραφή. Η καταγραφή δεν γυρεύει το δυνάμωμα της ζωής, αυτό είναι στόχος της συγγραφής. Η καταγραφή σπάνια επιτρέπει στη λέξη περισσότερες από μία σημασίες. Στη συγγραφή, η λέξη είναι από τη φύση της πολυσήμαντη: μιλάει και ταυτόχρονα σιωπά, φωτίζει και σκοτεινιάζει*». Επιπλέον, ο Πιτόλ θέτει ζητήματα φόρμας και περιχομένου, ζητήματα που αφορούν την ταυτότητα του συγγραφέα, ζητήματα που αφορούν στο «κλίναμεν» για τον οποίο γράφει και ο **Harold Bloom** στην «*Αγωνία της επίδρασης*», στοιχείο πολύ σημαντικό για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί κάποιος να αντιμετωπίσει το λογοτεχνικό σύμπαν.

Όμως, μία από τις πιο σημαντικές –μιλάω προσωπικά εδώ– ιδέες που τίθενται στην «*Τέχνη της φυγής*», έχει να κάνει με τον Ρώσο στοχαστή της λογοτεχνίας **Μιχαήλ Μπαχτίν**. Η οπτική του Μπαχτίν, ειδικά στο βιβλίο του «*Ο Ραμπλαί και ο κόσμος του*» (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, μετ. Πύργος Πινακούλας) είναι επαναστατική. Ο Πιτόλ τοιτάρει Μπαχτίν: «*Ο φόβος είναι η ακραία έκφραση της μονόπλευρης και βλακώδους σοβαρότητας, που νικιέται απ' το γέλιο*». Αυτός είναι ένας υπέροχος τρόπος να νικήσει ο γελοιοποιός τον εξουσιαστή, αλλά και την εξουσία την ίδια. Ο Πιτόλ: «*Η ασάβληνη ακαμψία του ηγεμόνα, οι απεριόριστες δυνάμεις του αποδεικνύονται αναποτελεσματικές μπροστά στο μετέωρο βήμα, το έκπληκτο βλέμμα και το κενό χαμόγελο του παλιάτσου. Τίποτα δεν εκνευρίζει περισσότερο τους ισχυρούς από τη γελοιοποίηση των χειρονομιών και των λόγων τους, το να μετατρέπονται σε αντικείμενο κοροϊδίας αντί λατρείας, μεταξύ άλλων επειδή συχνά η γλώσσα τους βρίσκεται στα όρια της παρωδίας*». Αντίσταση λοιπόν, αντίσταση μέσω του γέλιου!

Θα μπορούσα να γράψω ακόμη πολλά σχετικά με την έννοια της μνήμης ή της νοσταλγίας στον Πιτόλ. Θα αρκεστώ, όμως, κλείνοντας να αναφερθώ σε ένα εντυπωσιακό κεφάλαιο αυτού του εξαιρετικού βιβλίου, το «*Φετίχ*». Σ' αυτό γράφει ο Πιτόλ: «*Πολύ θα ήθελα ο Σάτσο, ένας σκύλος που λατρεύω, να ήταν το φετίχ μου. Δυστυχώς, όμως, δεν είναι. Όταν με πλησιάζει, βλέπω στα μάτια του ότι εγώ όντως είμαι το δικό του, το μόνο ισχυρό κι απόλυτο φετίχ που έχει γνωρίσει ποτέ στη ζωή του*». Η «*Τέχνη της φυγής*» είναι ένα υπέροχο βιβλίο για το καλοκαίρι που έρχεται, αλλά και για τον χειμώνα που ακολουθούν...



RELEASE ATHENS 2024

17 07 ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΕΡΟΥ

**Massive Attack**

BEATS mount kimbie

+ 18 07 ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΕΡΟΥ

**DURAN DURAN**

+more

#makingmemoriestogether more.com >releaseathens.gr

ΣΕ ΕΙΔΑ...

Κάποιος σε ψάχνει. Ψάξε τον κι εσύ και επικοινωνήσε μαζί του στο [www.athensvoice.gr/stiles/se-eida](http://www.athensvoice.gr/stiles/se-eida).

**Η ΠΙΟ ΓΛΥΚΙΑ ΚΑΛΗΜΕΡΑ**

Hub Coffee Νέα Ιωνία. Κοντό, σγουρό, μαύρο μαλλί. Σχεδόν κάθε πρωί, γύρω στις 8:30 παίρνουμε μαζί καφέ, «φρέντο εσπρέσο μέτριο με καστανή ζάχαρη». Σε κοιτάζω και μου φτιάχνεις τη μέρα. Κάποιες φορές παίρνω το θάρρος και σου λέω «καλημέρα», αλλά δειλιάζω να σου μιλήσω περισσότερο. Ας μάθαινα τουλάχιστον το όνομά σου.

**ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΣΤΟ ΧΑΛΚΙ ΝΑΞΟΥ**

Ήσουν με τον αδερφό σου και τη μαμά σου στο σουπερ μάρκετ στο Χαλκί Νάξου, στον πάγκο με τα κρέατα. Χαμογέλασαμε ο ένας στον άλλον, αλλά δεν προλάβαμε να πούμε κάτι. Επικοινωνήσε μαζί μου ή έστω στείλε μήνυμα.

**ΣΟΥ ΕΚΑΝΑ ΚΑΜΑΚΙ...**

Ανάβυσσος. Στεκόσουν στη στάση του λεωφορείου και σου πρότεινα να σε πάω εγώ... Δίστασες; Γιατί, όμορφη γεματούλα;

**ΧΛΟΗ, ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ**

Χλόη, θέλω να σε ξαναδώ! Ο Κώστας με το ποδήλατο.

**ΟΜΟΡΦΟΣ**

ΚΤΕΛ. Επιβιβάστηκες Πάτρα, κατέβηκες Ισθμό. Πρώτη σειρά. Ξανθός. Με σκουλαρίκια. Θεός! Δεν βγαίνεις από τη σκέψη μου. Στείλε...

**1Η-9-22+**

Η επιλογή των ατόμων που θα έχουμε δίπλα μας είναι δικαίωμά μας. Όμως η ευγένεια και οι σωστοί τρόποι που δεν προσβάλλουν και δεν μειώνουν ανθρώπους που έχουν τις καλύτερες προθέσεις και συναισθήματα απέναντί μας, είναι υποχρέωσή μας. Νομίζω πως καταλαβαίνεις πολύ καλά... Σου εύχομαι να αποκτήσεις ενσυναίσθηση και να κρίνεις σωστότερα τον εαυτό σου, αλλά και τους άλλους και ίσως αυτό σε βοηθήσει να βλέπεις πιο καθαρά.

**ΜΥΚΟΝΟΣ ΓΙΑ ΡΑΦΗΝΑ**

Οι ματάρες σου μου έμειναν αξέχαστες. Είδα πως με κοιτούσες, αλλά δεν προχώρησε. Σε ψάχνω σε όλες τις εφαρμογές. Κατέβηκες Τήνο κι εγώ συνέχισα για Ραφήνα.

**ΣΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΓΗ ΑΠΟ ΤΟ 1978**

Και περίμενα ότι θα σε είχα δει ως τώρα, αλλά μπα, εν οίδα ότι δεν σε είδα. Οι τελευταίοι της γενιάς Χ, όμως, δεν τα παρατάνε, κάνουν μπουμέρικα λογοπαίγνια με το είδα, χορεύουν 90s ξένες επιτυχίες, αποχαιρέτησαν τον Θανάση κι όμως, είναι ακόμα εδώ κι αυτό το καλοκαίρι και τέτοια πανηγυρικά. Οκ όσοι ζούμε ακόμα, δηλαδή.

**ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΤΟ ΒΡΑΧΩΝ**

Εσύ και η φίλη σου μας πήρατε τη θέση στο κάγκελο δεξιά της σκηνής, φορούσες μπλε μακρύ φόρεμα και μου είπες μόνο ότι ήταν η πρώτη σου στον Θανάση. Είμαι ο ψηλός που μιλήσαμε στο τέλος. Έχω φάει τα social να σε βρω.



**Μανεκέν μου**, είμαι τρομερά εκνευρισμένη, συγχυσμένη και πολλά πολλά ακόμη! Δες τώρα τι γίνεται! Είχαμε πει με το αγόρι μου, που είχαμε και οι δύο άδεια από τη δουλειά μας, ότι θα πηγαίναμε για λίγες μέρες στη Σύρο. Αυτός δυο μέρες πριν έπαθε covid, όπως μου είπε, και μου πρότεινε, αφού είχαμε πληρώσει το δωμάτιο, να πάω με κάποια φίλη μου. Στενοχωρήθηκα, αλλά ok, πήγαμε με τη φίλη μου. Όλα καλά, μέχρι που το βραδάκι μετά το μπάνιο μας, πριν ετοιμαστούμε για τη βραδινή μας έξοδο, πετυχαίνω στο TikTok ένα live μιας κοπέλας από τη Ρόδο σε πολύβουο δρόμο του νησιού και βλέπω τον δικό μου να περπατάει με τον κολλητό του. Σοκαριστήκα, δεν το πίστευα, μα να μου πει τέτοιο ψέμα.

Τον πήρα τηλέφωνο και γίναμε από δυο χωριά, όχι τίποτα άλλο, πάνω στη σύγχυση μου δεν πρόλαβα να τον τραβήξω screenshot. Μου ζητάει να τα βρούμε ξανά και μου είπε χίλιες φορές συγγνώμη με τη δικαιολογία ότι ο κολλητός είχε ψυχολογικά, ήταν στα χάλια του και δεν ήθελε να το μάθει κανείς. Τι λες; Να του δώσω μια δεύτερη ευκαιρία;

*Τι να σου πω, βρε παιδί μου. Κρατάω μικρό καλάθι. Πολύ μικρό καλάθι. Ευτυχώς να λέμε που υπάρχουν και αυτά τα live και σου άνοιξαν τα μάτια! Είσαι τυχερή πάνω στην ατυχία σου, γιατί ίσως να το κατάπινες αμάσπτο. Θεωρώ ότι θα ήταν τελείως διαφορετικά τα πράγματα, αν στο είχε επικοινωνήσει από μόνος του, πριν πάει. Τώρα, έτσι όπως τα έκανε, δύσκολα θα επαναφέρει την εμπιστοσύνη στη σχέση σας. Σκέψου το δίπλα, πριν πάρεις την απόφαση να γυρίσεις.*

**Είπα να πρωτοτυπήσω** μια φορά στη ζωή μου και βγήκα πρώτο ραντεβού για μπάνιο με ένα παιδί. Απλά δεν είχα ιδέα πόσο τσιγκούνης ήταν. Έρχεται στην παραλία με βερμούδα παρακαλώ, χωρίς πετσέτα, χωρίς αντηλιακό με ένα τσαντάκι μπανάνα και κλασική σαγιονάρα. Τον ρώτησα αν φοράει μαγιό από μέσα και μου είπε όχι! Λέω «θα κάνεις μπάνιο με τη βερμούδα;» Και μου λέει «όχι, με το μπουξέρáκι. Γιατί να δίνω λεφτά για

μαγιό;» Είπα από μέσα μου δεν είμαστε καλά! Άσε που έφτασε το αντηλιακό μου στη μέση και τα λεφτά από τον καφέ και το φαγητό του, που τα πλήρωσα εγώ, μου είπε θα στα δώσω μετά, αλλά επειδή δεν έκανε κίνηση, εγώ ντράπηκα να τα ζητήσω. Φύγαμε, και την επόμενη μου στέλνει: πότε θα πάμε ξανά για μπάνιο; Τον βρίζεις ή δεν τον βρίζεις;

*Ε, μη βρίσεις κι εσύ, αλλά άμα δεν το ψήνεις -που αυτό καταλαβαίνω- του λες ένα ευχαριστώ πολύ για την πρόταση και πας παρακάτω. Για το ότι δεν θέλει να μπαίνει σε έξοδα για μαγιό, μπορώ να το κατανοήσω. Για τα χρήματά σου που είπε ότι θα στα επιστρέψει και δεν, βλέπω ένα μικρό φάουλ. Δεν κολλάμε, προχωράμε!*



**Τζένη μου**, ήρθε η ώρα να πάω στο χωριό μου για τις φετινές διακοπές μου. Πέρσι πέρασα υπέροχα με τον επί άπειρα χρόνια καλοκαιρινό μου έρωτα. Ήρθαμε πολύ κοντά, μιλήσαμε, είδαμε αγκαλιά πλιοβασιλέματα, πολλές έρωτας! Κατά τη διάρκεια του χειμώνα, δεν τα πολυείπαμε βέβαια, μόνο κάτι χρόνια πολλά και μέχρι εκεί. Όμως, απ' ότι έχω δει στα social, πρέπει να έχει βρει κοπέλα και ανησυχώ μήπως έρθουν μαζί στο χωριό και μου χαλάσουν όλες οι διακοπές. Τι να κάνω; Μήπως να μην πάω;

*Οι διακοπές σου, είναι διακοπές ΣΟΥ. Χρειάζεσαι ξεκούραση, αυτοφροντίδα, ανεμελιά και ηρεμία. Δεν θεωρώ ότι το χρωστάς σε κανέναν να τα σπαταλήσεις ή θυσιάσεις αυτά. Αν νιώθεις ότι δεν θα τα καταφέρεις στο χωριό σου με την παρουσία του, διάλεξε έναν άλλο προορισμό. Εγώ, βέβαια, στη θέση σου θα πήγαινα στο χωριό, θα αντίκριζα την όποια πραγματικότητα και θα προσπαθούσα να μείνω πιστή στον στόχο των διακοπών μου, που σου ανέφερα παραπάνω. Καλό καλοκαίρι! Στείλε από Σεπτέμβρη τα νέα σου!*



# COSMIC TELEGRAM

Από την ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ



ΜΗ ΧΑΣΕΙΣ

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο [athensvoice.gr/zodia](http://athensvoice.gr/zodia)



## Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, φίλε Κριέ! Έντονο το κλίμα, το λες όμως και έξτρα ενδιαφέρον. Θα ψαχτείς λίγο γύρω από το στενό σου περιβάλλον, οικογένεια, φίλους ή και γκομενάκια, έτσι; Επειδή η ένταση δεν θα λείψει, κοίτα να να δεις τι αξίζει την προσοχή σου και τι όχι και (εννοείται!) να μην αρχίσεις να τσαμπουκαλεύσαι. Στα αισθηματικά, έχεις ανάγκη να επικοινωνήσεις ερωτικά, κοινώς να φλερτάρεις ασύστολα. Αν είσαι ελεύθερος, υπάρχει κάποιο άτομο που σε έχει βάλει στο μάτι και ίσως τώρα κάνει κίνηση. Μην είσαι ξινός, αλλά μην πέσεις και με τα μούτρα, γιατί όπου ακούς πολλά κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι (ή μην κρατάς και καθόλου).



## Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Φίλε Ταύρε, καλή εβδομάδα εύχομαι! Ο Άρης στο ζώδιό σου σου κάνει τσαλίμια, καθώς τη μια είσαι μεν κομπλέ, την άλλη τέρμα νευρικός, τη μια θες, την άλλη δε θες. Ε, παράτα μας! Τι φταις κι εσύ, βέβαια, που από τη μια θα λύσεις ένα πρόβλημα (μάλλον οικογενειακό), από την άλλη θα προκύψει κάποιο άλλο (μάλλον γκομενικό). Στα αισθηματικά, νιώθεις έντονα το ερωτικό στοιχείο. Αν είσαι ελεύθερος, πρόκειται να κάνεις μια γνωριμία, κάτι σαν summer love που λέμε, το αν θα μείνει και μετά δεν το ξέρω. Αν δεν είσαι ελεύθερος, μπορείς τώρα να εκφραστείς πιο άνετα, να πεις και τι νιώθεις, αλλά και τι δεν σου αρέσει στη σχέση σου.



## Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Αγαπητό Διδυμάκι, καλή εβδομάδα! Μια επεισοδιακή εβδομάδα, με νεύρα (αλίμονο), παρασκηνιακή δράση, αλλά και άνοδο του ηθικού σου! Λίγο οι καθυστερήσεις ή αναβολές, λίγο ο στενός σου κύκλος, λίγο ότι να μεν κάνεις βήματα αλλά το πράγμα κάπου κλωτσάει—δεν θες και πολύ! Εγώ θα σου πω πάντως να μην σκας, γιατί όντως δεν είναι τώρα η ώρα να πραγματοποιηθούν και όσολες σου οι προσδοκίες. Το καλό πράγμα αργεί, δεν το ξέρεις; Αισθηματικά πας καλύτερα. Και φλερτάρεις και πολλές ευκαιρίες για γνωριμίες έχεις (αν είσαι single) και το μπρίο σου σε βοηθά να λύσεις προβληματικά της σχέσης (αν δεν είσαι single).



## Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Αγαπητέ Καρκίνε, καλή εβδομάδα! Αντιλαμβάνεσαι πως πολλά πράγματα γύρω σου αλλάζουν ταχύτητα κι εσύ, φυσικά, δεν πρέπει να μείνεις κολλημένος. Αντιθέτως, καλό θα ήταν να πας με τη ροή των εξελίξεων. Στα γκομενικά, να κοιτάς και λίγο πέρα από το δάχτυλό σου. Αν είσαι χωρίς σχέση, να ξέρεις πως το παρελθόν καλό είναι να μένει πίσω κι εσύ σίγουρα όχι πίσω μαζί του! Θα ακούσεις σίγουρα πολλά όμορφα λόγια, αλλά να ξέρεις επίσης πως ότι λάμπει δεν είναι και χρυσός. Αν έχεις σχέση, απολαμβάνεις στιγμές, καθώς παίρνεις απαντήσεις σε ερωτήσεις που σε ταλαιπωρούσαν.



## Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Αγαπημένο μου Λιοντάρι, καλή εβδομάδα! Με την είσοδο του Ερμή στο ζώδιό σου νιώθεις να γίνεσαι λίγο πιο απαιτητικός... Ότι και να πω εγώ, εσύ do your thing, γιατί ο Δίας μεν σε βοηθά, η δε Αφροδίτη δουλεύει για λογαριασμό σου και κλείνει πληγές του μακρινού (ή και κοντινού) παρελθόντος. Στα γκομενικά σου, έχεις και καλές στιγμές, έχεις και νεύρα, γιατί ορισμένοι νομίζουν πως μπορούν να σε κοντράρουν. Αν είσαι ελεύθερο πουλί, απολαμβάνεις τις στιγμές ελευθερίας σου, δεν λέω, αλλά πού και πού δεν κρατιέσαι και φλερτάρεις δίχως αύριο. Όχι ότι είναι κακό βέβαια!



## Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα εύχομαι, Παρθενάκι μου! Από τη μια θα δεις κάποια προβλήματα να λύνονται, αλλά από την άλλη, τα αισθηματικά και τα οικονομικά σου δεν θα σε αφήσουν να το χαρείς. Πάντως, τα φιλαράκια σου θα είναι εκεί να σου φτιάξουν τη διάθεση. Δεν αποκλείεται να κάνεις και ένα μεγάλο ταξίδι! Τα αισθηματικά σου, ήρεμα μεν, με πολύ ενδιαφέρον δε. Αν είσαι ελεύθερος, έρχεται η στιγμή που κάποια κρυφή ερωτική σου επιθυμία πραγματοποιείται. Αν, πάλι, δεν είσαι, λύσεις επιτέλους κάποιες διαφορώνες με το ταίρι σου, καθώς αντιλαμβάνεσαι ότι θέλει μάλλον να σε πλησιάσει.



## Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Αγαπημένη Ζυγέ, καλή εβδομάδα εύχομαι! Ο φίλος Ερμής σε αγχώνει και αφήνει τα πράγματα απλώς να αιωρούνται. Πάντως, μπορεί τώρα να καταφέρεις να λύσεις και μερικά ζητήματα (κυρίως γύρω από τα οικονομικά). Θα υπάρξουν προσκλήσεις σε όμορφα events κι έτσι κάπως θα χαλαρώσεις. Σε γκομενικό επίπεδο, δεν είναι και οι καλύτερες μέρες για έρωτες, λυπάμαι που στο λέω. Αν είσαι ελεύθερος, καταλαβαίνεις πως, όσο κάνεις κύκλους γύρω από συγκεκριμένα πρόσωπα, ενώ ξέρω και ξέρεις πως δεσέει, δεν θα καταφέρεις να ευτυχήσεις. Αν δεν είσαι, βλέπεις τα πράγματα πιο ρεαλιστικά, ξέρεις τι θέλεις, απλά αυτό πρέπει να το ξέρει και το ταίρι σου, λέω τώρα εγώ!



## Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα σου εύχομαι, Σκορπιέ μου! Θέλω με τρόπο και διακριτικά να σου πω να ξεκουραστείς, αλλά θέλω να σου πω και να οργανώσεις ένα ταξίδι, καθώς ψιλοεπιβάλλεται τώρα. Μπορεί να νιώσεις πως κάποιοι (κυρίως ο σύντροφός σου) δεν σε πολυκαταλαβαίνουν, κι εγώ αναρωτιέμαι αν δεν μιλάς και δεν εκφράζεις τα θέλω και τα συμφέροντά σου, πώς να σε καταλάβουν, οέο; Στα ερωτικά σου, λοιπόν, αν είσαι δεσμευμένος, πρέπει να μάθεις πως το να κλείνεις στον εαυτό σου δεν βοηθάει, αντιθέτως δημιουργεί πρόβλημα στη σχέση σου. Αν δεν είσαι θα έχεις συνάντηση με αυτόν τον κάποιον που θέλεις και πας ολοταχώς για κάτι το πιο σταθερό στη ζωή σου. Μπράβο!



## Τοξότης

23 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Αγαπητέ μου Τοξότη, καλή εβδομάδα! Πολλή δουλειά και καθόλου χρόνος για χαλάρωση, μπάνια και παγωτά; Sorry, αλλά κάπως έτσι θα είναι αυτή η εβδομάδα. Πάντως, πάλι καλά που η Αφροδίτη προσπαθεί να σου χαρίσει λίγο παραπάνω θάρρος και αισιοδοξία. Για να βγάλεις κάποια άκρη, πρέπει πρώτα να δημιουργήσεις μια ισορροπία, ίσως μέσω ενός σωστού πλάνου. Στα αισθηματικά, ενδόμυχα ξέρεις ότι δεν είναι όλα όπως τα περιμένεις. Αν είσαι ελεύθερος, τρώγεις για νέες περιπέτειες και θα έχεις την ευκαιρία να πειραματιστείς μέσω κάποιων νέων γνωριμιών. Αν είσαι δεσμευμένος, θέλεις ανανέωση στη σχέση σου, κάτι που θα επέλθει μάλλον μέσω ενός ταξιδιού/εκδρομής.



## Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Αγαπημένο μου Αιγόκερε, καλή εβδομάδα! Γενικώς η εβδομάδα αυτή θα έχει λίγο απ' όλα. Τ'Από τη μια θα δεις τα ερωτικά σου να βαίνουν καλά, από την άλλη το άγχος γύρω από οικογενειακά ζητήματα δεν θα λείψει. Πάντως, κάποιος από αυτόν τον κύκλο θα φανεί εξαιρετικά υποστηρικτικός στην υλοποίηση ορισμένων στόχων σου. Στα γκομενικά σου, προσπαθείς για το καλύτερο και μάλλον το πετυχαίνεις. Αν είσαι ελεύθερος, μέσα από ένα ραντεβουδάκι θα βρεις αυτόν που έψαχνες. Αν είσαι σε σχέση, ήρθε η στιγμή που παίρνεις σοβαρές αποφάσεις για το μέλλον της, π.χ. προχωράς σε κάτι πιο σοβαρό ή ακόμα και χωρισμό.



## Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Αγαπημένο μου Υδροχόε, καλή εβδομάδα! Λίγο τα γκομενικά, λίγο τα επαγγελματικά, χάνεις κάπου κι εσύ την υπομονή σου. Ε, κι εκεί είναι που την πατάς, καθώς αν μείνεις ψύχραιμος, θα δεις πόσες λύσεις υπάρχουν! Καλό είναι σε ορισμένους που θέλουν να σπαταλήσουν χρόνο από την πολύτιμη ψυχία σου, να μάθεις να λες όχι. Στα αισθηματικά σου, βλέπεις κάπως καλύτερα τα πράγματα. Αν είσαι ελεύθερος, κάνεις μια νέα γνωριμία, αλλά πιάνεις τον εαυτό σου να μην ενδοιεί με τη μία όπως συνήθιζες, μια και—μάλλον—το μυαλό σου είναι αλλού. Αν είσαι δεσμευμένος να σταματήσεις να είσαι απόλυτος και να επικοινωνείς λίγο σωστότερα!



## Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, αγαπητέ μου Ιχθύ! Όλα μπαίνουν σε μια σειρά, μόνο για να εμφανιστούν νέα ζητήματα στη θέση τους. Γενικώς, κοίτα να αποφύγεις τσακωμούς, ακόμα κι αν οι άλλοι τραβάνε λίγο παραπάνω το σκοινί. Πήγαινε καμία εκδρομή ή κάνα ταξίδι, που ευνοούνται κιόλας αυτόν τον καιρό. Στα ερωτικά, θέλεις να δώσεις, αλλά λόγω των νευρών και της έντασης, κάπου μαγκώνεις. Αν είσαι ελεύθερος, έχεις το potential μέχρι και για τη δημιουργία μιας σχέσης, αλλά μόνο αν κάνεις τη σωστή επιλογή! Αν δεν είσαι, κάποια από τα μικροπροβλήματα στη σχέση σου ξεπερνιούνται και νιώθεις πως μπορείς να την ευχαριστηθείς ξανά.

\* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάσεις και τον ωροσκόπο σου



**ΔΕΣ ΤΟΝ**

**DAVID GILMOUR**

**LIVE**

**ΣΤΗ ΡΩΜΗ**

Συντονίσου στον Voice 102.5 και λάβε μέρος στο διαγωνισμό για τη μοναδική αυτή εμπειρία για 2 άτομα με όλα τα έξοδα πληρωμένα.





## 25 χρόνια Lidl



## Το #teamLidl στα καλύτερά του

Στα Lidl γιορτάζουμε τα 25 χρόνια μας, μαζί με κάθε μέλος της ομάδας μας. Αλλά δεν μένουμε εκεί. Κάνουμε ακόμα περισσότερα σήμερα, για να πετύχουμε περισσότερα αύριο. Συνεχίζουμε να προσφέρουμε ένα φιλικό, ομαδικό και σταθερό εργασιακό περιβάλλον, που δίνει ευκαιρίες εξέλιξης σε όλους, με τον **κατώτατο μισθό σε υπαλλήλους καταστήματος να είναι 1.050€**. Αναγνωρίζουμε τον κόπο, τον χρόνο και τις φιλοδοξίες όλων των ανθρώπων μας και κάνουμε τα πάντα, για να παραμείνουμε «Κορυφαίος Εργοδότης» στην Ελλάδα, για ακόμα περισσότερα από 8 συνεχόμενα χρόνια.

**Το Lidl στα καλύτερά του!**



[team.lidl.gr](https://www.team.lidl.gr)



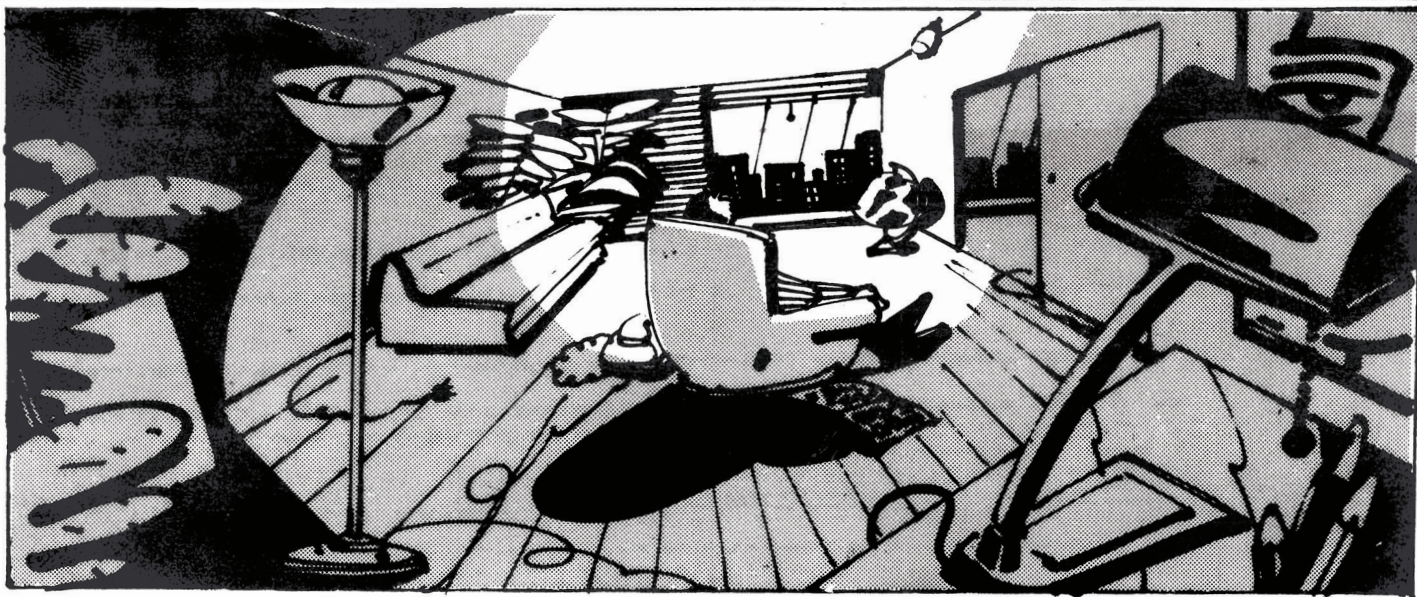
# ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ!!

Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΟΙΑΖΕΙ  
ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ ΚΑΙ ΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑ-  
ΤΙΝΑΖΟΥΜΕ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ,  
ΑΛΛΑ ΟΤΑΝ ΜΕΝΕΙ Η ΠΛΗΞΗ;

Μ.Μιχαηλ  
Σ.Βιδαλης







# ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ!!

Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΟΙΑΣΕΙ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ ΚΑΙ ΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΙΝΑΣΟΥΜΕ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ, ΑΛΛΑ ΟΤΑΝ ΜΕΝΕΙ Η ΠΛΗΡΗΣ;

Μ.Μιχαήλ  
Σ.Βιδάκης

ΣΥΓΚΙΝΗΜΕΝΟΣ ΣΚΕΦΤΟΤΑΝ ΤΟΝ ΒΑΣΑΝΙΖΕ Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΠΟΥ ΠΟΘΟΥΣΕ ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΥΣΕΙ... ΝΑ ΠΑΕΙ ΜΑΚΡΥΑ, ΝΑ ΔΙΑΣΧΙΣΕΙ ΣΤΕΓΙΠΤΕΣ ΕΡΗΜΙΚΕΣ. ΝΑ ΦΘΑΣΕΙ ΜΕΧΡΙ ΜΟΓΟΛΙΑ, ΤΕΡΜΑ ΚΙΝΑΣ. ΚΑΠΟΥ ΟΜΩΣ ΜΠΕΡΔΕΥΟΤΑΝ ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΤΟΥ ΦΕΡΝΑΝ ΣΤΟ ΜΥΑΛΟ ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΤΜΟΜΗΧΑΝΩΝ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ. ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΕΝΗ ΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ... Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΕΜΟΙΔΖΕ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ... ΑΥΤΟ ΤΟΝ ΕΙΧΕ ΚΑΘΗΛΩΣΕΙ...

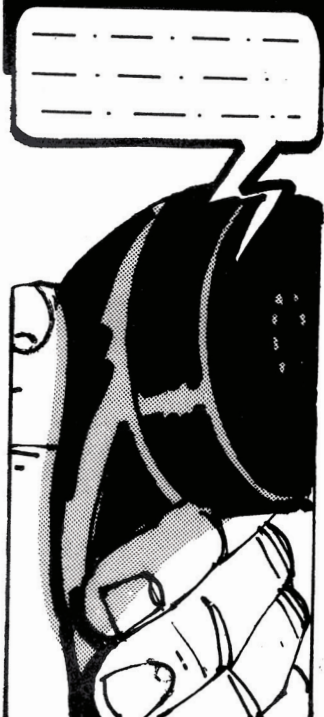
ΟΤΑΝ ΞΑΦΝΙΚΑ...



... ΜΕ ΣΤΥΦΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ...

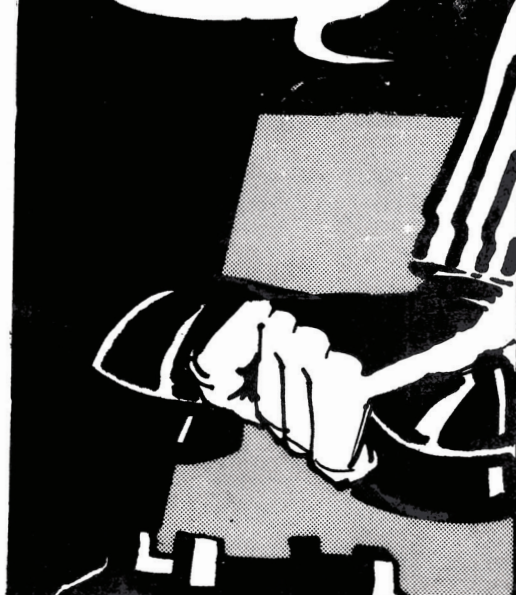


ΜΠΕΡΔΕΥΤΗΚΑΝ ΟΙ ΓΡΑΜΜΕΣ...

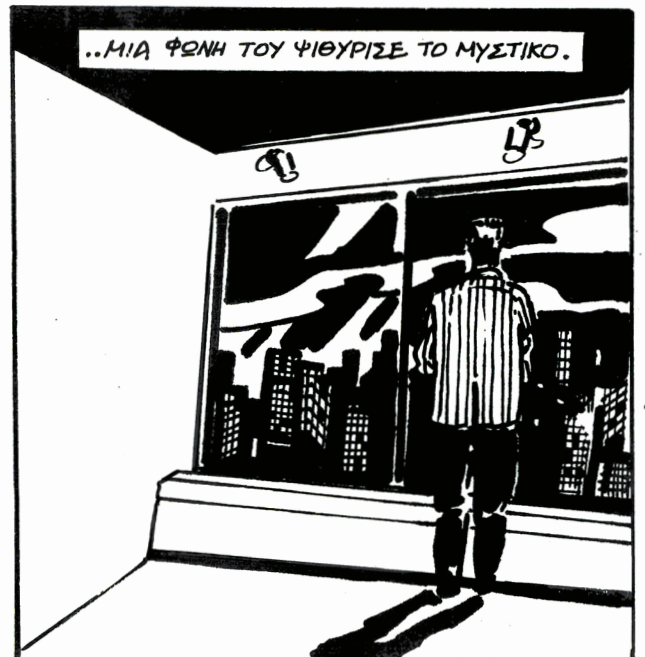


ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΠΑΝΤΩΣ Η ΜΑΡΙΑ...

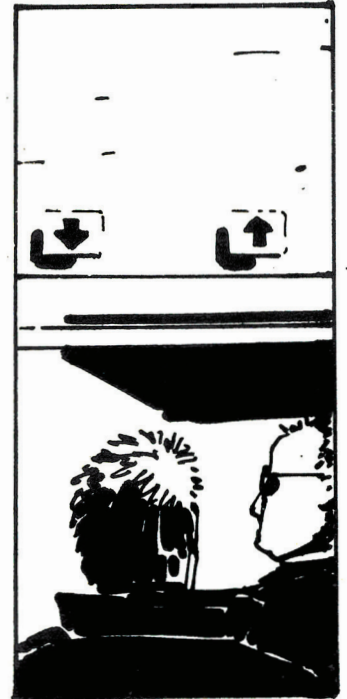
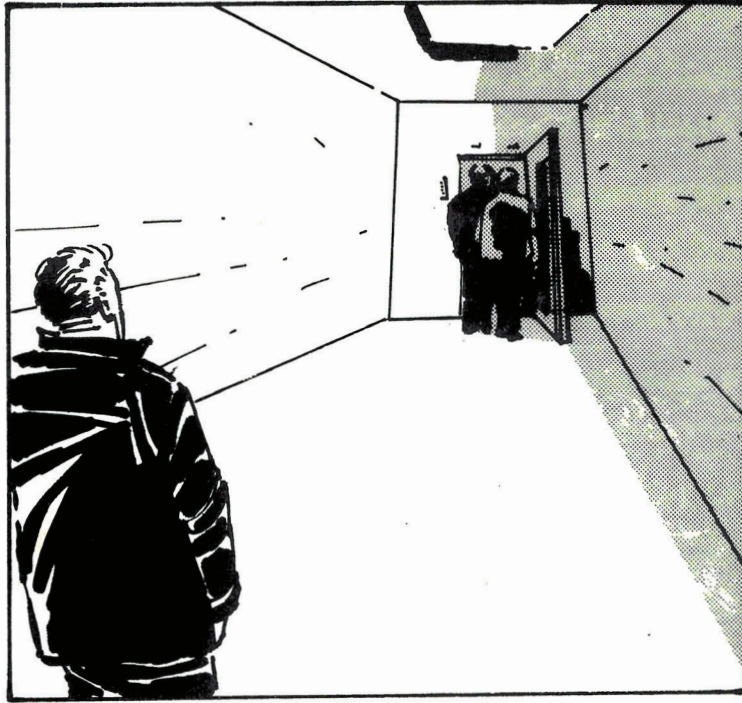
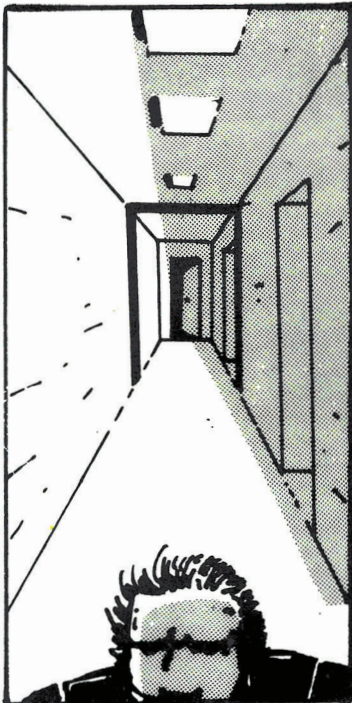
να πάρει ο διάολος!







ΤΟ ΑΛΛΟ ΠΡΩΪ...



ΣΤΟ ΑΣΑΝΣΕΡ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ...



ΜΙΛΟΥΣΑΝ ΑΠΟ ΜΟΝΑ ΤΟΥΣ.



ΗΛΙΘΙΟΙ !!



ΔΥΟ ΩΡΕΣ ΑΡΤΟΤΕΡΑ ΠΕΡΠΑΤΟΥΣΕ ΑΚΟΜΗ ΜΕΣΤΗ  
ΧΑΛΑΣΜΕΝΗ ΕΡΗΜΗ ΚΑΙ ΚΡΥΑ ΠΟΛΗ. ΗΤΑΝ ΓΙΑ  
ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΟΤΑΝ ΚΑΤΑΛΑΒΕ ΠΟΣΟ ΕΙΧΕ ΑΠΟΜ-  
ΑΚΡΥΝΘΕΙ.. ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΝ  
ΤΡΑΒΗΣΕ Η ΘΕΑ ΚΑΠΟΙΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ  
Η ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΚΑΠΟΙΩΝ ΕΡΓΩΝ...

ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΤΗΝ  
ΕΙΧΕ ΠΛΕΟΝ  
ΞΕΓΡΑΦΕΙ

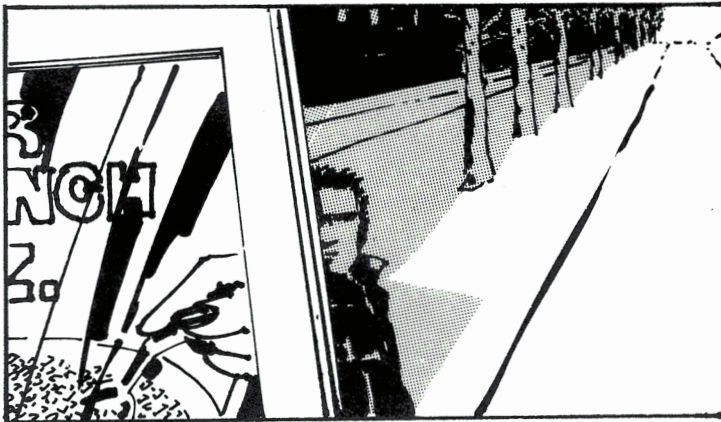
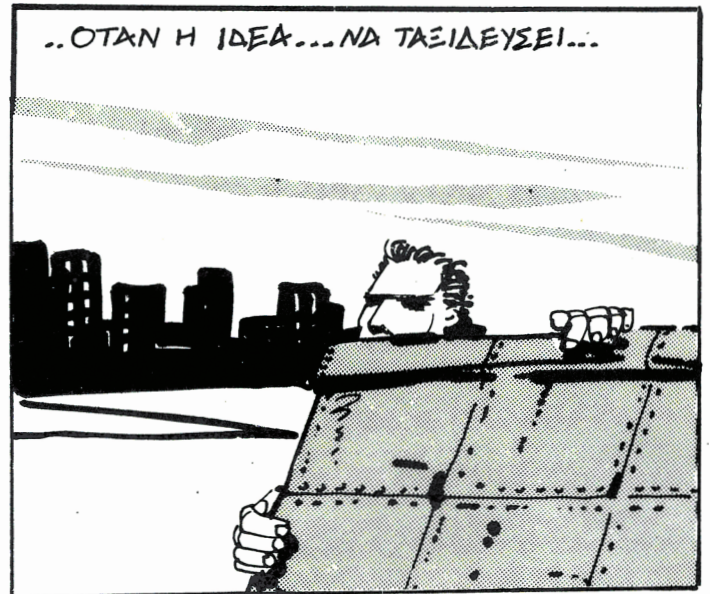
Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΟΤΑΝ ΠΟΤΕ

ΔΕΝ ΕΧΕΙ  
ΝΟΗΜΑ!

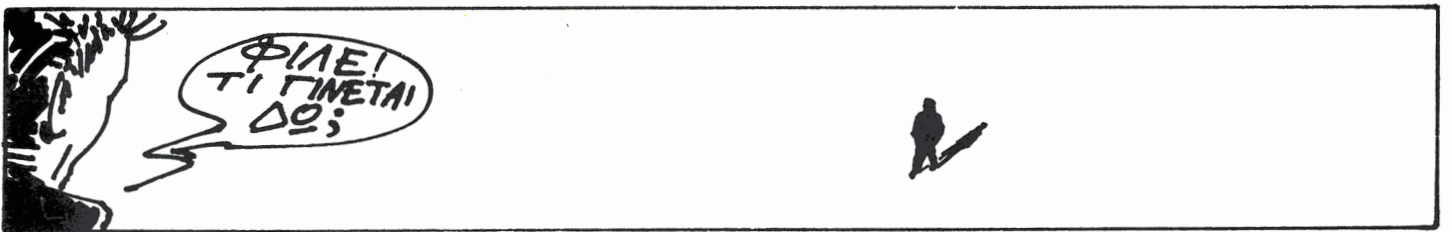


..ΟΤΑΝ Η ΙΔΕΑ...ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΥΣΕΙ...

ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΟΣ ΣΕ ΕΡΩΤΑ Κ' ΔΡΑΣΗ ΠΕΙΝΔΣΕ..

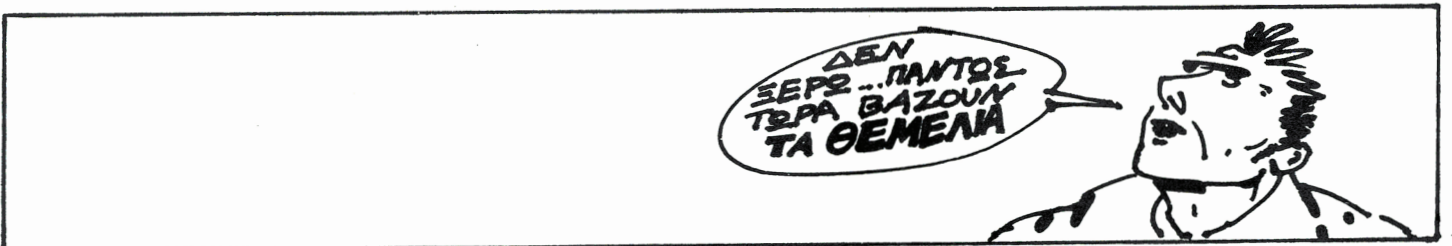


...ΤΟΥΡΘΕ ΣΤΟ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ.

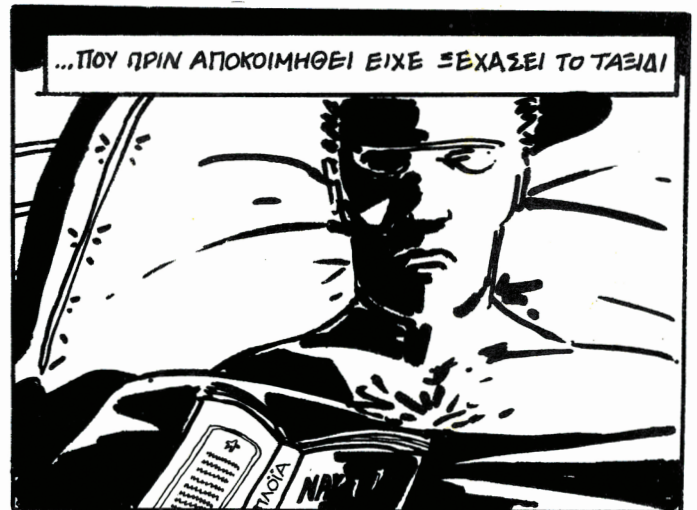
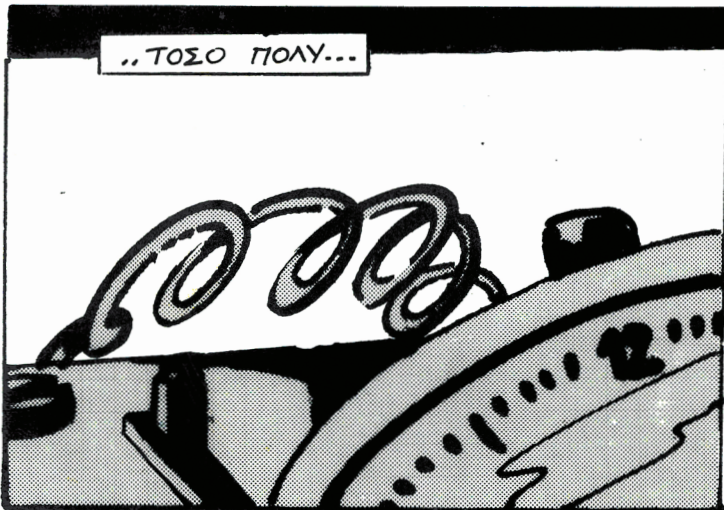


ΦΙΛΕΙ  
ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ  
ΔΟΥ;

ΔΕΝ  
ΞΕΡΩ...ΠΑΝΤΟΣ  
ΤΩΡΑ ΒΑΖΟΥΝ  
ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ







ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΤΗΝ ΓΟΗΤΕΥΕ Σ'ΑΥΤΟΝ  
ΗΤΑΝ ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙ  
ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΜΕΡΙΚΕΣ  
ΦΟΡΕΣ ΟΤΑΝ  
ΜΙΧΑΣ ΔΕΝ  
ΉΥΧΑΝ ΨΟΦΙΑ!!

ΓΕΝ  
ΕΧΕΙ  
ΨΟΦΙΑ

ΥΠΕΡΕΥΤΙΧΙΣΜΕΝΗ

.. ΑΓΝΟΟΥΣΕ ΤΟ  
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ..

.. ΤΗΣ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗΣ ΤΟΥ  
ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΝΑ ΓΑ-  
ΜΗΣΕΙ.. ΟΤΑΝ ΕΠΙΤΕ-  
ΛΟΥΣ ΗΡΘΕ Η ΕΚΡΗΣΗ

BOOOOUM

ΑΑΑΑΑΑΗ

..ΤΟΥ ΟΡΓΑΣΜΟΥ ΤΟΥΣ

... ΦΙΛΕ ΘΑ  
ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ ΟΤΙ  
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΦΘΑΣΕ  
ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ. ΤΟ  
ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΟΥ ΜΠΑ-  
ΝΕΙ ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ ΤΟ  
ΕΞΗΣ : ΟΤΥΠΟΣ,  
ΕΙΧΕ ΤΥΧΕΙΣ  
Η  
ΜΗΤΟΣ ΑΙΣΘΑΝ-  
ΤΑΝ ΟΡΑΙΟΣ ;  
ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ  
ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ  
ΘΑ ΤΗ ΒΡΕΙΣ  
ΑΚΡΙΒΩΣ  
ΠΑΡΑΚΑΤΩ ->

νοιωθα  
τεσο ομορφα

ΚΙ ΕΓΩ



